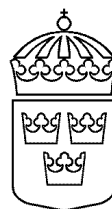

Riksdagens protokoll

2001/02:38

Fredagen den 30 november

Kl. 09.00 – 16.08

Protokoll
2001/02:38

1 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 29 november

SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Punkt 2 (Statsbidrag till invandrarorganisationer)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

191 för utskottet

59 för res. 1

25 avstod

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 11 v, 36 kd, 13 c, 11 fp, 10 mp

För res. 1: 57 m, 2 -

Avstod: 25 v

Frånvarande: 21 s, 24 m, 7 v, 6 kd, 5 c, 5 fp, 6 mp

Charlotta L Bjälkebring (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Kommunersättningar vid flyktingmottagande)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

Votering:

242 för utskottet

36 för res. 3

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 58 m, 36 v, 14 c, 12 fp, 10 mp, 2 -

För res. 3: 36 kd

Frånvarande: 21 s, 23 m, 7 v, 6 kd, 4 c, 4 fp, 6 mp

Punkt 5 (Asylansökan i hela landet)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

Kammaren biföll utskottets förslag genom uppresning.

Punkt 8 (Vård som inte kan anstå)

1. utskottet

2. res. 6 (kd, c)

Votering:

227 för utskottet

50 för res. 6

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 58 m, 36 v, 12 fp, 10 mp, 1 -

För res. 6: 36 kd, 14 c

Frånvarande: 21 s, 23 m, 7 v, 6 kd, 4 c, 4 fp, 6 mp, 1 -

Punkt 9 (Särskola och gymnasieskola)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

268 för utskottet

10 för res. 7

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 58 m, 36 v, 36 kd, 14 c, 12 fp, 2 -

För res. 7: 10 mp

Frånvarande: 21 s, 23 m, 7 v, 6 kd, 4 c, 4 fp, 6 mp

Punkt 10 (Flyktingkvoten)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

193 för utskottet

36 för res. 8

47 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 58 m, 1 kd, 14 c, 9 mp, 2 -

För res. 8: 36 v

Avstod: 35 kd, 12 fp

Frånvarande: 22 s, 23 m, 7 v, 6 kd, 4 c, 4 fp, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU6 Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

(Godkännande av rambeslut)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, c)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (fp)

Förberedande votering 1.
Kammaren biträdde res. 2 med acklamation.
Förberedande votering 2.

55 för res. 1

46 för res. 2

176 avstod

72 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Kenth Högström (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

169 för utskottet

89 för res. 1

18 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 58 m, 1 -

För res. 1: 32 v, 36 kd, 14 c, 7 mp

Avstod: 4 v, 11 fp, 3 mp

Frånvarande: 21 s, 23 m, 7 v, 6 kd, 4 c, 5 fp, 6 mp, 1 -

Prot. 2001/02:38
30 november

2 § Aktuell debatt: EU-harmonisering av lagstiftning på de process-, straff- och polisrättsliga områdena

Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för att den här debatten kommer till stånd. Vänsterpartiets syfte med att begära denna debatt är att lyfta fram frågor om demokrati och rättssäkerhet.

Vi är alla överens om att terrorism och grov organiserad brottslighet ska bekämpas, och det ska göras gemensamt i enighet och i samförstånd mellan alla goda krafter. Debatten i dag är en viktig debatt, som borde ha kommit till stånd för länge sedan, eftersom de förslag som det nu mycket hastigt ska beslutas om är en fortsättning på en process som har pågått länge.

Det är i ljuset av detta inte så konstigt att det hittills har gått så enkelt att komma förbi en grundläggande debatt om rättssäkerhet, eftersom hela systemet med lagstiftningen på detta område är uppbyggt för att man ska kunna genomdriva lagstiftning på detta sätt. Det mellanstatliga samarbetet är bra, men för att det ska kunna legitimeras måste det ge större utrymme för de nationella parlamenten att agera, och inte bara informeras.

Mycket av dagens debatt kommer att handla om de förslag som nu ligger på bordet: den europeiska arresteringsordern, rambeslutet om bekämpande av terrorism och givetvis också beslutet om frysning av tillgångar. Framför allt det sistnämnda har på ett mycket tydligt sätt visat på brister i rättssäkerhet. I alla lagstiftningsärenden ska försiktighetsprincipen gälla, och det är dags att lyssna till de kritiska röster som har hörts, att stanna upp och att ta sig tid att analysera effekterna för enskilda och för rättssamhället i stort.

*Aktuell debatt:
EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

Herr talman! Som jag sade inledningsvis, är vi överens om att vi alla gemensamt har ett ansvar för att bekämpa terrorism och grov organiserad brottslighet. Men frågan är om man kan bekämpa terrorism och försvara demokratin genom att inskränka just den demokrati som ska försvaras. (Applåder)

Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker också att det är oerhört bra att vi har en debatt om rättssäkerhet. Rättssäkerhet har nämligen varit regeringens ledstjärna – har varit det tidigare och kommer att fortsätta att vara det. Så har det också varit efter händelserna den 11 september.

Låt mig påminna om veckorna efter den 11 september. Då fick regeringen kritik. Det sades att vi inte hade tillräckligt hårda lagar i det här landet. Då sade vi att vi har bra lagar, att vi har tydliga lagar; vi ska kämpa internationellt för att kunna slå hårt mot terrorismen, men det ska inte gå ut över grundläggande mänskliga rättigheter och värderingar.

I oktober var det diskussioner om personer som fanns i Sverige och hade misstänkt samröre. Det var diskussioner om att personer reste till Afghanistan. Vi sade samma sak då: Vi kan inte hindra personer från att resa, men minsta delaktighet i terrorism är straffbart i Sverige.

Det är, som sagt var, en internationell diskussion, och det är bara internationellt som man kan agera mot terrorismen.

Hur ska man då kunna hitta ett system så att det inte drabbar vanliga människor? Ja, det är egentligen ganska självklart.

Man måste hitta en definition av terrorism. Man måste hitta en definition av terrorism som innebär att andra människor inte på något sätt får misstänkliggöras och anklagas för terrorism – inte ens om de begår brott. Det får inte bli inflation i terrorism.

Det är den ena av de två frågor som vi har arbetat med, nämligen att hitta den här definitionen. Lyckligtvis har den blivit väldigt snäv. Det krävs oerhört mycket för att det ska kallas terrorism.

Det var två frågor som diskuterades i EU-nämnden innan den politiska överenskommelsen kom förra fredagen. Det var att det inte får drabba frihetskämpar och inte bli fråga om att kränka grundläggande mänskliga rättigheter i form av demonstrationsfrihet, fackföreningsfrihet osv.

Det första togs om hand av danskarna – vi behövde inte ens gå in i den diskussionen. Det andra fick vi in en särskild deklaration om.

Nu har vi den här definitionen, och den är alltså till för att vi ska kunna följa principen att slå hårt mot terrorister utan att några andra ska drabbas. Vi ska inte stänga vårt öppna samhälle. Vi ska fortsätta att bevara de mänskliga rättigheterna.

Hur har vi fått det här? Jo, vi har fått det genom aktivitet, genom att vara aktiva i EU, genom att driva den här linjen. Det är det som är viktigt att slå fast: rättssäkerhet är inte passivitet; rättssäkerhet är inte att säga nej; rättssäkerhet är inte att stoppa alla förslag som kommer och säga att de hotar rättssäkerheten. Rättssäkerhet är att aktivt arbeta för att hela tiden hitta förbättringar. Det är det Sverige har gjort. Det är så vi ska fortsätta att agera.

Den andra frågan som har diskuterats är arresteringsordern. Jag medger att det är ett dåligt ord. Vi har inte ens arresteringar i Sverige. Man får översätta det till åklagarbeslut eller domstolsbeslut.

Det har på något sätt definierats så här: Jaha, ska vem som helst nu kunna arresteras för terrorism? Så är det självklart inte. Faktum är att det här är någonting som diskuterades redan 1999 och som har mycket lite med terrorism att göra. Vi lämnar naturligtvis redan nu ut personer som är misstänkta för terrorism.

Om vi stannar lite vid frågan om att utlämna personer som är misstänkta för andra brott, ställer man sig den första frågan: Ska vi lämna ut människor som är misstänkta för brott till andra länder? Ska vi göra det över huvudet taget, och i så fall vilka? Är det egna eller andra medborgare?

Jag anser att det är en bra grundprincip. Om tre svenska män begår en gruppvåldtäkt i Belgien och lyckas fly hem till Sverige är min sympati på den sidan att den belgiska kvinnan och den belgiska rättsstaten ska ha möjlighet att få det här prövat. Jag ser det inte så att bara för att dessa män är svenskar enligt medborgarskapet ska vi se till att det inte blir någon rättgång. Vi ska alltså arbeta för att personer som har råkat ut för brott ska få det prövat.

Den andra frågan är: Hur ser det ut i dag? Vi lämnar redan ut personer. Människor som inte är svenska medborgare lämnar vi i stort sett ut för samtliga brott, bortsett från trafikbrott och liknande.

Hur är det med svenska medborgare? Det har också diskuterats: Ska vi börja lämna ut svenska medborgare? Ja, hur är det i dag? Vi lämnar nämligen ut svenska medborgare för inte mindre än 140 brott. Därför blir diskussionen lite märklig när man frågar om vi ska börja lämna ut svenska medborgare. Personer som begår brott som har fyra år eller mer i straffskalan är vi beredda att lämna ut. Det blir då lite märkligt när man säger att vi inte ska lämna ut svenska medborgare.

Nästa diskussion gäller hur vi ska ha det. I dag har vi ett system med dubbel straffbarhet. Det är regeringar som avgör, och tiden är obegränsad.

Här kommer ett förslag som innebär att man ska ta bort bestämmelsen om dubbel straffbarhet för de vanligaste brotten. Det innebär inte annat än att det är ett land i stället för två som prövar ärendet.

Det finns andra fördelar med förslaget. Den verkliga fördelen är att det är domstolar som ska avgöra. Det är jurister som ska stå för den rättsliga prövningen och inte regeringar, som naturligtvis utsätts för politiska påtryckningar.

Viktigast av allt är att det finns en tidsgräns på 60+30 dagar. Den finns inte i dag, och det innebär att människor kan sitta inlåsta i månader och t.o.m. år i och med den dubbla straffbarheten.

Då kan man välja. Vilket system är det bästa? Vilket system står för rättssäkerhet? Det första systemet bygger på dubblering och att man ska ta hänsyn till varje land. Det blir ett slags juridiskt plockepinn, omöjligt att följa. Ska vi i stället ha det som det nu är tänkt, med begränsad tid i häkte och domstolar som avgör?

Mitt förslag är att vi ska välja det senare förslaget. Det är det som är förenat med rättssäkerhet.

Systemet ska inte vara villkorslöst. Det finns vägransgrunder, som det kallas. Man ska kunna vägra att lämna ut en person. För svensk del är det

tre frågor som nu är aktuella. Det finns flera vägransgrunder, men särskilt tre diskuteras för svensk del.

Personen måste vara straffmyndig i båda länderna. Han eller hon får inte redan vara dömd, och det får inte vara frågan om grundlagsskyddade brott, dvs. yttrandefrihets- och tryckfrihetsbrott.

Detta är en förutsättning för att vi ska gå med. Det ser väldigt bra ut i förhandlingarna, men man kan inte vara säker förrän förhandlingen är slut och överenskommelsen nådd.

Om vi får detta till stånd förbättrar vi alltså inte bara för brottsoffer utan också för den person som sitter inlåst. Vi ökar också möjligheterna att få brott uppklarade. Jag har mycket svårt att se hur detta skulle vara en försämring av rättssäkerheten.

Vi har som sagt arbetat hårt för internationellt samarbete. Mycket av det arbete som lades ned under det svenska ordförandeskapet gällde just att öka det internationella samarbetet. Det gällde människohandel, miljö och mycket annat. Vi var nöjda och glada över att vi klarade det.

Ska vi stoppa förslaget nu bara därför att det har blivit en fråga om terrorism eller därför att Sverige inte längre är ordförande? Ska vi vända tillbaka?

Nej, det är klart att vi inte ska göra. Vi ska fortsätta att arbeta för internationellt samarbete för att motverka internationell brottslighet. Vi ska göra det när det gäller människohandel. Vi ska göra det när det gäller narkotikabrottslighet, och vi ska göra det när det gäller terrorism. Vi ska ha ett rättssäkert system för att utlämna personer som är misstänkta för brott. Det ska inte råda någon tvekan om att de som lämnas ut eller åtalas för terrorism är terrorister och ingenting annat.

Jag håller med om att det har gått fort. Det har också diskuterats. Det är inte Sverige som är ordförande, men jag vill inte rikta kritik mot belgarna. Jag tror att alla länder hade agerat snabbt efter en sådan händelse.

Det innebär i och för sig att vi riskerar att inte komma överens på alla punkter. Vi försökte få med människohandel. Vi lyckades nästan, men vi fick släppa diskussionen om straff, som kom i början av hösten. Det är klart att det finns en risk för det, men vi ska inte säga nej av principiella skäl om vi är nöjda med överenskommelsen. Jag undrar vad vi skulle ha tyckt om något land i våras sade så här: Er överenskommelse om människohandel är utmärkt, men vi tycker att det har gått så fort att vi ändå säger nej av principiella skäl.

Det finns alltid en risk när det går fort. Den risken finns fortfarande. Det finns frågor att förhandla om. Vi har våra frågor. Förutom det jag nämnde är det fortfarande ett förslag när det gäller definitionen av terrorism som vi inte kan acceptera, nämligen förslaget om kronvittnen. Också här går förhandlingarna vår väg. Det är en förutsättning för att vi ska nå en överenskommelse. Det som föreslås är ett förfarande som vi inte ska ha i vårt rättssystem, anser jag.

Vissa saker är bra; dem ska vi säga ja till. Vissa saker är inte bra. Dem säger vi nej till. Det är den principen vi ska följa. Det är så vi skyddar mänskliga rättigheter och rättssäkerhet.

(Applåder)

Herr talman! Det fanns en sak som justitieministern knappast berörde i sitt inlägg. Det var den demokratiska processen. Det handlar inte enbart om rättssäkerhet eller om att säga ja eller nej till beslut som ska fattas. Det handlar om att man måste ha en demokratisk process.

Den demokratiska processen när det gäller framtagandet av denna lagstiftning har i stort sett varit obefintlig. Det har ständigt kommit information. Det kommer nya förslag i stort sett varannan dag, har det känts som. Förslagen innebär gång på gång förändringar i lagstiftningen.

Vi är alla överens om att vi ska skapa en så bra lagstiftning som möjligt för att bekämpa både terrorism och brottslighet. Det är fel att man i det arbetet inte kan ge de nationella parlamenten tillräcklig tid för att analysera och diskutera förslagen, så att man gemensamt kommer fram till ett förslag.

Man frångår den lagstiftningsprocess som vi alltid haft här i Sverige, där det tas fram ett utredningsförslag som skickas ut på remiss till olika instanser för att man ska kunna få in synpunkter. Alla politiska partier har en möjlighet att diskutera och motionera om förslagen. Sedan kan man, i en demokratisk process, vara med och fatta ett beslut som är välgrundat och genomlyst ur olika aspekter. Man har täckt in rättssäkerhet och brottsbekämpning, och alla har fått möjlighet att göra denna avvägning.

Demokrati tar tid. Det är de demokratiska värdena vi säger att vi vill försvara. Det är just kraven på att det ska gå snabbt som jag vänder mig emot. Vi säger att vi snabbt måste komma fram till beslut. Vi arbetar fram förslag, som förslaget om den europeiska arresteringsordern, som ska underlätta processen och göra den snabbare. Det är att säga att demokratin, där man kan pröva varje ärende och där varje enskild individ får tid att diskutera, är för långsam. Vi har inte tid att vänta. Det är just de demokratiska värdena som vi håller på att offra.

Herr talman! Jag ska gå in på några sakfrågor. Det viktigaste med frågan om den europeiska arresteringsordern är att man är på väg att totalt avskaffa principen om dubbel straffbarhet. Detta är en principiellt viktig fråga i vårt rättssystem, som borde debatteras och analyseras ur olika aspekter.

Man säger att vi kan avskaffa den dubbla straffbarheten därför att vi har fullständigt förtroende för alla europeiska länder när det gäller rättssäkerheten. Man säger också i förslaget att man ska kunna vägra om något land åsidosätter de mänskliga rättigheterna upprepade gånger.

Vi kan se på vad som händer i de andra europeiska länderna när det gäller förändringar i lagstiftningen. Storbritannien, t.ex., har begärt att få göra undantag från konventionen om mänskliga rättigheter för att kunna hålla människor häktade under väldigt lång tid. Innebär detta, om vi går med på det, att vi inte kommer att utlämna människor till Storbritannien?

Vad gäller för Spanien, som åtskilliga gånger fått kritik från Amnesty för att tortyr används? Vad gäller för Grekland, som vi nu diskuterar väldigt mycket? Det gäller fallet med Calle, som sitter häktad där. Det har kommit mycket skarp kritik mot hur Greklands rättsväsende hanterar dessa frågor.

Det är det som är den principiellt viktiga frågan när man diskuterar den europeiska arresteringsordern. Att vi inte får tid att analysera och

*Aktuell debatt:
EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

diskutera utifrån dessa aspekter tyder på en oerhört stor brist i demokratin.

Sedan kan vi titta på terroristdefinitionen. Jag måste säga, herr talman, att det är glädjande att den svenska regeringen kämpar så hårt för att kunna få en bra definition. Men samtidigt måste man kunna ställa sig frågor, kunna analysera och ha tid. I rådets uttalande säger man tydligt att vissa typer av brott, t.ex. när demonstrationer spårar ur, inte ska kunna definieras som terrorism.

Vad innebär rådets uttalande rent juridiskt? Upplever man ett behov av att göra ett speciellt uttalande för att klargöra vad som inte får vägas in i definitionen innebär det självklart samtidigt att den här möjligheten trots allt finns och att man ser att den finns. Men vad har rådets uttalande för juridisk betydelse? Det finns ingenting i våra handlingar som över huvud taget berör den frågan. Vi vet att ministern nästa vecka är beredd att åka dit och vara med och fatta ett gemensamt beslut utan att vi har kunnat ta ställning till det. Det tycker vi är en oerhört stor brist. (Applåder)

Anf. 4 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det svenska medlemskapet i Europeiska unionen har inneburit en ökad frihet och rörlighet för många människor. Gränser har minskat i betydelse i Europa. När gränser försvinner kommer också frågor om hur våra rättsliga system passar in bredvid varandra i fokus, i en tid när människor rör sig alltmer. Därför är det naturligt att föra en diskussion om att närma de rättsliga systemen till varandra. För detta har moderaterna vissa utgångspunkter.

Vi tycker först och främst att den rättsliga samverkan ska ligga till grund just för att man ska säkerställa de värden som vi tycker är viktiga inom EU, alltså att det gagnar frihet och rörlighet men också att det blir ett instrument för att man ska kunna agera mot grov organiserad brottslighet och det som har uppmärksammats mycket denna höst, nämligen terrorism.

Vi menar att det måste stå i överensstämmelse med bestämmelser om mänskliga rättigheter, svenska grundlagar och svenska rättstraditioner. Det ska finnas möjlighet att få sin sak prövad. Och om man döms till straff ska man kunna avtjäna det i en kriminalvård med fasthet som är präglad av humanism.

De två mest omdebatterade förslagen som har kommit upp är den s.k. europeiska arresteringsordern och rambeslutet om terrorism. Låt mig också säga att europeisk arresteringsorder är ett mycket misslyckat namn. Det handlar om att ersätta gamla utlämningskonventioner, ungefär så som justitieministern beskrev, på ett sätt som faktiskt för ned detta från en politisk nivå mellan stater till juridiska processer där beslut fattas av domstolar och åklagare. Det är i sig en utveckling som vi moderater bejakar.

Diskussionen har mycket mer handlat om vad det här riskerar att bli. Jag har också haft invändningar mot tempot i denna process under hösten. Jag kan gärna säga att vi på slutet har suttit med dokument som börjar på franska och slutar på engelska och som dessutom har lite handskrivna anteckningar, så det är inte alldeles lätt att få med exakt vad som gäller. Men det måste samtidigt konstateras att det finns en möjlighet till

prövning även med denna utlämningsprocess, och det anges i dagarna hur det ska gå till. Det finns en möjlighet att få ett ombud utsett för egen sak.

Avskaffandet av den dubbla straffbarheten måste ses i det sammanhanget att det nu inte är tänkt att gälla generellt utan bara avgränsat till en särskild lista av väldigt grova brott, som alla är kriminaliserade i alla EU:s medlemsstater. Man kan faktiskt hävda att detta avskaffande i realiteten kommer att betyda oerhört lite, nästan ingenting. Det bör också noteras att de vägransskäl som Sverige har fört fram faktiskt har respekterats. Vår straffmyndighetsålder kommer att respekteras. Det finns skrivningar om att vi inte accepterar upprepade brott mot mänskliga rättigheter. Sverige har möjlighet att ta hem en svensk, som döms i domstol i annat land, för verkställighet, alltså för att den personen ska kunna sitta av sin tid i svenskt fängelse. Mycket som gäller den oro som har uttryckts har man faktiskt nu kommit till rätta med. Det tycker jag att vi har en skyldighet att också notera och berätta.

Det andra gäller rambeslutet om terrorismen. Det är naturligtvis mycket mer präglad av händelserna i USA den 11 september. Det har funnits en befogad kritik mot att det kanske har präglats av att det ska gå väldigt fort. Men även här måste man notera att det inte blir några tvångslagar. Sverige markerar mot idén att vi ska ha särskilda listor på terrororganisationer, vilket vi tycker är mycket bra. Vi ska inte tillbaka till svenskt 70-tal och börja producera listor över terrororganisationer. Det är rätt att vi har kriminaliserat gärningarna, och så ska det också förbli. Även här finns nu en definition som markerar att terrorism inte är urartade demonstrationer, inte är opinionsbildning och inte är att man betalar medlemskap i en organisation. Därmed kommer man inte i konflikt med svensk grundlag. Även i det här fallet pekar det mesta mot att det går i rätt riktning, även om jag inte tror att huvudproblemet för Sverige är den här lagstiftningen, det här rambeslutet. Vårt problem handlar mer om våra nationella resurser. Vem är det egentligen i Sverige som ska agera mot terrorhotet? Det kan man fråga sig när vi har ett polisväsende som saknar stora resurser.

Jag tror att vi, när dammet lägger sig kring allt detta, kommer att kunna konstatera att Sverige trots allt har landat på fötterna, men en stor fråga är ju vad svenska folket har hunnit uppfatta av vad som egentligen har hänt. Och en annan stor fråga är naturligtvis vilka som har varit involverade i den här processen.

Låt mig säga att det har skett en stor sammanblandning i debatten. Det är fullt förståeligt, för det har gått väldigt fort. Det har gällt militärdomstolar i USA. Det har nämnts lagstiftning i Storbritannien och olika initiativ som tas av Belgien som ordförandeland. Allting rörs ihop, och man tror att det är just detta som vi nu ska fatta beslut om. Så är inte fallet. Men vi här inne har ju knappt kunnat hålla isär dessa saker. Hur ska då svenska folket hinna med? Det är ett stort demokratiskt problem.

Men låt mig påminna Alice Åström och kanske senare också Kia Andreasson om vilka det är som har gjort Göran Persson till statsminister. Det är inte moderaterna, mina vänner. Det är Alice Åström och Kia Andreasson som har möjliggjort för Göran Persson och hans regering att bete sig på det sätt som man har gjort den här hösten. Vi ska komma ihåg att det i de flesta av EU:s medlemsstater sitter regeringar

Prot. 2001/02:38
30 november

*Aktuell debatt:
EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

som har en mycket bred representation av riksdagens ledamöter till stöd för sin regering. Göran Persson leder faktiskt Europas svagaste ministär i form av att han har det svagaste stödet bland riksdagsledamöterna. Det spelar roll i en tid när hela samarbetet bärs fram av ministrar som åker kors och tvärs och fattar beslut och förhandlar, och vi blir publik.

Så ett tips till svenska folket, om man är oroad över att det gick fort, är att rösta fram en regering som har ett bredare underlag och som tycker att det är viktigt att fler får vara med och bestämma än den som vi har just nu.

(Applåder)

Anf. 5 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Det var ett intressant konstaterande av justitieministern. Han sade: Om det är någonting som är bra säger vi ja. Om det är något som är dåligt säger vi nej.

Herr talman! Brottslighet är gränsöverskridande, även inom den europeiska unionen. Det är därför i högsta grad rimligt att det finns ett samarbete mellan medlemsstaterna. Vänsterpartiet har velat ha en belysning av harmoniseringsprocessen på det rättsliga området. Och det är verkligen värt en aktuell debatt. Det är också värt en mer genomgripande beredning än den som nu sker.

Herr talman! Grundlagen föreskriver ju ett beredningskrav. Det är regeringens uppgift att vidta den här beredningen. Den brukar ske genom statliga utredningar, remissyttranden och sedan ytterligare beredning i Regeringskansliet. Sedan går det vidare till riksdagen och utskottens beredning. För det här behövs det ofta ett betydande tidsutrymme, i synnerhet om lagstiftningsfrågorna är komplicerade.

Det som nu händer inom EU ställer alla de här principerna på huvudet. Visst befinner vi oss i en extraordinär situation genom höstens terrorattacker. Men rätten ska inte vara en samling löst hoprafsade lagar utan ska utgöra en sammanhängande enhet.

Rättssystemet måste präglas av både förutsägbarhet och rättvisa. Förutsägbarheten ska skydda den enskilde mot godtycklig maktutövning.

Herr talman! De finns flera områden som är berörda av de här harmoniseringssträvandena. Jag ska koncentrera mig något på exemplet terrorism. Det som nu händer är att rättsliga ministerrådet i EU i närmast panikstämning genom rambeslut är på väg att skapa ett legalt paraply för kampen mot terrorism.

Herr talman! Jag ifrågasätter inte syftet med detta. Såvitt jag kan bedöma är flera av de förslag som förs fram bra och ändamålsenliga. Men jag ifrågasätter hanteringsordningen. I stället för en beredningsprocess underifrån får vi klara direktiv uppifrån på hur lagstiftningen ska vara utformad på det nationella planet.

Den 5 november delgavs riksdagen en promemoria i ärendet om rambeslut mot terrorism. Den innehöll punkter som var väl värda en noggrann analys. Men innehållet förändras över tiden. Först i onsdags denna vecka kom ett nytt förändrat förslag EU-nämnden och justitieutskottet till handa. I går behandlades det vid ett relativt kort sammanträde i justitieutskottet, och i dag behandlas frågorna i EU-nämnden. Jag bara frågar: Hur ska riksdagen på så kort tid hantera så komplicerade frågor på ett rele-

vant och adekvat sätt? Bortsett från själva sakfrågorna är alltså hanteringsprocessen inte acceptabel.

Kan vi verkligen i den kommande nationella lagstiftningen garantera förutsebarhet och rättvisa och undvika godtycklig maktutövning? Det är ett allvarligt problem om vi inte kan svara ja på den frågan.

Herr talman! Det är vår bedömning att det här går alldeles för snabbt. Det är inte bra om vi efter ett år drabbas av eftertankens kränka blekhet. Kanske blir det så att vi vid närmare övervägande kommer fram till att ett genomförande av rambeslutet kräver grundlagsändring. Hur gör vi då? Ska det då utlysas nyval för att man ska kunna genomföra rambeslutet? Vi har inte någon politisk beredskap för att nu ta den ställning som borde behövas.

Herr talman! Tyvärr har vi ju politiskt sett här i Sverige inte någon kraftfull lagstiftning mot organiserad brottslighet. Tafatthet och naivitet har präglat de svenska insatserna på området de senaste tio åren, detta trots att en statlig utredning för mer än tio år sedan tog fram ett mycket intressant koncept för att bekämpa organiserad brottslighet typ den som terrorismen utgör. Egentligen är det bara kristdemokraterna som här i riksdagen har velat använda sig av det konceptet.

I det rambeslut om terrorism som nu är på väg finns det ett antal frågetecken kvar. Visst har man i det senaste förslaget som kom i onsdags skärpt definitionen av terroristbrott, terrorism och terroristkupper. Men fortfarande kvarstår oklarheter. Jag ställde i EU-nämnden den 9 november frågan hur ANC i Sydafrika skulle ha definierats med den nu föreliggande definitionen. Var det frihetskämpar eller var det terrorister? Jag tycker att frågan kvarstår även efter det mer sofistikerade sättet att uttrycka saken som tagits fram i veckans PM.

Det är inga enkla definitioner vi står för. Vi måste ta det här på utomordentligt allvar. Vi måste ha en ordentlig beredning så att en sådan här lagstiftning i ett kommande skymningsläge inte kan användas mot grupper som kämpar för mänskliga fri- och rättigheter.

Herr talman! Det går alltså inte an med flummigheter på detta område.

(Applåder)

Anf. 6 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Bakgrunden till att denna debatt har blivit väckt är den fruktansvärda attacken mot World Trade Center och Pentagon den 11 september. Detta angrepp var mer än en isolerad attack riktad mot USA; det var också ett överfall på demokratin i sig och riktat mot det öppna samhället i hela världen.

Det finns all anledning för Sverige att fortsätta sitt aktiva deltagande i de internationella ansträngningarna för att motverka terrorism och organiserad brottslighet. En självklar utgångspunkt i detta arbete är demokratiens rätt att försvara sig.

Ett ökat medvetande om nödvändigheten av ett kraftfullt globalt samarbete för att lösa gemensamma och överhängande problem krävs. I arbetet med att lösa de stora globala problemen måste vår strävan vara att stärka världssamfundets, FN-organens och EU:s effektivitet och roll.

I det här sammanhanget är det därför anmärkningsvärt att Vänstern och Miljöpartiet uttalar en vilja att stärka FN:s säkerhetsråd men i prak-

Prot. 2001/02:38
30 november

Aktuell debatt:

*EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

tisk politik motsätter sig de beslut som säkerhetsrådet fattar. På det sättet undergräver man möjligheten att åstadkomma effektiva och långsiktiga resultat.

Världssamfundet måste utveckla sin förmåga till konfliktförebyggande och krishantering och komma in på ett tidigare stadium för att förhindra att våldet bryter ut och tar över.

Regeringen förhandlar i Bryssel och ställer gång på gång riksdagen inför fullbordat faktum – allt eller inget. Det visar hur vår regering behandlar de viktiga EU-frågorna. Det visar vilket systemfel vi har. Detta är ett problem för det svenska folket, och det borde även vara ett stort problem för Sveriges regering. Detta borde ligga i regeringens eget intresse – men icke.

Vi får inte glömma bort att vi alltid – jag repeterar: *alltid* – måste ställa höga rättssäkerhetskrav när vi antar nya lagar och regler. Vi får inte rusa fram och glömma den enskildes rättssäkerhet. Inga oskyldiga människor får bli rättslösa i moderna rättsstater som Sverige. Vi får inte glömma bort att det är viktigare att utföra saker rätt än att göra saker snabbt.

Att FN har reagerat snabbt efter terrordådet är kanske inte så märkligt. Det är också till viss del nödvändigt. Men det som skett hittills har varit akutåtgärder. Nu ska de ersättas av ett långsiktigt tanke- och samarbete. Det får inte gå så snabbt att individer döms utan rättegång och att man fryser in någons kapital utan att ha kraftfulla bevis. Visst går det att rätta till misstag. Men processen tar lång tid, en tid som den ensamma människan inte alltid har. Har misstag skett måste staten hjälpa den utsatta individen kraftfullt.

Herr talman! På vilka principer vilar regeringens EU-politik? Den frågan är faktiskt befogad. Om Thomas Bodström och regeringen släpper igenom gemensam strafflagstiftning på dessa områden – tidigare har bl.a. människohandelsområdet lyfts fram – öppnar man för harmoniserade straffsatser och straffskalor även på andra områden. Detta ställer Centerpartiet inte upp på. Vi manar till en ökad försiktighet, till en ökad respekt för enskildas rättssäkerhet.

Självklart anser Centerpartiet att EU under de närmaste åren måste intensifiera kampen mot terrorister, mot den gränsöverskridande organiserade brottsligheten och mot den avskyvärda handeln med människor. Men detta arbete måste ske med rätt medel och bedrivas mellanstatligt. Annars är risken påtaglig att vi öppnar för en harmoniserad straffrättslig lagstiftning även på andra områden, vilket vi i Centerpartiet inte är beredda att acceptera.

Vad blir nästa område om vi släpper igenom det här för ett lovvärt syfte utan att fundera på vilka principer vi då knäsatser? Blir det gemensam narkotikalagstiftning? Vi är inte beredda att kompromissa med straffskalor och synen på straffvärdet.

För att stödja Europas länder i arbetet med att bekämpa grov brottslighet har Centerpartiet föreslagit att EU ska utarbeta konkreta program. Det är vår bestämda uppfattning att ett effektivt arbete går att åstadkomma på mellanstatlig nivå med ett nära samarbete och informations-, underrättelse- och erfarenhetsutbyte mellan berörda nationella myndigheter och de europeiska brottsbekämpande myndigheterna Europol och Eurojust, vars framväxt vi bejakat.

Kampen mot terrorismen kommer att vara effektiv om alla länder involveras i en dialog med de länder och regioner i världen där terrorismen utvecklas.

(Applåder)

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Folkpartiet liberalerna gillar europeiskt samarbete. Vi tror att vi i vår del av världen har många gemensamma utmaningar som vi löser tillsammans. Men vi accepterar inte i detta samarbete att innehåll och form är bra bara för att socialdemokratiska ministrar säger att det är bra. Vi liberaler ifrågasätter, gillar debatten, men fattar sedan gärna svåra beslut för Europas och Sveriges framtid.

En ny tid är ett begrepp som ständigt återkommer när det i västvärldens justitiedepartement nu planeras för åtgärder för att komma till rätta med terrorism i kölvattnet av den 11 september. Risken är dock stor att denna nya tid i praktiken kommer att innebära en återgång till en gammal tid, en tid då mänskliga rättigheter var något udda förekommande när beslut om åtgärder för säkerheten diskuterades, en tid då staternas makt var absolut, på medborgarnas och individens bekostnad. Den liberala rättstraditionen är således satt under hård press. Risken finns att grundläggande rättssäkerhetsaspekter får ta stryk i rädslans spår. Därför är vi liberaler glada att vi har denna aktuella debatt.

Det går också väldigt fort. Åtgärderna när det gäller de finansiella tillgångarna går från USA via FN:s sanktionskommitté och EU rätt in i svensk lagstiftning. En annan stat listar alltså ca 150 personer och organisationer. Listan passerar två skapligt byråkratiska organisationer. Pang, så ska tillgångarna frysas i Sverige!

Det är i sak inte hela världen. I kampen mot internationell brottslighet måste man kunna agera snabbt. Men fort kan bli fel, och snabbheten kan lätt bli det godas fiende. Det är således anmärkningsvärt och oacceptabelt att konstatera att det saknas möjligheter för de nu drabbade organisationerna och människorna i vårt land att enkelt överklaga denna hastigt uppkomna kvarstad eller frysning av tillgångar. Här förutsätter jag att regeringen lägger ned all kraft för att hjälpa dessa människor som kan och sannolikt ser ut att vara oskyldigt drabbade.

Nästa fredag ska justitieministern bl.a. slutförhandla det s.k. terroristpaketet med övriga medlemsstater. Det handlar i huvudsak om en gemensam definition av terroristbrott samt europeiska arresteringsorder. Det senare handlar om att det ska bli enklare och gå snabbare att lämna ut en människa till en annan medlemsstat om personen är misstänkt för vissa listade brott.

Det är viktigt att konstatera att det inte är några helt nya frågor som kommer upp. EU har under lång tid försökt att komma överens om en hyggligt gemensam linje på detta område. Men man har inte lyckats. Det beror på att rättssystemen inom EU har växt fram ur helt olika rättstraditioner, och att sammanjämka dessa är inte problemfritt. Det handlar om att ge och ta.

Efter den 11 september har det dock blivit en väldans fart. Borta är till synes problemen med oenighet. Nu vill alla komma överens till varje pris. Detta sker för vår del genom Justitiedepartementets skickliga tjänstemän under ledning av Thomas Bodström.

Prot. 2001/02:38
30 november

Aktuell debatt:

*EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

Det är dock i detta sammanhang viktigt att konstatera att den svenska minoritetsregeringen har ett stort ansvar när den företräder hela Sveriges riksdag. Vi har fått löpande information i justitieutskottet, men möjligheten till förankring är på grund av tidsbrist och arbetsbelastning begränsad. Det är t.ex. oacceptabelt och ofattbart att de s.k. vägransgrunderna för utlämnande av en misstänkt person till ett annat medlemsland ännu inte har diskuterats på ministernivå, en vecka innan slutförhandling. Detta är ett avgörande kriterium för att försöka värdera detta nya utlämningsförfarande, som den svenska regeringen inte haft tillräcklig möjlighet att förankra, åtminstone inte i justitieutskottet.

Jag vill understryka att när det gäller definitionen av terroristbrott har den svenska delegationen och regeringen genom justitieminister Bodström lyckats trycka tillbaka de mest häpnadsväckande förslagen. Men problemet kvarstår, vissa av de påstådda terroristbrotten kan hänga i luften och det stämmer kanske inte överens i alla länder.

Det handlar om den samlade bilden, tycker jag, och de samlade effekterna av det som nu sker i västvärldens justitiedepartement. I USA införs särskilda krigstribunaler. Tusentals personer spärras in utan offentlighet. I Italien vidgas maffialagarna. I Storbritannien kan vissa misstänkta hållas häktade utan tidsbegränsning. I Sverige planerades en ny lagstiftning som fick så omfattande kritik av bl.a. Lagrådet att förslaget drogs tillbaka av regeringen.

Nu ska vi lättare kunna lämna ut någon som är misstänkt till andra EU-länder. Detta kan ske med tvångsmedel som är oacceptabla, häktningstider som är obegränsade och straffrättsbedömningar som kan sakna rättssäkerhetens prägel.

Dessutom trycker USA på för att Europa ska kunna lämna ut människor som man där funnit misstänkta. Om dessa ska ställas inför rätta hos Ashcrofts nyskapade militärtribunaler är det oacceptabelt. Fler borde vara oroade inför effekterna av nästa veckas möte med EU:s justitieministrar.

De enda som är glada är väl de som vill skjuta sönder hittillsvarande fundamentala kännetecken på västliga demokratier. Terrorattackernas skadeverkningar riskerar att rulla på. Jag hoppas att Thomas Bodström känner det ansvar han har nästa vecka när han slutförhandlar.
(Applåder)

Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Varför ska vi i Sveriges riksdag, som företräder medborgarna i Sverige, acceptera lagar som måste fattas i stor hast och som vi inte vet innebörden av? Varför ska vi ge avkall på den sedvanliga gången för stiftandet av lag endast för att vi blir beordrade av EU att ingå bindande avtal till ett bestämt datum? Varför ska vi känna osäkerhet inför att vi genom förslagen i de två nu föreslagna ramlagarna ger avkall på rättssäkerheten för den enskilde? Varför denna brådska, Thomas Bodström?

Vi har redan i dag lagar som är användbara. Vi har ett rättsväsende som kan hantera frågorna om utlämning samt straffa terroristhandlingar. Även om det behövs förändringar och ett smidigare förfarande mellan medlemsstaterna finns det ingen anledning till panikåtgärder.

Ett paket med förslag diskuteras nu inom EU. Det är inte bara dessa två ramlagar, utan det är en oerhörd aktivitet efter den 11 september. Min bedömning är att regeringarnas företrädare måste visa handlingskraft och beslutsamhet. Kanske också vissa länder ser ett tillfälle att forcera hela lagstiftningsproceduren.

Men beslut i affekt är aldrig bra. Extrem snabbhet i proceduren, ett par veckor för bearbetning, långtgående konsekvenser för den enskilde. Miljöpartiet motsätter sig arbetsgången inom tredje pelaren och det rättsliga inrikesområdet som nu, i och med terrorattacken, blivit tydlig och blottar bristerna.

Att värna rättssäkerheten för den enskilde måste vara ett grundläggande krav för alla demokratier. Att analysera och pröva att detta krav uppfylls tar tid. Det är det som är inbyggt i demokrati och som vi alltid har sagt att vi värnar. Granskning av sakkunniga, remissynpunkter av myndigheter och intresseorganisationer, politisk diskussion, prövning av Lagrådet innan politiker tar ställning är den gång som är den demokratiska processen. Men detta hinns inte med.

Justitieministern säger att rättssäkerhet är aktivitet, inte passivitet. Men om aktiviteten går till på detta vis är det inte rättssäkerhet. Jag är inte med på den definitionen.

Justitieministern säger också att vi inte av principiella skäl ska säga nej. Men det är inte det som det handlar om, utan det handlar om att jag som riksdagsledamot inte vet vad som är bakgrunden, för jag hinner inte analysera alla dessa förslag som kommer.

Amsterdamavtalet ger möjlighet till denna nya ordning att stifta lag och bindande avtal. Snabbhet och effektivitet är ledorden. Och det sker på överstatlig nivå. Förankring, insyn, tolkning av texter uteblir eller blir mycket svårt. Som det sagts här ska vi på EU-nämnden i dag ta ställning till en arresteringsorder som vi inte har fått översatt till svenska. Den finns på franska i översättning och en del på engelska. Det blir ju omöjligt när ministrarna sedan ska åka och fatta beslut den 6 och 7 december.

Men nu är det nya tider. Kommissionen lägger fram förslag. Ministerrådet bestämmer, och det nationella parlamentet får i efterskott säga ja eller nej. Det går ju inte att ändra i detaljer. Det är endast för medlemsstaterna att se till att innehållet effektueras inom deras respektive rättsväsende.

De folkvalda representanterna har endast möjlighet att få information och lämna synpunkter. EU-parlamentet kan inte säga något juridiskt bindande utan endast avge yttrande och rekommendationer. Riksdagens ledamöter kan här säga vad de tycker, men det finns ingen reservationsrätt. Det finns ingen sedvanlig behandling i fackutskottet och ingen debatt i kammaren. Detta är unikt. Det är därför som vi har begärt särskild debatt, herr talman.

Amsterdamfördraget är upphovet till detta. Det är inte som Fredrik Reinfeldt säger att det beror på vilken minister det är. Det är helt fel. Det är procedurerna i EU:s uppbyggnad som har gett möjlighet till detta system. Moderaterna och Fredrik Reinfeldt borde än mer kritiskt granska EU:s procedurformer och vad de leder till. Det är där hela upphovet är.

Vi i Miljöpartiet ville ha en folkomröstning om Amsterdamfördraget. Då skulle människor få möjlighet till en viss folkbildning och sätta sig in i det. Hur många av er vet vad som stod i de artiklarna? Det är inte lätt.

Prot. 2001/02:38
30 november

Aktuell debatt:

*EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

Det var ett krångligt dokument att ta sig igenom för att se vad det kunde leda till. På grund av fördraget blev det stora förändringar inom den tredje pelaren och möjlighet till överstatlighet. Det därför vi sitter i den här klämman. Det är dålig demokrati och rättssäkerhet.

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! I våras under vårt ordförandeskap på vårt första informella rådsmöte – jag tror t.o.m. att det var första punkten – hade vi uppe frågan om ineffektiviteten inom EU. Det går för långsamt. Vi lyckades bra under vårt ordförandeskap, som jag sade. Vi hade fler överenskommer än något annat land haft någon gång.

Jag hörde aldrig några kritiska röster från Miljöpartiet eller Vänstern när vi förhandlade om människohandel. Jag hörde aldrig Miljöpartiet eller Vänstern säga: Det går för fort, stoppa överenskommelsen om människohandel. Inte ett ord hördes. Varför är det just terrorister och inte andra brottslingar som ska ha extra skydd?

Vi ville att det skulle gå snabbare. Jag tyckte att det första mötet efter den 11 september var bra även om vi varnade för att det är en tidtabell som det inte är säkert att man kan hålla. Jag vill återupprepa att jag håller med att det nu går för fort. Inte heller jag tycker att det är bra. Jag får också information för sent. Vi får framföra det på ett bra sätt. Det är dags att börja illustrera det fina svenska ordet ”lagom”. Det är där någonstans vi ska hamna. Det var för långsamt tidigare, men nu går det för fort.

Nu står vi inför överenskommelsen. Det är en del frågor kvar, som Johan Pehrson säger, bl.a. vägransgrunderna. Det är i och för sig inte ovanligt att svåra frågor är det sista som förhandlas. Det innebär också en risk att det inte blir en överenskommelse. Det sker gång efter annan att tidsplanen inte håller eftersom man varit för optimistisk. Så kanske det blir nu. Det vet vi inte. Jag har nu fått höra: Lägg in veto. Stoppa överenskommelsen, eftersom det går för fort. Det är väl inget skäl. Det är om man inte har klarat av att nå en överenskommelse som är acceptabel. Då ska vi säga nej.

Som ni alla väl känner är systemet uppbyggt så att vi gör ett parlamentariskt granskningsförbehåll. Det är riksdagen som beslutar och regeringen som förhandlar. Vi ger också all information som är möjlig. Under hösten har det varit flera möten och även en riksdagsdebatt. Inget förslag har granskats och diskuterats så mycket som detta, vilket jag i och för sig tycker är bra. Det är stora förändringar. Vi har också sagt att när som helst som justitietskottet vill kommer vi dit och diskuterar hur läget är. Detta är som sagt något som man får ta upp i diskussionerna. Men det ska inte användas som något allmänt EU-motstånd. Det är inte heller fråga om att EU-motstånd är samma sak som rättssäkerhet, tvärtom. Vi ska fortsätta att vara aktiva.

På frågan om varför detta fördes in i deklARATIONEN vill jag svara att jag just fick den frågan vid diskussionen. Det är 14 länder som anser att det är tillräckligt. Kan inte Sverige tänka sig att vi har en felaktig tolkning och att det är tillräckligt som det är? Då berättade jag just om den diskussion vi har haft i EU-nämnden och sade: Det är sju partier av sju som anser att det måste framgå klart och tydligt, och det får inte vara någon som helst tvekan. Det är av den anledningen som det förhandlades in.

Ingvar Svensson nämnde frihetskämpar och ANC, men det var redan med. Det var de två sakerna som det var viktigt att ha med i en särskild deklaration och som också kom med. Vi gör allt vi kan för att samarbeta med riksdagen. Så ska det också fortsätta. Det kan jag garantera.

Anf. 10 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Det är viktigt att i den här debatten lyfta fram den demokratiska processen. Det är just den frågan som jag upplever att justitieministern fortfarande undviker att debattera. Det handlar inte bara om att gång på gång få snabb information i justitieutskottet om någonting där vi inte ens vet vad slutresultatet ska vara. Det gäller möjligheten att göra den djupa analysen av ett förslag.

Herr talman! Jag vill återigen poängtera, som jag gjorde i inledningen, att vi alla är överens om att vi vill bekämpa terrorism och organiserad brottslighet. Men när man fattar beslut för att bekämpa brott och terrorism och lägger fram förslag måste man samtidigt lägga fram förslag som stärker den enskildes rättssäkerhet. Det är vad vi anser är så viktigt. De processerna måste gå hand i hand.

Om man bara fokuserar på brottsbekämpning och lägger fram förslagen utifrån det i snabb takt har man inte tid att analysera och lägga in den enskildes rättssäkerhet. Det är då kritiken kommer och felen begås. Det allra tydligaste exemplet är den riktigt handfasta demonstrationen av vad borttagandet av rättssäkerhetsgarantier kan betyda i praktiken. Det har de personer erfarit som har fått sina tillgångar spärrade på grund av kopplingen till Al-Barakaat.

Det visade sig att man genomfört ett förslag utan att man tagit med rätten att få saken prövad i domstol. Människor vet helt plötsligt inte hur de ska gå till väga för att få sin sak prövad. Det är därför vi i Vänsterpartiet menar att det är så oerhört viktigt att vi granskar förslagen utifrån alla aspekter så att man inte missar så att de enskildas rättssäkerhet kan sättas på spel.

Herr talman! Jag upplever att justitieminister Thomas Bodström tar det som någon slags personlig kränkning att vi lyfter upp frågan och debatterar och kritiserar, och det är synd. Det är tvärtom. Vi tycker att det är väldigt bra att Sverige driver rättssäkerhetsfrågorna. Jag vet att Sverige gör det med mycket stor kraft. Men det räcker inte med att Sverige gör det. Vi vet att man vid förhandlingarna inte alltid har samma synpunkter. Vi vet fortfarande inte vad resultatet kommer att vara i slutänden.

Det är självklart vår skyldighet som riksdagsledamöter att inte sätta oss med armarna i kors och säga: Det är bra. Den svenska regeringen driver rättssäkerhetsfrågor, och vi kan lita på justitieminister Bodström. Därmed skulle vi lägga det på det personliga planet. Vi måste alla aktivt delta i debatten och lyfta upp de viktiga principerna.

När det gäller t.ex. den europeiska arresteringsorden var Vänsterpartiet helt överens om det förra förslaget när vi fattade beslut om att vi skulle kunna lämna ut svenska medborgare som hade begått brott. Vi har precis samma uppfattning som justitieministern. Tre svenska pojkar som begår en våldtäkt i Belgien ska givetvis kunna lämnas ut. Men det beslutet har vi redan fattat i den svenska riksdagen. Det föreligger ju redan, men det används nu som exempel för att förstärka detta.

Prot. 2001/02:38
30 november

Aktuell debatt:

*EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

I slutändan är det ändå den verkställande och utfärdande staten som bestämmer huruvida det hela finns med på listan. Den verkställande staten har inte ens rätt att ifrågasätta andra länders bedömning, och därför måste man granska detta väldigt noga.

Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det brukade sägas på 1970-talet, då jag fortfarande gick i lågstadiet, att borgerligheten hade svårt att hålla ihop. Det där är väl inget större problem längre, men den svenska vänstern är ganska spännande att lyssna till! Det är mycket man har att bråka om och diskutera där – det hoppas jag att alla har noterat i dag. Det gäller ju den majoritet som säger sig styra det här landet.

De flesta har kunnat belägga att det är en febrig temperatur i världen. Det är bara att instämma i detta. Man kanske skulle kunna säga att det är en gammal svensk tradition att visa stor oro för att de där ute inte förstår så mycket, och att det hela går för fort, men att vi här hemma i Sverige är trygga och kloka.

Visst finns det en del som är bekymmersamt, och visst finns det mycket som just nu kastas fram och som inte känns genomtänkt. I den delen kan man hålla med om många av de inlägg som har gjorts här i dag.

Eftersom det togs initiativ till denna debatt för att något klargöra för svenska väljare och för riksdagens ledamöter vad det är frågan om vill jag dock notera att i princip ingen kritik har framförts mot de två instrument som huvudsakligen ligger till grund för de beslut som ska fattas nästa vecka. Jag tolkar det som att det trots all tidsspillan och omöjlighet att påverka för oss andra har skett förändringar som gör att de dokument som det nu ska fattas beslut om är mycket rättssäkra och innebär respekt för mänskliga rättigheter.

Jag tycker att det är viktigt att säga att det trots allt är detta som Thomas Bodström och regeringen ska åka och fatta beslut om nästa vecka.

Kia Andreasson missade min poäng. Jag tycker att det kan vara korrekt att regeringar fattar beslut och att vi har ministerrådsprincipen. Men det ställer krav på bred förankring i riksdagen! De flesta regeringar sitter med 50, 60 och 70 % av riksdagsledamöterna i ryggen när de fattar beslut. Sverige är avvikaren, med 36 % av riksdagsledamöterna. Det är det som ni har möjliggjort, och det är därför vi andra har så svårt att vara med i den process som nu pågår.

Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag är inte säker på att Fredrik Reinfeldt har rätt i att det bara är att tuta och köra nu.

Jag skulle vilja ta upp artikel 2 i förslaget till rambeslut om terrorism, som handlar om brott som begås av terroristgrupper. Där vill man kriminalisera ledning av, deltagande i och stöd till terroristgrupper. I artikel 3 vill man även kriminalisera anstiftan och medhjälp till dessa brott.

Och vad säger man då i den svenska ståndpunkten i regeringspromemorian? Jo, hör och häpna: "att leda eller delta i en sådan terroristgrupp torde därför vara straffbart som medverkan för det fall ett brott fullbordas".

Ja, kära nån! Att straffa någon för en fullbordad gärning hjälper ju föga mot dem som leder, stöder och deltar i grupper som har planer på att utföra terrorhandlingar. Var det inte förhindrande av brott som skulle effektiviseras med rambeslutet? Den svenska regeringen verkar här inte veta vad den pratar om.

Herr talman! Frågorna om organiserad brottslighet har behandlats nyligen i en utredning. Där fanns en reservation från Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet samt även juristordföranden, som ganska försiktigt pekade på möjligheten av ett straffansvar för aktivt deltagande i en sammanslutning som har brottslighet som en väsentlig del av sin verksamhet. Det intressanta var att samtliga juridiska experter i utredningen i ett särskilt yttrande stödde reservationen. Men Socialdemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ville inte ha någon lagstiftning alls på området.

Mot bakgrund av det förslag till rambeslut som nu föreligger vill jag fråga: Har regeringen bytt åsikt i den frågan?

Herr talman! Vi kristdemokrater stöder gärna regeringen i kampen mot organiserad brottslighet, oavsett om det gäller kampen mot rasistiska organisationer, grupper av maffiatyp eller terrorgrupper. Men vi har väldigt svårt att acceptera att regeringen genom EU-rambeslut inför den typen av kriminaliseringar utan en rimlig beredningsprocess i Sverige.

Anf. 13 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Det är viktigt att Sverige aktivt deltar i arbetet mot terrorism i alla dess former. Steg i rätt riktning har tagits. Sverige bör arbeta för en mer samordnad policy på det konfliktförebyggande området både på EU-nivå och internationellt. Det samordnande arbetet inom EU är ett bra steg på vägen i det arbete som Sverige har all anledning att fortsätta att vara en aktiv part i.

Det får dock aldrig gå så fort att det inte finns tid för eftertanke. En bred allmän debatt i Sverige om dessa frågor är viktig för att minimera oro och bidra till insikt i och förståelse för den förda politiken.

Samtidigt som justitieministern säger ja till allt säger Vänsterpartiet och Miljöpartiet i stället nej till det mesta när det gäller samarbete som kan stoppa terrorism till viss del.

Man måste agera kraftfullt mot hänsynslösa terrorister som inte värderar människoliv högre än ett pappersark. I stället måste vi tillsammans visa att fungerande demokratier och fungerande rättsstater är överlägsna terrorism och allt vad den står för. I kampen mot terrorism måste demokratier visa sin överlägsenhet genom att fortsätta bevara och garantera rättssäkerheten så att den enskilde individen inte drabbas.

En medvetenhet om att våra öden på många sätt hänger samman har vuxit fram. Det har också skapat en klangbotten av gemensam längtan efter varaktig fred, frihet och humanitet. Dessa värden är på intet sätt exklusivt europeiska, men de kan i Europa endast uppnås på varaktig grund genom att vi arbetar tillsammans för att desarmera de likaledes djupt rotade motkrafterna. Samarbete är här ett nyckelord.

Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag tycker att vi har haft en bra debatt. Vi i Folkpartiet liberalerna är glada att justitieministern Thomas Bodström verkar så

taggad inför att nu åka ned och slåss för de principer som vi tycks vara ganska överens om i grunden.

Jag skulle vilja att man fokuserade på rättssäkerhet. I stället för att diskutera terroristlistan med vilka organisationer som ingår så kunde kanske justitieminister Bodström lyfta fram frågan om de människor som i Sverige finns listade på den lista som har amerikanskt ursprung och som man nu har fryst tillgångarna för. Jag ser att några av de drabbade sitter på läktaren. Där har vi ett ansvar, vilket jag har understrukt tidigare.

Som tingsnotarie i Örebro tingsrätt fick jag ständigt stryk på fingrarna om jag glömde att skicka med fullföljdshänvisning. I det här fallet har Thomas Bodström inte skickat med någon fullföljdshänvisning om man vill överklaga.

Det som Folkpartiet liberalerna är genuint oroade för i sak är vägransgrunderna. Jag och Folkpartiet liberalerna skulle vilja se att det fanns en uttrycklig garanti för att människor inte ska överlämnas. Vi pratar om människor som är misstänkta för brott – människor som absolut inte är dömda som skyldiga. Det ska finnas en uttrycklig garanti för att de inte ska utsättas för en rättsvidrig behandling vad gäller process, obegränsade häktningstider osv. Denna oro kommer som en följd av att flera länder i Europa har förändrat sina rättsordningar under den sista tiden. Vi har hört om Spanien, England och Italien, och det finns fler exempel.

Jag tycker också att vi måste vara tydliga när det gäller det ledarskap som Sverige och de nuvarande medlemsländerna har inför den utvidgning som vi står inför. Det gäller nu att lyfta ansökarländerna i håret vad gäller deras rättsordningar så att de når en högre nivå. Därför gäller det nu i nästa vecka att vi i de nuvarande medlemsländerna inte sänker vår nivå.

Anf. 15 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Demokratiprocessen och förankringen hos medborgarna i Sverige är oerhört viktig, och det är det som inte hinns med. Först när man läser i tidningen om vad som sker blir man varse alla dessa regler som har stiftats med hög fart.

Sverige vill vara pådrivande på rättsområdet. Vi vill gå mycket längre än andra medlemsstater. Fredrik Reinfeldt frågade om innehållet i sakfrågorna. Där är vi inte ense. Jag har försökt säga att vi inte har haft tid att analysera detta. Vi vet inte konsekvenserna.

Det har förändrats i Sverige, och det är bra. Det gäller t.ex. den dubbla straffbarheten som vi i Sverige på ett bräde sade att vi skulle slopa. Man ville gå före alla andra medlemsstater. Som tur är finns det medlemsstater som bromsar. Det gjorde att det blev en lista i stället, men vi i Sverige var beredda att göra det.

Nej, herr talman, demokratin, rättssäkerheten och tidspressen fordrar att justitieministern använder sitt veto vid decembermötet med ministerrådet. Jag och Miljöpartiet hävdar det. Förläng tiden! Det är detta som vetot ska vara bra för. Att fatta beslut på nuvarande underlag är omöjligt.

Herr talman! Det gäller inte bara de här två ramlagarna, utan det finns andra procedurer inom rättsväsendet i EU som går med en rasande fart. Grupper tillsätts, nätverk bildas, organisationer utökas och man får ytterligare mandat. Inom Schengenmurarna, som är väldigt bevakade i dag,

Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är bra att vi debatterar. Men jag är lite förvånad över hur lite vi diskuterar det som var tanken inför förhandlingarna på torsdag och fredag, nämligen arresteringsordern och definitionen. I stället talar man bara om något allmänt EU-motstånd. Vi skulle väl ha den här debatten för att vi skulle ha en chans att föra ut våra olika åsikter så att medborgarna kan ta ställning. I stället upprepar man gamla EU-motståndsargument.

Vi ska inte säga nej av principiella skäl, men om vi inte hittar en bra överenskommelse blir det ingen överenskommelse. Det hade varit bättre om man hade ägnat lite mer tid åt att diskutera det som var tänkt att diskuteras – jag tror att många är väldigt nyfikna på det – i stället för att föra en EU-debatt där man går tillbaka flera år och upprepar det som sades då.

Det förslag som diskuterades förut, Ingvar Svensson, gällde underlåtenhet att ingripa i brott och organisationer. Det som nu förhandlas om är vanliga svenska regler för medgärningsmän, försök och förberedelse. Det kan innebära någon förändring i detta, men inte någon principiell sådan om medlemskap i organisationer eller liknande. Vi har ibland blivit kritiserade för att vi har för vida ramar när det gäller medgärningsmän. Det är diskussioner som kommer upp i nästan varje rättegång, t.ex. den om morden i Malexander. Vi har redan väldigt vida gränser, vilket jag tycker är bra. Det är också ett sätt att kunna fälla människor till ansvar, men med bibehållen rättssäkerhet.

Sedan har Johan Pehrson tagit upp detta med besluten om frysning av tillgångar i FN:s sanktionskommitté, och detta beslutades ju också sedan av EU. Jag tror att alla har uppfattat vår inställning där. Vi är bekymrade över det sätt som det har gått till på. Man ska kanske ändå göra klart för sig att man måste vara lite försiktig i det aktuella fallet när man talar om för banker att de inte ska göra detta, eftersom det faktiskt begås ett brott då. Den svenska regeringen har alltså ingen möjlighet att tala om detta för bankerna. Man ska vara lite försiktig och ta reda på vad som gäller. Här är det alltså FN- och EU-fördrag och överenskommelser som gäller.

Vi anser inte att det här är ett bra system. Sedan den 11 september riktar det sig mot enskilda medborgare. Det fyller inte de krav på rättssäkerhet som jag och jag tror alla här ställer. Det är därför som vi nu har tillsatt en arbetsgrupp för att se över hur man ska kunna förbättra det här systemet. Vilka möjligheter finns det att få insyn? Vilken prövning görs? Vilka möjligheter har man att begära rättelse? Det arbetet har redan påbörjats inom Justitiedepartementet, Finansdepartementet och Utrikesdepartementet. Vi arbetar med den frågan. Vi håller med om att det inte finns tillräckliga rättssäkerhetsskäl.

Utrikesdepartementet har begärt information i det aktuella fallet för att kontrollera detta. Den frågan har nu lyfts över till berörda myndigheter. Det är på det sättet som vi har tagit hand om den här frågan.

Sammantaget vill jag säga att vi reagerar när det är någonting som inte är bra, men det innebär inte att vi säger nej till allt. Vi ska säga ja till det som är bra och nej till det som inte är bra. Den principen ska vi fortsätta att följa.

*Aktuell debatt:
EU-harmonisering av
lagstiftning på de
process-, straff- och
polisrättsliga
områdena*

Anf. 17 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Ministern lyssnar uppenbarligen dåligt. Det är uppenbart att han har en oförmåga att ta till sig den kritik han får. Han vill sopa kritiken under mattan genom att hänvisa till något allmänt EU-motstånd. Jag har ställt flera sakfrågor om de förslag som ligger. Jag har frågat om den begärande statens tolkning när det gäller den europeiska arresteringsordern, dvs. att det är den som ska gälla och att man inte har rätt att ifrågasätta den. Vad innebär det? Jag har frågat om det innebär att vi inte kommer att utlämna till Storbritannien efter deras beslut att inte följa mänskliga rättigheter. Jag har frågat om rådets uttalande och vad det har för juridisk betydelse i en kommande tolkning.

Men jag har inte fått svar på någon av sakfrågorna. Ministern inriktar sig enbart på att försöka sopa undan detta med att det är allmänt EU-motstånd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag tycker att det är under all kritik att bemöta det på det sättet.

Herr talman! Det är viktigt att våga stå upp och slåss för rättssäkerhet även när det handlar om allvarlig brottslighet som terrorism och grov organiserad brottslighet. Det är allra viktigast att våga hävda rättssäkerhet när det gäller de svåra brotten, annars har det inte samma betydelse.

Jag vill avsluta med ett citat som Göran Greider har använt. Det är amerikanen Benjamin Franklin som har sagt: "Det folk som eftersätter demokratin för säkerheten, kommer snart att märka att de inte har någondera."

(Applåder)

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag får upprepa det jag sade, eftersom Alice Åström begär det.

Det ska inte längre vara dubbel straffbarhet. Det betyder att det är ett land som har tolkningsföreträde, annars är det dubbel straffbarhet. I det sammanhanget vill jag också säga att man inte kan bygga in för vida vägransgrunder för då är man tillbaka i dubbel straffbarhet.

Mänskliga rättigheter ska följas, och så ska även ske här. Jag tror inte att England får igenom sitt undantag från Europakonventionen, som har diskuterats i tidningen.

Jag har förklarat betydelsen av den här definitionen. Det är ingen risk att det är några andra än terrorister som drabbas. Nu har jag sagt detta igen, och jag hoppas att jag har klargjort det på det här sättet.

Jag tycker att det var bra att man tog initiativ till den här debatten. Jag tror att man sammanfattningsvis kan kategorisera olika åsikter på olika sätt. Vissa vill säga nej till allt. Vissa anser att vi ska slå hårt mot terrorismen, men med bibehållen rättssäkerhet och genom att fortsätta att följa de mänskliga rättigheterna. Sedan kan jag hålla med om att det finns rapporter om att vissa vill gå alltför långt. Men det är detta vi arbetar aktivt för och reagerar emot.

Sammanfattningsvis: Vi fortsätter att kämpa internationellt. Vi gör det tillsammans. Det är regeringen som handlar, och det är riksdagen som beslutar, och vi ska fortsätta att värna de mänskliga rättigheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 6 december kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Leif Pagrotsky, utbildningsminister Thomas Östros och miljöminister Kjell Larsson.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2001/02:55 till miljö- och jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2002*.

Motioner

2001/02: MJ6–MJ8 till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02: Bo9 och Bo10 till bostadsutskottet

2001/02: K25 till konstitutionsutskottet

5 § Kultur, medier, trossamfund och fritid

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2001/02: KrU1

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop. 2001/02:1 delvis).

Anf. 19 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! På onsdag i nästa vecka får Jose Antonio Abreu det alternativa nobelpriset Right Livelihood Award. Han får det för att han har skapat en nationell musikärelse i Venezuela. Det började för länge sedan med en liten åttamannaorkester som repeterade i ett garage. Fler och fler unga musiker ville vara med. Det blev till sist en jätteorkester. I dag finns det 100 ungdomsorkestrar med 110 000 medlemmar mellan 15 och 23 år och 50 barnorkestrar för barn mellan 8 och 15 år spridda över hela landet.

Så här säger en av dem som varit med om att bygga upp verksamheten: ”Möjligheten att skapa musik öppnar nya horisonter och hopp för barnen. Många lever i en vardag där deras sociala liv ibland kan te sig fullständigt absurt. Instrumenten kan bli de vapen som barnen får i kampen för att försvara sig själva i sin vardag.” Det kändes som en härlig påminnelse om den kraft som ligger i utövandet och skapandet av kultur. På politisk nivå gräver vi så lätt ned oss i budgetfrågor och att-satser att vi glömmer bort vad det hela egentligen handlar om.

Herr talman! Vi kristdemokrater har som de andra oppositionsparterna samlat alla de punkter där vi avviker från majoritetens budgetförslag i ett särskilt yttrande. Några av de frågorna ska jag ta upp nu. Dan Kihlström och Gunilla Tjernberg kommer att ta upp ytterligare några frågor senare i debatten. Jag vill redan nu yrka bifall till reservationerna 28 och 47. Vi nöjer oss med att rösta om dem.

Först av allt måste jag få glädja mig åt att bokmomsen nu äntligen kommer att sänkas. Om jag ska vara ärlig hade jag inte alltför stora förhoppningar om att det skulle bli av under den här mandatperioden. För även om beslutet fattas i ett annat departement så väger naturligtvis kulturministerns ord tungt. Det är ju faktiskt i första hand en kulturfråga. Till skillnad från i Finland, där kulturministern stred för frågan trots motstånd i sitt eget parti, har vår kulturminister haft en minst sagt avvakande hållning. Därför kom beskedet som en positiv överraskning.

Nu avskaffas skatten på sagor, romaner och dikter, och vi kan räkna med att efterfrågan ökar. Vi vet att priset har stor betydelse, och nu får fler möjlighet att äga åtminstone sina älsklingsböcker. Det är värt att fira. Jag är förvånad att regeringen med Marita Ulvskog i spetsen inte har slagit lika mycket på trumman nu när momsen sänks på andlig spis som den gjorde när matmomsen sänktes. Vi som har drivit kravet under flera år är i alla fall nöjda, även om valrörelsen blir en fråga fattigare nästa år.

Vi är också nöjda över att Stockholms läns Blåsarsymfoniker nu äntligen kan se fram emot ljusare tider. Orkestern har använts flitigt, inte minst av riksdagen, men de grundläggande ekonomiska förutsättningarna har varit helt oacceptabla, vilket vi har fortsatt att påpeka år efter år. Den treåriga försöksverksamhet med länsmusikverksamhet i Stockholms län som nu inleds får fyra statliga miljoner till sitt förfogande, och musikerna kan planera för framtiden och få ordentlig lön för sitt jobb. Baksidan av medaljen är att regeringen tar pengarna från Stockholms läns landsting genom att låta landstinget bekosta kompensation för höjda pensionspremier till Konserthusstiftelsen, som staten stått för tidigare. För regeringen blir det ett nollsummespel, medan landstinget i praktiken får bekosta hela försöksverksamheten. Det är inte särskilt snyggt.

När vi är inne på musikområdet är det också värt att nämna vilka negativa konsekvenser regeringens neddragning av fonogramstödet i förra årets budget har fått. Kulturrådet insåg att det inte gick att minska stödet med så mycket pengar på en gång utan att det skulle få allvarliga konsekvenser, inte minst för små musikbolag med smal utgivning. För att lösa det problemet gjorde man neddragningen tvärs över hela anslaget, där också STIM, Svenska tonsättares internationella musikbyrå, ingår. Det ledde till att STIM i ett slag förlorade 650 000 kr av den miljon som det hade fått året innan för att förbättra konstnärernas villkor.

När ska regeringen inse att det är nödvändigt att först göra konsekvensanalyser och sedan eventuella anslagsförändringar? Det går inte att göra tvärtom. Nu har vi föreslagit att 1 miljon kronor ska läggas tillbaka till anslaget och att en ordentlig genomlysning av effekterna av det nya stödssystemet och den minskade medelsramen ska göras genre för genre. Det senare har vi dessbättre fått gehör för.

På musikområdet vill jag också särskilt stryka under att hela utskottet har uttalat att det finns starka skäl som talar för att Göteborgsoperan bör

få en anslagshöjning och att vi kristdemokrater dessutom anser att Dalhalla festspelsscen i Rättvik bör få permanent statligt stöd.

Herr talman! För kultursektorns del är det synd att det inte är valår lite oftare. Regeringen strör nämligen välvilligt ut pengar engångsvis, pengar som fördelas just valåret, till ett antal verksamheter. Inte mindre än 48 av de nya miljonerna till kulturen är ettåriga stöd. De är nödvändiga, men de skapar ingen trygghet eller möjlighet till långsiktig planering av verksamheten. Det är ju sedan fyra år till nästa val.

Över huvud taget är det väldigt svårt att se några visioner eller långsiktiga planer för hur regeringen vill påverka kulturpolitiken när man läser budgetpropositionerna de senaste åren. Det är en väldig ryckighet. Jag ska ge bara ett exempel, som gäller Naturhistoriska riksmuseet.

År 1999 genomfördes en allmän statlig besparing som för museets del innebar en minskning av anslaget med 2 miljoner kronor. Året därpå gjordes en tillfällig besparing om 4 miljoner kronor, som museet nästa år igen fick tillbaka. Summan av det här är att anslaget för nästa år ligger 2 miljoner under 1998 års nivå. Men nu får museet en tillfällig uppräknings med 5 miljoner kronor.

Är det någon som hänger med? Nej, frågan är hur de ansvariga för museet ska göra det. Det är kanske inte så konstigt att museichefen avgick. Hon ansåg sig inte längre kunna ta ansvar för de historiskt unika samlingar som museet innehåller. Det fanns ingen möjlighet till långsiktighet i planeringen.

Det som gör det hela ännu mer komplicerat när det gäller Natuhistoriska riksmuseet är de erbarmliga förhållandena när det gäller magasinering av samlingarna och arbetsförhållandena för personal och forskare vid museets forskningsavdelning. Det här är ingen nyhet. Frågan har diskuterats i årtal, och nu pågår en översyn inom Regeringskansliet. Det finns ett färdigt förslag till lösning, och det skulle ge en relevant, säker och långsiktigt hållbar magasinering av museets ovärderliga samlingar och samtidigt ge forskarna goda arbetsförhållanden. Men tiden har bara gått och gått utan att något har hänt.

På den här punkten har hela utskottet enat sig om ett tillkännagivande, som går ut på att uppdraga åt regeringen att under det här riksmötet, alltså senast under våren, återkomma till riksdagen och redovisa vilka åtgärder regeringen tänker vidta och hur de ska finansieras. Jag ser fram emot den presentationen. Det är många som inte vill behöva stå till svars om museet skulle drabbas av en brand eller vattenskada.

Flera andra museer befinner sig i liknande situationer. Därför vill jag också framhålla att vi välkomnar den mer långsiktiga satsning som regeringen faktiskt också gör i år på både centrala och regionala museer. Vi har inte rätt att tära på det kulturarv som tidigare generationer har byggt upp. Det är i stället vår absoluta plikt att förvalta och vårda det till kommande generationer.

I förra årets budgetdebatt sade kulturministern att det inte fanns något som tydde på att de Stockholmsbaserade museerna, som numera ingår i Statens museer för världskultur, skulle ha missgynnats inom den nya organisationen. Vi var flera som hade en annan åsikt. I årets budget finner kulturministern för gott att öronmärka pengar just till Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet och Etnografiska museet, en nödvändig åtgärd som åtminstone kan stilla oron för ekonomin för de berörda.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

En annan fråga som vi har haft uppe flera gånger i våra debatter är de allmänna samlingslokalerna. Det är viktigt att det finns mötesplatser där människor med olika intressen kan träffas och utbyta åsikter eller syssla med någon verksamhet. Om det är någon fråga som har utretts så är det den här, och alla utredningar har kommit till samma slutsats: Samlingslokalerna behövs av demokratiska och kulturella skäl och för att bidra till gemenskap mellan människor. Nu ska de plötsligt utredas igen. Varför, Marita Ulvskog? Är det så att regeringen inte inser betydelsen fullt ut? Det är inte långsökt att ställa sig den frågan. Ett par år efter den senaste utredningen föreslog regeringen nämligen att stödet skulle avskaffas helt. Utskottet fick rycka ut för att rädda kvar det. Det lyckades, men nivån sänktes rejält till 15 miljoner kronor. Inte ens nu i valbudgeten, när så många andra områden fått uppräknings, föreslogs någon höjning av stödet till allmänna samlingslokaler. Återigen har nu majoritetspartierna i utskottet gjort omDispositioner så att anslaget kunde höjas med 10 miljoner kronor. Som av en händelse råkar det vara just den höjning som vi kristdemokrater föreslagit i vårt budgetförslag. Nu ligger vi alltså på samma nivå som utskottsmajoriteten. Det här gläder oss, därför att kön av lokaler som behöver renoveras och handikappanpassas är lång. Det gäller också de icke-statliga kulturlokalerna och trossamfundens lokaler. Därför har vi kristdemokrater föreslagit en uppräkning av stödet även till den sortens lokaler, men det är vi ensamma om.

Hur ser egentligen kulturministern på lokalbehovet? Stockholms kommun satsar över 20 miljoner till allmänna samlingslokaler. Regeringen föreslog 15 miljoner att fördelas till hela landet, bara som en jämförelse.

Herr talman! Jag vill också slå ett slag för amatörkulturen. Det är via amatörkulturen som de flesta människor själva är skapande. Det sjuder av liv i körer, orkestrar, teater- och dansgrupper, målar- och vävstugor och mycket annat över hela landet. Amatörerna kompletterar de professionella utövarna och berikar hela kulturlivet. Kulturpolitiken ska självfallet stödja professionalitet och kulturellt yrkesengagemang, men också amatörkultur och ideella insatser måste få stöd och uppmuntran. Det handlar om att synliggöra och uppskatta allt det ideella arbete som läggs ned, men också om att ge resurser. Vi har anslagit en miljon kronor till Amatörkulturens centralorganisation utöver de 800 000 som Amatörteaternas riksförbund får.

Herr talman! Till sist vill jag fråga kulturministern vad som händer på sponsringsfronten. Det är en viktig framtidsfråga för kultursektorn. Sponsring kan självfallet inte och ska inte ersätta den offentliga satsningen på kulturen, men ansvaret för att bevara och främja en positiv kulturell utveckling i landet kan inte enbart vila på stat, kommun och landsting. Det är ohållbart att vi i Sverige fortsätter att ha en så restriktiv och föråldrad syn på kultursponsring. Det är dags att hjälpa i stället för att stjälpa den utveckling och den vilja som finns att stödja det svenska kulturlivet.

I de flesta andra länder finns en positiv grundinställning till kultursponsring. Företag som vill sponsra kulturella evenemang eller institutioner uppmuntras, t.ex. genom skattelagstiftningens utformning. Lagtexter tolkas positivt för att underlätta en utveckling mot ökad kultursponsring. I Sverige går utvecklingen snarare i motsatt riktning. I

stället för att tolka den gällande lagtexten positivt utnyttjas den för att hindra utvecklingen mot mer sponsring. Därför anser jag att det är dags att tydliggöra lagen på ett sätt som ökar viljan till sponsring av kulturen i Sverige, och min fråga är helt enkelt om kulturministern håller med om det.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 20 LENNART FRIDÉN (m):
Herr talman!

Han sitter där grå på sitt tun mitt i byn
Och täljer i trä sina minnen
Och visst är han rynkig men rosig i hyn
När han formar en oxen av pinnen

Att skapa med händerna skänker en lisa
Åt en krokryggig byålderman
Han tänker på barnbarnen han brukar visa
Allt det från en tid som försvann

I jäns när han skar ett helgon med gloria
De små ej förstod vad det var
Han ofta har märkt att av folkets historia
Ej mycket hos barnen finns kvar

Förundrade lyssnar de på gubbens språk
Och nyfiket skådar hans verk
Och lär gamla ord såsom tjuga och båk
Liksom koppsnäppa, gräddtjuv och särk

Han märkt huru barnen nu vill veta mer
Och förrän hans grav sen väl gräves
De måste ha lärt sig vad skapande ger
Så har han ej levat förgäves

Där inne i huset med virknål och garn
Och med grytor vid hemmets härd
Förmedlar hans gumma till barnbarn och barn
Sin del av de gamles värld

Hon står där och tittar vid förstubron
Mot den käre där ute vid kubben
Och tänker med glädje på allt det som hon
Har skapat tillsammans med gubben

Snart finns de ej längre, men lämnar vi vet
Ett arv av kultur till sin ätt
Väl måste de vårda den erfarenhet
Som hjälper dem att vandra rätt

Herr talman! Så där, i diktens form, kan man faktiskt få ett litet grepp om vad kultur är. Det är minnen, det är skapande, det är gemenskap över generationsgränser, det är tankar, det är värderingar, och det är också vår uppgift att se till att både vårda och bruka det rätt.

Herr talman! Kultur kan inte skapas genom politiska beslut, men en god allmän politik kan skapa en sådan samhällsatmosfär att kulturlivet

både i dess professionella former och för amatörutövare främjas och underlättas. Kultur är en del av vår livsluft. Kultur utgör skillnaden mellan att leva och att bara överleva.

Kulturen skapar sig själv. Kulturen förenar samtidigt som den utvecklar individen. Kultur utgör ett samhälles fundament. Kultur är inte och får inte vara bara grädde på moset. Kulturyttringar är ofta känsliga. Vi som är politiker måste se till att inte hantera dessa olika yttringar så att vi reglerar dem till döds eller kramar sönder dem genom att göra dem till politiska redskap. Kulturen ska vi stödja, inte styra. Kulturen ska vi bry oss om, men inte lägga oss i – nota bene om vi inte själva är praktiska utövare.

I reda pengar har mera gått till kultursektorn under senare år, säger regeringen, men dessvärre har vi inte fått mera kultur. Löneavtal, ökade hyreskostnader, nya pensionssystem osv. åter upp anslagen, och mera pengar har dessvärre inte lett till mera av verksamhet som finansiären allmänheten har kunnat dra nytta av och njuta av. Det har blivit allt tydligare att de offentliga anslagen med av politiker bifogade bruksanvisningar allt mera kommit att styra, snarare än kulturens egen inneboende utvecklingskraft.

Det är därför vi måste få en ändrad inriktning av politiken. Frihet är omistlig för skapande. Den måste få råda. Kulturen själv, inte Kulturrådets ansökningsblanketter, måste ha avgörandet. Det stora beroendet av en eller ett fåtal samhällsstyrda finansieringskällor måste brytas. Detta var en av avsikterna med Framtidens kultur, men med sin nära såväl personliga som organisatoriska förbindelse med Kulturrådet och det större inflytande över stiftelsens arbete som detta lett till, kan det bli som med Pepino, den lilla fräcka musen i visan, som objuden äter upp det som hans värd har. Vi måste se till att kulturens oberoende ökar.

Herr talman! Vi har i många år föreslagit att man i detta syfte ska skapa en fond. Den ger inte bara som vi föreslår i år 120 miljoner kronor per år till en början, utan den ska ju också dra till sig sponsorer, donatorer och andra så att det fördubblas till 240 miljoner kronor. Det är ju också därför vi kallar den en krona-för-krona- eller dubbleringsfond. Allteftersom den sedan kan byggas på blir denna från gängse bidragskällor fristående finansiär en mycket viktig faktor i ett fritt kulturliv. Vi har också antytt att man bör överväga att lokalt och regionalt gå till väga på samma sätt.

Trots allt vad som har sagts efter diverse domstolsutslag är fortfarande skattemyndigheternas sätt att utan för hela landet gällande konsensus tolka reglerna kring sponsring till ett stort hinder för utvecklingen av denna. Det finns de som tycker att sponsorpengar är obetydliga. Inget kunde vara mer felaktigt! Det är ju till de rörliga medlen som de utgör ett tillskott, och då är det inte fråga om småpotatis. Man ska självfallet sätta insatserna i relation till det som institutionerna annars skulle ha att röra sig med för publikinriktad verksamhet. Om ett museum för sin årliga verksamhet – när man betalat de höga hyreskostnaderna, personalkostnader m.m. som brukar betecknas som fasta kostnader, även om det också självfallet går att påverka dessa i viss mån – har 10 % kvar för att verka utåt mot allmänheten – och den siffran är inte ovanlig, och vissa fall t.o.m. hög – och får sponsorpengar som svarar mot 5 % av årsbudgeten

så ger det i alla fall en chans att öka den utåtriktade verksamheten med 50 %.

Vi vet att utan sponssporpengar har det inte blivit några turnéer för Dramaten. Många orkestrar och teatrar skapar goodwill för Sverige i utlandet genom sina turnéer, och dessa är just ofta sponssorfinansierade.

Sponsringen ger dessutom en möjlighet för olika kulturutövare och kulturinstitutioner att nå nya grupper av besökare, att öka sin kontaktyta med allmänheten. Dessutom blir de organisationer och företag som sponsrar och deras anställda ofta genom det ansvar de då känner mycket goda ambassadörer för kultursektorn.

Herr talman! Sverige visar sin internationella solidaritet i kulturhänseende bl.a. genom organisationen Kulturarv utan gränser. Arbete pågår med att återställa det krig, avsiktligt förfall och terror har förstört i Bosnien, Kosovoprovinsen och Tibet. Säkerligen kommer mycket av det som har förstörts av fanatikerna i Afghanistan att behöva stöd för att det ska kunna återskapas och stärka folkets kulturella identitet.

Riksdagen har så sent som i förrgår besökts av representanter för Mongoliets parlament. Just denna fråga stod inte på agendan denna gång, och mongolerna strävar på efter kommunismens fall med att reparera och återskapa, men andra behov är stora. Det kommer att dröja länge innan man ens återställt en bråkdel av de 700 kloster och tempel som på order från Moskva revs i slutet av 1930-talet. Men i en alltmera globaliserad värld, och i ett land där vi satsar på både världskulturcentrum och världskulturmuseum, måste vi känna ett medansvar på det internationella fältet.

De nu nämnda kulturella övergreppen är också exempel på de många illdåd som måste få en saklig belysning och ges en framträdande plats i vår historiska medvetenhet. Bl.a. av det skälet finns vi med som under-tecknare av reservation 12 om Forum för levande historia. Det är viktigt, herr talman, att man vid granskandet av historien håller *båda* ögonen helt öppna.

Herr talman! Tidens tand, konsttjuvar, dåliga brandskydd och satanister går illa åt vårt kyrkliga kulturarv. Det förslag som lades fram av en enhällig utredning om det kyrkliga kulturarvet visade på att det finns ett såväl ackumulerat som årligt tillkommande behov av åtgärder för bevarande. I 1997 års penningvärde låg det lågt räknat på en kostnadsnivå om 450 miljoner kronor per år. Det är mycket olyckligt att regeringen inte har beaktat det som utredningen och därmed också dess egna representanter kom fram till. Detta är ett arv som är vårt gemensamma, och viktiga delar därav är stadda i snabbt förfall. Vi reserverar oss därför tillsammans med Centern och kd i denna fråga.

Herr talman! Staten ska göra det den är bra på. På samma sätt som i vår partimotion, där vi koncentrerar oss på de stora inriktningsfrågorna, har jag avstått från att gå in i detaljer rörande anslag. Det är inte befrämjande ens för berörda instanser att vi i utskottet och än i mindre i kammaren utövar en sifferexercis kring anslag som ligger på nivå av några tiotusentals kronor.

Konstnärer och kulturskapare måste kunna leva på sitt arbete. Här finns mycket att göra från statens sida, och en del av det kommer Anne-Katrine Dunker att återkomma till i sitt anförande.

Herr talman! Vi moderater har i våra förslag fört fram krav på ökad tillgänglighet för handikappade som en prioriterad uppgift på kulturom-

rådet. Det är en viktig uppgift för staten. Det är t.ex. därför vi i våra budgetförslag har velat ha mera pengar till synskadade och andra med läsproblem.

Lokalanpassningar är en eftersatt fråga. Helt nyligen har vi kunnat läsa att många av de s.k. bostadsanpassningarna – och det görs för 600 miljoner kronor om året – enligt en utredning inte påtagligt har förbättrat livssituationen för funktionshindrade beroende på att det saknas ett utvärderingssystem. Kanske – jag säger kanske – borde man överväga om inte en del av dessa medel skulle användas för att skapa en mer tillgänglig offentlig miljö, t.ex. vid våra kulturinstitutioner. Dessa frågor borde ses över, och därför har vi ställt oss bakom en reservation från Centern om en utredning.

På litteratursidan är den största händelsen att vi nu kommer närmare en gemensam momssats för kultur genom att bokmomsen sänks. Alla vi som i de olika partierna arbetat för den principen att staten inte genom olika skattesatser ska styra inriktningen på individernas val av kulturaktiviteter – det som med ett gräsligt ord brukar kallas kulturkonsumtion – kan nu känna oss nöjda. Vi är från vårt håll också övertygade om att man från bokbranschens sida kommer att låta sänkningen slå igenom, i synnerhet som man också har givit löften om det och kommer att vara påpassad från alla håll. Anne-Katrine Dunker kommer i sitt inlägg att beröra litteraturen när det gäller författarnas situation.

Herr talman! Förra året aviserades i budgetpropositionen att resultatet av en översyn av museistrukturen skulle redovisas. Det har ännu inte setts till. Jan Backman kommer att redovisa vår syn i den frågan.

Herr talman! I flera år har vi från moderat håll kämpat för att de fria grupperna inom teaterområdet skulle få ett rejält lyft i anslagshänseende. Vårt förslag till anslag har med 30 miljoner per år överstigit det av regeringen föreslagna. Vi är glada – för att inte nämna hur glada grupperna är – över att vi inte längre är en ropandes röst i öknen utan att även regeringen i sitt budgetförslag nu närmat sig moderaterna på denna punkt, vilket man för övrigt också gjort i fråga om kulturminnesvården – en annan av våra mångåriga käpphästar.

Vår positiva syn på utvecklingen av Göteborgsoperan, som också delas av de flesta, har dessvärre inte lett till att frågan om den långsiktighet och stabilitet som de måste ha i sina planer och finansieringar har fått en lösning. Den enhälliga markeringen i utskottet tolkar vi som en lovande signal.

Just kortsiktighet, osäkerhet inför framtiden i en sektor där man måste ha en extra lång framförhållning för att kunna städsla de bästa regissörerna, dirigenterna och solisterna, präglar i alltför hög grad fortfarande orkestrars och teatrarers situation. Vi vill påminna om att i första hand de, men även andra institutioner, skulle få en mycket mindre pressad situation om det förslag om fleråriga avtal som lades fram av första *Teaterutredningen* enhälligt och sedan även av *Kulturutredningen*, kunde genomföras. Därigenom skulle institutionerna få såväl ett större ansvar som en möjlighet till längre planeringsperioder och en klar signal om att man heller inte kan knacka på politikerdörren för plötsliga extra anslagsbehov. Förmodligen skulle det inte heller behövas, då många tillfälliga pengabekymmer hos kulturinstitutioner har sin upprinnelse i politikers ingripanden och städse näraliggande horisont beroende på årliga budget-

förändringar. Genom avtal får politikersidan och kulturinstitutionerna klarare och entydigare roller.

Filmavtalet, som vi ställde oss bakom och som träffades förra året, har inte riktigt lett till det som alla hoppats på. Oavsett var orsakerna ligger kan vi konstatera att pengarna till det publikrelaterade stödet tog slut för ett par månader sedan, och då återstår flera år av avtalet. Frågan debatterades så sent som i förra veckan i denna kammare, och beskedet om att det pågår diskussioner mellan berörda vid en pågående avstämning av avtalet hoppas vi ska leda till att problemen får en rimlig lösning.

Formgivning och design tas upp i andra anföranden. Jag vill för den moderata gruppen bara göra det förtydligandet om Röhsska museet – eftersom det i den debatten förekommit ovidkommande, ska vi kalla dem, geografisk-politiska synpunkter – att vi i våra motiner och yttranden inte vänt oss mot satsningar på andra orter utan i stället markerat och lyft fram den *resurs* som Röhsska sedan länge utgör.

Samma sak accentueras i en enskild motion om detta museum som inlämnats av Inger René och mig och som vi anser förtjänar att ingående beaktas i det fortsatta arbetet med formgivnings- och konsthantverksfrågor, vilket jag i ett eget yttrande, nr 8 i betänkandet, påpekar.

Herr talman! Vi i Moderata samlingspartiet ställer oss självklart bakom samtliga de yttranden och de reservationer som vi ensamma eller tillsammans med andra partier har lagt i detta betänkande, men för tids vinnande vid voteringen inskränker sig vårt yrkande till bifall till reservation nr 4.

Anf. 21 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det var länge sedan kulturbudgetens utgiftsområde 17 fick en så stor ramökning som skett i budgeten för 2002. 120 plus 40 miljoner samt ytterligare några engångsvisa miljoner har satsats.

I det här perspektivet tycker jag att vi ska se på moderaternas budgetförslag. De vill minska ramen med dryga 1,6 miljarder kronor, och de vill höja utbildningsutskottets anslag med 1,2 miljarder och överföra folkbildningen dit. Den reella minskningen blir dryga 400 miljoner kronor.

Det är mycket pengar. Det skulle innebära, vill jag påstå, en avsevärd inskränkning av människors möjlighet att använda sig av den lagstadgade yttrandefriheten. Människor skulle också bli sjukare, olyckligare och mer främlingsfientliga.

Rent historiskt är vår svenska demokrati byggd på fyra kanaler för diskussion och kunskapsbildning i samhällsfrågor: erfarenhet, folkrörelser, massmedier och litteratur.

I dag finns en kulturell infrastruktur bestående av länsbibliotek och länsteatrar, läns museer och länsmusik. Det finns nationella scener och institutioner som Nationalmuseum, Dramaten, Operan och Rikskonserter – för att nämna några. Det finns fria musik-, teater- och dansgrupper såväl som kommunala och landstingsstödda verksamheter. Det finns studieförbund, folkhögskolor, olika ideella föreningar och dessutom fria medier och en *public service*-TV och -radio som når hela landet. Det här är i dag den analyserande struktur som har utvecklat de fyra kanaler för diskussion och kunskapsbildning i samhällsfrågor som tillsammans med partierna och parlamentarismen bär upp demokratin. Om vi skär här vill jag påstå att demokratin allvarligt kommer att försvagas.

Prot. 2001/02:38
30 november

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

Kultur kan inte skapas av politiska beslut, säger moderaterna. Nej, det är sant. Men vi måste ge kulturen möjligheter. Om vi inte hade gjort så hade vi inte haft allt detta. Sponsring och reklam är inga garantier för att det här ska fortgå. Därför behövs ett starkt offentligt stöd.

När jag sedan reflekterar över oppositionens olika budgetförslag ser jag att de spretar. Moderaterna vill, som jag tidigare har sagt, föra över folkbildningen till utbildningsutskottet. Det är det ingen annan som vill. Moderaterna vill minska Statens kulturråds anslag med 19 miljoner kronor. Kristdemokraterna vill minska anslaget med 1 miljon kronor, och Folkpartiet vill minska med 7 miljoner kronor. Centerpartiet vill att det ska vara oförändrat.

Moderaterna vill sänka bidraget till allmän kulturverksamhet med 80 miljoner kronor. Kristdemokraterna vill plussa på med 1 miljon kronor. Centern och Folkpartiet vill ha det oförändrat.

Så fortsätter det: Det spretar. De som mest vill minska utgiftsområdet är Moderaterna. Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet vill höja anslaget. Jag tror helt enkelt att borgerligheten skulle få svårt att samverka kring kulturpolitiken om de skulle sitta i regeringsställning.

När jag tittar på de olika förslag som de borgerliga partierna har lagt fram ser jag att det är Centerpartiet som skiljer ut sig. Centerpartiet är det parti som lägger fram förslag som mest liknar de förslag som regeringen och samarbetspartierna har lagt fram. Möjligen slår den breda folkrörelsetraditionen igenom här.

För Vänsterpartiet är kulturen en befriande kraft som ger människor möjligheter att må bra, att uttrycka sina tankar och känslor och i förlängningen att utnyttja sina demokratiska fri- och rättigheter. Kulturen ger oss upplevelser av sådant som vi annars inte kan känna till och möjlighet att känna igen oss själva, att förstå vår bakgrund och bejaka vår identitet. Utan kultur skulle livet bli så mycket fattigare.

I årets budget går det att hitta en rad satsningar. Vi har 50 miljoner kronor till kulturmiljövård, 20 miljoner kronor till de fria grupperna, en filmvårdscentral i Grängesberg, satsningar på de regionala kulturinstitutionerna, ökat stöd till Operabaletten och ökat anslag för visningsersättning till konstnärer. Här finns också satsningar på Konstfrämjandet, Skådebanan, Amatörteaterns riksförbund, mångkulturkonsulenter och inte minst en satsning på 7 miljoner kronor till de nationella minoriteterna. Det här är vi mycket glada för. Det är ett nytt anslag som ska ses som ett första steg.

I betänkandet finns det även några tillkännagivanden, vilket inte är så vanligt i riksdagen.

Kulturrådet får ansvar för finsk teater. Det framgår i betänkandet att det är ett ansvar som inte får inkräkta på de övriga minoritetsspråken. Det ska bli mer pengar till Svenskt visarkiv och till hemslöjd. Bidraget till allmänna samlingslokaler ökas med 10 miljoner kronor nästa år. Riksteatern får 1 miljon kronor mer än vad regeringen har föreslagit.

Alla dessa saker är väldigt positiva. Det har möjliggjorts genom ett samarbete mellan partierna i kulturutskottet.

Men utskottet har också ett tillkännagivande angående en motion väckt av v och c om en filmvårdscentral i Grängesberg. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen att frågan om filmvårdscentralens framtida huvudmannaskap ska analyseras ytterligare och att rege-

ringen senast i nästa budgetproposition ska återkomma beträffande filmvårdscentralens framtida organisationsmodell.

Vi i utskottet är helt enkelt inte säkra på att det som regeringen föreslår, nämligen att Filminstitutet ska ha huvudmannskapet, är det allra bästa. Frågan är om det är särskilt lämpligt att en verksamhet som är knuten till ett filmavtal med branschen är den som bäst har att ansvara för en så viktig nationell angelägenhet som vårt filmkulturella arv. Jag skulle gärna vilja veta hur regeringen tänker i frågan och hur regeringen ser på att utveckla filmarkivet till ett nationalarkiv för den rörliga bilden, vilket jag hoppas att arkivet ska utvecklas till i en framtid. Även Centerpartiet är med i denna motion.

Till betänkandet har Vänsterpartiet även fogat en del reservationer. Det är bl.a. reservation 33, som just rör filmvårdscentralen i Grängesberg. Reservationen är gemensam med Centerpartiet. Vi säger att det är viktigt att uppspelning av gammal film möjliggörs samt att kompetensen inom laboratorietekniken bevaras. Det borde vara ett uppdrag som också åläggs filmarkivet.

Det skulle vara värdefullt om kulturministern kunde kommentera hur regeringen tänker i denna fråga om hur den tekniska kompetensen ska bevaras i en framtid om det inte åläggs någon att ansvara för detta.

Vänsterpartiet har också en reservation som handlar om kulturpolitiska satsningar inom alla politikområden, nämligen reservation nr 5. Vi anser att de kulturpolitiska satsningarna ska nå ut till alla invånare i landet, att kulturen ingår i alla politikområden. Det gäller att kulturen ska in i förskolan, skolan och vården, men även in i samhällsplaneringen, i bostadspolitiken, i integrationspolitiken, i socialpolitiken, kriminalpolitiken och den brottsförebyggande verksamheten osv. Vi anser att de kulturpolitiska målen måste genomsyra alla olika typer av politiska beslut.

För att kunna åstadkomma en sådan förändring, en integrering av kulturen i övriga politikområden, krävs det att vi tänker på ett nytt sätt och att vi lägger upp budgetarbetet på ett nytt sätt. Jag tror att det här krävs om vi ska kunna förändra och utveckla kulturpolitiken ytterligare.

Jag skulle vilja fråga: När, Marita Ulvskog, har vi kommit så långt att de kulturpolitiska målen genomsyrar alla politikområden och alla politiska beslut? Jag vore tacksam för ett svar på det.

Jag yrkar bifall till reservation nr 5. Det är den enda reservation som jag yrkar bifall till, men givetvis står jag bakom även våra övriga reservationer.

Tasso Stafilidis och Peter Pedersen kommer i debatten att vidare redovisa för våra reservationer.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag tacka Kulturdepartementet och utskottskamraterna för ett gott samarbete i budgetarbetet. Inte minst vill jag också tacka vår kanslipersonal i kulturutskottet. Ni har gjort ett fantastiskt jobb.

Anf. 22 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! På Charlotta Bjälkebring låter det ungefär som om det var hon som var kulturminister. Hon talar om ni där ute i oppositionen. Hon kör också med det gamla splittringsförsöket att måla ut den gode och den onde, dvs. att den onde är Moderaterna och den gode är Centerpartiet. Jag tror inte att det där kommer att lyckas särskilt bra.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Charlotta Bjälkebring talar om att det spretar därför att vi har så många olika förslag. Då kan man fråga sig vad som menas med att spreta. Ja, det är väl att ha många reservationer, som Charlotta själv säger om Vänsterpartiet. Ni har nio egna reservationer, är med på ytterligare tre, och ett särskilt yttrande. Miljöpartiet har 11 egna reservationer och är dessutom med på ytterligare två. Då kan man ju diskutera var spretandet ligger någonstans egentligen.

Charlotta har visserligen läst siffrorna rätt, vilket glädde mig. Men bilden av vilka anslag som vi har ändrat på, vilka nysatsningar vi gör och vad det är vi vill stryka ger ju inte alls den effekt som Charlotta vill måla upp.

Vi kan jämföra vårt förslag, då undantagande de 1,2 miljarder som vi flyttar från vårt budgetförslag, med majoritetens. Regeringens kulturanslag ger alltså 6 906 670 000 kronor och vårt, med tillskottet i vår krona-för-krona-fond, 6 609 929 000 kronor. Det innebär en minskning med något över 4 %. Då kan man fråga sig: Är skillnaden på 4 % skillnaden också mellan den totala katastrof som Charlotta Bjälkebring uppmålar och den bästa tänkbara politiken? Jag tror inte att någon går på detta.

Anf. 23 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Ja, alla är vi onda. Alla är vi också goda någon gång.

Det jag försöker göra är att synliggöra och också öka kunskapen om de ideologiska skillnaderna som faktiskt finns i kulturpolitiken. De ideologiska skillnaderna ligger just i hur vi ser på ansvaret för hur kulturpolitiken ska genomföras, hur den ska kunna bli tillgänglig för alla medborgare, även för dem som inte har en fet plånbok.

Vänsterpartiet vill och anser att det offentliga ska ta ett ökat ansvar för kulturpolitiken. Vi menar att ansvaret måste ligga hos kommun, landsting och stat att bygga upp strukturer som gör det möjligt för människor att konsumera kultur men också att vara en del i och aktivt delta i kulturlivet på olika sätt. Vi tror inte att sponsring och reklam, de kommersiella krafterna, är en garant för att kulturlivet ska kunna leva och vara tillgängligt för alla. Här går det skarpa skiljelinjer.

Visst är det så, vilket jag också tydliggjorde, att Moderaterna vill överföra folkbildningen till utbildningsutskottet. Men däri ligger också en ideologisk skillnad, nämligen: Handlar det om det livslånga lärandet, om folkbildning eller handlar det om ren utbildning?

Anf. 24 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Charlotta har rätt i en sak, nämligen att det är fråga om ansvar. Vi tror faktiskt att individen kan ta ansvar. Det låter så bra att tala om det offentliga, men det innebär alltså att man samtidigt tar bort ansvaret från individen.

Vi ska komma ihåg att över 80 % av den kultur som vi i dag konsumerar, om vi ska kalla det så, betalar redan nu den enskilde. Då kan man bara konstatera att ett fullt stöd för det allmänna samtidigt innebär ett minskat ansvar för individen.

Vi vill också ha ett ökat ansvar på vissa områden, som jag sade i mitt inledningsanförande. Det som staten är bra på vill vi satsa på och i vissa sammanhang satsa mer på. Jag tog också upp ett par punkter där rege-

ringen gått den väg som vi har stakat ut i flera år, t.ex. när det gäller de fria grupperna, kulturminnesvärden osv.

Det är utan tvekan en ideologisk skillnad. Men Charlotta Bjälkebring ska inte måla upp en vanföreställning och sedan debattera utifrån den bilden. Debattera rent sakligt om vad det rör sig om! Vi kan redovisa våra olika ideologiska ställningstaganden här. Men jag vill inte på något sätt hoppa in och säga att det här kommer det att leda till om man följer Vänsterpartiets linje, om det visar sig att det är min egen tolkning av något som ni inte har sagt. Det håller jag mig faktiskt för god för. Det borde också Charlotta Bjälkebring göra.

Anf. 25 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Alla gör vi ju egna analyser av det vi läser, av det vi ser osv., och det här är min tolkning och mina farhågor. Jag vet att i många andra debatter har också Moderaterna haft andra farhågor utifrån det som de läser in i de förslag som Vänsterpartiet lägger fram, och det är farhågor som vi inte delar. Men det är väl bra att vi kan debattera det.

Vi är överens om att individen har ett ansvar. Det är bara jag och ingen annan som kan ansvara för vad jag säger och gör, och så är det också för Lennart Fridén.

Samtidigt måste vi som politiker och som riksdag försöka ta ansvar för att ge människor möjligheter att delta i kulturlivet. Då tycker vi att det förslag som vi lagt fram tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är det bästa förslaget. Det tillgängliggör kulturen mycket mer än vad ett moderat förslag skulle ha gjort.

Anf. 26 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Det är alltid lättare att tala om andras förslag än om sina egna, dessvärre. Det är ganska ovanligt, vill jag säga, att ett parti som ingår i ett regeringsunderlag, som ju faktiskt Vänsterpartiet gör, har så många reservationer. Därför tycker jag att vi kan avfärda debatten om spretighet. Sitter man i regeringsförhandlingar, som de borgerliga partierna kanske får göra efter nästa val, då kommer man överens i dessa förhandlingar. Då blir det inte en spretighet när man lägger fram förslagen. Då är det ett givande och ett tagande som man sedan brukar stå för.

Jag tycker också att Charlotta Bjälkebring tar till brösttoner när det gäller demokratin och hur den påverkas av olika anslagsnivåer. Är det alltid det som Socialdemokraterna och, i det här fallet, Vänstern och Miljöpartiet kommer fram till som garanterar den demokratiska utvecklingen? Vi kristdemokrater har lagt oss på en högre ramnivå än regeringen, men det skulle inte falla oss in att säga att vårt förslag främjar demokratin mer än vad ert skulle göra.

Jag vill också gå emot det som Charlotta målar upp, att vi skulle påstå att sponsring skulle vara en garant för att kulturen utvecklas. Självklart inte. Det är ingen som har påstått det. Vi är väldigt måna om att alltid betona att stat, kommun och landsting har ansvaret för att alla ska få möjlighet att få del av kulturen och själva få medverka i olika sorters kulturutövning. Det ligger ingen motsatsställning i detta och att uppmuntra engagemang från privatpersoner och från företag att också göra insatser.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 27 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska svara på Inger Davidsons inlägg. Men givetvis är det inte anslagsnivån som helt och fullt avgör om en kulturpolitik slås ut eller inte. Det avgörande är hur man ser på kulturen.

Sedan är ju inte staten den enda offentliga instans som satsar på kultur, utan det gör också kommuner och landsting. Om inte kommuner och landsting hade funnits, hade den offentliga kulturpolitiken varit betydligt mindre.

Det som man kan utläsa i Moderaternas budgetförslag är att de vill dra ned kraftigt på det offentliga och att de vill lyfta fram de ideella krafterna mycket mer. Det kan man också utläsa i Kristdemokraternas förslag. Det handlar alltså om ideella krafter, företagssponsring, osv. Vi tycker inte att man ska luta sig mot detta, utan det är det offentliga som ska vara garanten för att vi ska ha en bred och god kulturpolitik som är tillgänglig för alla. Det är här skiljelinjerna finns.

Anf. 28 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en konkret fråga som kanske är lättare att svara på.

I går auktionerade en auktionskammare ut en dyrgrip från 1100-talet som hade tillhört Karl den döve. Det är en otroligt unik pjäs. Den har funnits på Historiska museet. Men nu ville den privatperson som hade lånat ut den dit att den skulle säljas. Av vilka skäl vet jag inte. Detta skapade ett enormt engagemang, och privatpersoner och andra ställde upp och samlade in pengar för att museet skulle kunna köpa pjäsen för 800 000 kr, och därmed är den garanterad att finnas kvar på Historiska museet.

Tycker Charlotta L Bjälkebring att det här är något som vi borde uppmuntra? Eller borde vi tacka nej till den här typen av insatser – räcker inte statens, kommunens eller landstingets medel till så ska vi tacka nej till att få hjälp av privatpersoner och företag och därmed mista viktiga kulturskatter?

Anf. 29 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Helt klart kan jag säga att jag aldrig skulle gå med på att staten skulle konfiskera några privata egendomar. Det tycker jag i grunden är fel. Men jag tycker att det offentliga måste ha råd med vissa saker. Vi kan ju faktiskt på olika sätt se till att vi också får råd med vissa saker. Därigenom borde man ha kunnat anslå ett offentligt stöd för att kunna köpa in den här pjäsen.

Givetvis vill inte jag heller tacka nej till de ideella krafter som finns. Det är viktigt att vi har ideella krafter, att vi har självförvaltningsorgan, osv. Det är Vänsterpartiet inte alls motståndare till, utan det vill vi givetvis uppmuntra och bejaka.

Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Centerpartiet arbetar målmedvetet för att barn ska ha en framskjuten plats i den nationella kulturpolitiken. De ska ha en självklar rättighet att få utöva sin favoritkultur varhelst de bor och utan att det ska

styras av föräldrarnas inkomster. Därför vill vi att 25 % av det statliga kulturanslaget ska gå till kultur för barn och unga.

Beträffande ungdomarnas kulturintressen är det väldigt viktigt att lyssna till deras egna önskemål. Ungdomsstyrelsens generaldirektör Leif Linde skriver i deras nyhetsblad BRUS:

”Ungas inflytande är A och O. Ett mera systematiskt inflytande för unga i närmiljön skulle kunna kanalisera en hel del av viljan och öka genomslaget för ungas idéer. Som att medverka till att göra den egna vardagen bättre i skolan eller på arbetet. Men också att påverka fritidsaktiviteter på kvällar och helger genom att delta i olika kulturaktiviteter, idrott och verksamhet i ungdomsorganisationer, nätverk och *communities* på Internet. Unga vill påverka och vara en resurs men på flera områden upplever de att så inte är fallet.”

Vi tar fasta på detta och skriver i vår motion att ungdomarna måste få vara med och bestämma hur resurserna ska fördelas. Vi har också föreslagit ett anslag på 100 miljoner för det, ett anslag som kommer att växa till 290 miljoner, vilket ger varje kommun en miljon var, oberoende av hur många invånare som finns i kommunerna. Vi kallar anslaget KUL-bidrag, vilket betyder kultur till unga i hela landet – av unga, med unga och för unga. Pengarna ska kunna fördelas via exempelvis kommunernas ungdomsråd där det finns sådana. Även ungdomar som inte tillhör någon förening ska kunna ta del av KUL-bidraget.

Fru talman! Det är hög tid att vuxna vågar ta steget att släppa fram ungas idéer och låta dem genomföra dem. Det alltför vanligt att vuxna ordnar aktiviteter och inbjuder ungdomarna att delta. I samband med kultursponsringsseminariet i förra veckan på Cirkus lyssnade jag till flera talare som berättade att de gör vad de kan för att ordna arrangemang för ungdomar på teatrar, museer, etc. Ingen av dem sa att de frågade ungdomarna om vad de vill uppleva eller att de bett ungdomarna vara med och skapa innehållet i arrangemanget. Det är en viktig ungdomspolitisk uppgift att skapa ett utrymme för ungdomars eget skapande.

Det förekommer många bra exempel på hur man ute i kommunerna försöker underlätta för ung kultur. Men vi vill att det ska fungera i hela landet och tycker därför att Ungdomsstyrelsen bör få i uppdrag av regeringen att påverka kommunerna att utarbeta konkreta planer för en högre prioritering av ungdomars kultur.

Centerpartiet ser detta också som en åtgärd för att minska den regionala klyvningen som vi ser växa fram i dag. I storstäder erbjuds många olika aktiviteter, och en väldigt stor del av statens kulturpengar stannar där, medan landet i övrigt har små möjligheter att erbjuda ett brett register av olika aktiviteter som passar olika åldrar. Varje generation måste ges utrymme att skapa sin vision, sitt innehåll och sina former för att nå målen. Den traditionella svenska kulturpolitiken överensstämmer dåligt med ungdomars värderingar.

Vi ställer oss också frågan om det som erbjuds publiken är det som publiken efterfrågar. Då tänker jag på alla åldrar. Det är viktigt med en långsiktig kulturpolitik, men det är också viktigt att det ges utrymme för nya lösningar. Vi får inte förringa den nya delen av kulturlivet med filmfestivaler, rockfestivaler, m.m. Det är evenemang som säkerligen står för morgondagens kultur.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Ett bra exempel på morgondagens kulturrörelse är Södra teatern i Stockholm, som genomfört ett förändringsarbete som lett till en levande teater med gränsöverskridande verksamhet. Teatern har blivit en internationellt uppmärksammas mötesplats, och publiken strömmar till och har ökat med 180 % på tre år. Det är den scen i Norden som har flest uto-meuropeiska gästspel.

Centerpartiet tycker att det är viktigt att få i gång en diskussion kring hur den nationella kulturpolitiken ska anpassas till vår föränderliga värld och vill därför att en utredning ska tillsättas för att se över om utbud och efterfrågan stämmer överens med verkligheten. Jag yrkar därför bifall till reservation 7.

Fru talman! En annan hjärtefråga för oss i Centerpartiet är samlings-lokalerna, vilket flera andra talare i debatten tidigare har tagit upp. De är en viktig träffpunkt för människor såväl i glesbygd som i tätorter. Där kan man mötas för att utveckla bygden och kvarteret, för att möta pro-fessionella konstnärer och amatörer eller för att delta i en studiecirkel. Det finns i dag ca 3 000 föreningsdrivna samlingslokaler. Det låter ganska mycket, men trots allt är det alldeles för lite. En del bygder är ganska välförsedda, men det finns orter, och då inte minst tätorter, som har problem med att hitta lokaler till sina verksamheter. Dessutom är det många som är i dåligt skick och där det behövs standardhöjande reparat-ioner eller handikappanpassning. Centerpartiet anser att det behövs större anslag till detta än vad regeringen har budgeterat. Det är därför med stor glädje som jag har noterat att Socialdemokraterna tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet har väckt en motion som leder till att regering-ens förslag kommer att höjas med 10 miljoner, från 19 till 29 miljoner. Det är bra men ändå inte tillräckligt.

Centerpartiets förslag på 40 miljoner är inte heller tillräckligt. Men det visar ändå klart att vi tycker att tillgången till samlingslokaler med bra standard är viktig för att människor ska ges förutsättningar till ett levande och lokalt kulturliv i alla delar av landet.

Vi i Centerpartiet vill också att föreningsägda idrottslokaler ska räk-nas in. Och förhoppningsvis kommer man att ta med det i utredningen. Det skulle vara intressant att höra vad ministern säger om det. Jag vet inte om ministern uppfattade min fråga, men jag får väl repetera den senare. Den handlar om att vi gärna ser att föreningsägda idrottslokaler också kan räknas in bland samlingslokalerna och få samma bidrag som övriga samlingslokaler.

Ungdomsstyrelsen har gjort en studie över ungdomsföreningarnas tillgång till lokaler. Det visar sig att nio av tio ungdomsföreningar inte har sin verksamhet i en allmän samlingslokal. Störst är problemet med lokaler i storstadskommunerna. Problemet är stort för de föreningar som har startat under de senaste fyra åren.

Att tillgängliggöra allmänna samlingslokaler för ungdomsverksamhet kan vara en av de mest centrala framtidsfrågorna för samlingslokalsför-eningar.

Fru talman! Det är många frågor som man vill lyfta fram i en budget-debatt. Jag går därför över till att tala om de fria scenkonsterna, dvs. teater, dans, sång m.m., som inte utövas på kommersiella villkor. De svarar ofta för nytänkande och experiment. Om de fria teatergrupperna

inte hade funnits hade antalet scenföreställningar minskat med närmare en tredjedel varje år, och för barn skulle de minska med hälften.

Det är Kulturrådet som fördelar pengar till de fria grupperna. Kulturrådet har beslutat att bidrag inte ska delas ut år efter år till samma verksamhet utan att kvaliteten ses över. Det är ett bra ställningstagande, tycker jag. Men om man helt plötsligt tar bort ett anslag till en verksamhet kan det leda till att en bra aktivitet försvinner.

Vid årets anslagsfördelning visar det sig också att etablerade grupper förmodligen kommer att få ge upp sin verksamhet. Exempel på det är Nya Pistolteatern i Stockholm och Romateatern på Gotland. Det är tråkigt, och det var knappast vad regeringen avsåg när man höjde anslaget till de fria grupperna. Vad säger ministern om det? Det skulle vara intressant att få en kommentar.

Nästa fråga jag vill lyfta fram är frågan om filmvårdscentralen, som ska starta i Grängesberg och som ska bli ett centrum för dokumentär film. Det är bra att det äntligen har tagits fram pengar till det. Det är en början till något som vi i Centerpartiet hoppas ska bli större.

Vi har tillsammans med Vänsterpartiet skrivit en motion, för vi vill utvidga uppdraget till att gälla även dokumentärfilm som inte skyddas av upphovsrätten, dvs. är äldre än 70 år. I dag skickas SVT:s gamla dokumentärfilmer till Italien för restaurering och förvaring. Vi anser att hela vårt filmarv ska förvaras i Sverige.

Beträffande huvudmannaskapet för filmvårdscentralen har vi yrkat att den organisationskommitté som ska tillsättas bör lägga fram förslag. Detta vidareutvecklade Charlotta Bjälkebring väldigt bra i sitt inlägg. Utskottet har tillmötesgått motionen såtillvida att dagens beslut kommer att innebära att Filminstitutet får huvudansvaret under ett år för att kommittén ska kunna bereda ärendet.

Personligen anser jag att Ludvika kommun borde ha fått erbjudande om att inneha huvudmannaskapet fram till dess att ett definitivt beslut fattas.

Däremot fick vi avslag på yrkandena om att teknisk kompetens bör knytas till den blivande filmvårdscentralen. Det är väldigt tråkigt, eftersom tekniken förändras så snabbt. Redan i dag är det svårt att få tag i teknisk apparatur för att spela upp gammal film.

Vi vet alla som filmade våra barn på den tid då det fanns super 8-kameror att vi i dag, när våra barn är vuxna, har problem att visa filmerna eftersom projektorn har pajat och inte går att reparera. Vi ser samma problem med teknisk apparatur på detta område, och därför kommer vi att återkomma med en motion om det.

Likaledes återkommer vi med kraven om att filmvårdscentralen ska byggas ut till ett svenskt nationalarkiv för den rörliga bilden och att detta filmarkiv ska samverka även med bibliotek och museer. Förhoppningsvis kommer kulturutskottet, som ska ta ställning till våra kommande motioner, att ha förståelse för hur viktiga dessa frågor är. Förhoppningsvis kommer kulturministern att se till att det blir verklighet.

Jag yrkar bifall till reservation 33.

Fru talman! Centerpartiet anser att det är viktigt att landet inte tudelas när det gäller utbud av kultur. Det är viktigt att det finns fungerande länsteatrar med bra kvalitet. Men trots det är det oerhört värdefullt att Riksteatern finns kvar och kan erbjuda olika teaterbesök runtom i landet.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Det är kulturellt berikande och en stor upplevelse för många orter när Riksteatern kommer på besök. Då går man man ur huse för att få se den föreställning som erbjuds. I vårt budgetförslag är anslaget därför oförändrat, vilket innebär 3,8 miljoner mer än i regeringens förslag. Det har dessbättre blivit något bättre siffror i utskottet.

Så här säger Norrlandsförbundet om Riksteatern: Norrlandsförbundet protesterar mot en kulturpolitik som medför färre teaterföreställningar i orter på längre avstånd från Sveriges huvudstad. Kultur, ekonomisk tillväxt och social harmoni hör ihop. Kultur i bygderna bidrar till att fler kvinnor och ungdomar väljer en framtid i Norrland. Låt Riksteatern fortsätta sin framgångsrika kulturoffensiv.

För Norrland är det, med tanke på all utflyttning, oerhört värdefullt med ett rikt kulturellt utbud.

Det finns många fler angelägna frågor i vår partimotion om kultur. Det gäller t.ex. ökat anslag till talböcker. Där ökar behovet. De är av stort värde inte bara för synskadade utan också för yrkeschaufförer, som kan sitta i bilen och lyssna. Gamla människor behöver lyssna. Sjuka som inte själva orkar läsa lyssnar gärna.

Sjukhuskyrkans stöd behöver ses över, och det kyrkliga kulturarvet likaså. I dag länsas våra gamla kyrkor. I min hemtrakt finns en 1200-talskyrka – Lidens kyrka – som har haft besök av tjuvar mer än en gång.

Listan över frågor som vi inte fått gehör för kan göras lång: nya nationella uppdrag, idrott osv. Men jag ser det så att Centerpartiet har satt ett frö som förmodligen gro och kommer att växa nästa höst, när vi borgare tar över ansvaret för landets budget.

Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men yrkar bara bifall till nr 7 och nr 33.

Anf. 31 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag ska börja med en liten bekännelse. Jag har väntat på denna debatt i 31 år. När jag kom till Sverige 1970 och började förstå hur det svenska samhället fungerar var en av mina första frågor varför kulturen i Sverige har så lite pengar. Varför är alla, från institutioner till fria grupper, så fattiga och så osäkra på hur de ska kunna gå vidare med sitt arbete?

Jag har försökt få svar på denna fråga under 31 år som frilansande kulturarbetare. Fram till mitt inträde som ledamot i riksdagen levde jag som fri skribent, vilket betydde att jag var en mycket fattig skribent. Jag var fullständigt i händerna på de fast anställda. De kunde från en dag till en annan bestämma att en kurs skulle försvinna eller att en TV-krönika skulle läggas ned. De hade hela makten inte bara över ekonomin. Vi – de fria som satt utanför – tvingades hela tiden att börja om.

Därför är jag väldigt glad över att äntligen få ställa mina frågor. De reduceras till en stor fråga: Varför har kulturen så lite pengar i Sverige?

Jag har suttit i Operans styrelse under ett stort antal år. Jag sitter i styrelsen för Drottningholmsteatern och dess museum. Jag stöter på samma fråga överallt.

Pengarna räcker inte till. Kulturbudgeten är ett slags lapptäcke. Om man lagar på ett håll spricker det på ett annat.

Visst kan jag ta fram olika bitar av Folkpartiets budget och tala för dem, men det betyder inte på något sätt att jag är nöjd.

Nej, vi lade fram ett förslag på vårt landsmöte. Vi kom överens om att vi ska jobba vidare för att i grund och botten förstärka kulturens ekonomi. Ja, men ni kan inte trolla, säger de andra. Nej, det kan vi inte, säger vi. Men varför har t.ex. AMS tio gånger så mycket pengar som kultur, religion, medier och idrott? För mig är det helt obegripligt.

AMS 60–70 miljarder täcker inte bara ersättningen till arbetslösa. AMS är en enorm byråkratiska apparat som inte producerar någonting alls. Kultur producerar livsglädje, hopp, förståelse och dialog. Kultur skapar en mycket bred horisont. Vi dör om vi stänger in oss i små, praktiska vardagliga sysslor och inte orkar lyfta blicken och se lite längre bort. Därför behövs en mycket stor förstärkning av kulturens budget.

Jag ska summera några punkter i våra förslag, men de är bara tillfälliga. Vi i Folkpartiet jobbar för att genomföra den stora förändringen genom att hitta modeller för en bättre finansiering för kulturarbetet.

Vi vill inte att biografifilm för vuxna ska censureras. Därför reducerar vi Biografbyråns budget.

Vi jobbar väldigt mycket för en decentralisering.

Vi vill förstärka ekonomin för Operan, Dramaten, Göteborgsoperan och Dansens hus. Men vi glömmar inte de mindre institutionerna, bl.a. inte Drottningholmsteatern och dess museum. Vi hoppas att de små summor som teatern och museet hittills har fått permanentas. Pengarna behövs. Den nya hyran för museet uppgår till ½ miljon per år.

Vi vill öka anslaget till trossamfund och till idrott. Samlingslokalerna ingår inte i kulturbudgeten av den enkla anledningen att vi satsar väldigt mycket på handikappolitiken, på förbättring och handikappanpassning av alla mötes- och samlingslokaler.

Vi vill att de öppna kanalerna ska få statligt stöd.

Vi vill införa ett anslag som vi kallar för Möte mellan kulturer just för att stimulera och intensifiera dialogen mellan de olika kulturer som finns i det här landet. I detta sammanhang vill jag också påminna om att landets största minoritet, sverigefinländarna, behöver mycket bättre ekonomi för sitt riksarkiv.

Men, som sagt, jag känner absolut ingen stolthet över denna budget och inte heller över kulturutskottets betänkande, och detta av den enkla anledning som jag redan har talat om, att det är som ett lapptäcke som hela tiden spricker i sömmarna.

Nu har Kulturrådet dragit den självklara, naturliga slutsatsen att man behöver stödja kontinuerlig verksamhet inom de fria grupperna. Nu ska ett slags långvariga avtal upprättas. Men vad betyder det? Det betyder att andra fria teatrar går under.

Vi har hört historien om Naturhistoriska riksmuseet. Jag minns att det fördes precis samma diskussion för ett antal år sedan när Kungliga biblioteket hotades därför att samlingarna inte fick plats. Den enorma skatten av kunskap och minnen som ingår i Kungliga bibliotekets samlingar hade inte plats någonstans. Det var en lång, bitter kamp som slutade väl. Jag hoppas att det blir samma lösning också för Naturhistoriska riksmuseet.

Men varför måste vi varje gång gå igenom skärselden när det gäller att finansiera absolut nödvändiga delar inom kulturens kärnverksamhet?

Vad behöver kulturen? Kulturen behöver många och rika finansiärer. Om det finns en enda stor finansiär eller om enbart den offentliga sektorn

står för ekonomin blir det ett alldeles för starkt beroende till denna finansiar. Att vara beroende av pengar betyder att inte vara fri. Jag tror att det var Göran Persson som sade ungefär så här: Att vara skuldsatt betyder att inte vara fri. Det är nästan samma sak för kulturen. Att hela tiden behöva gå till en eller två starka finansiarer – det kan vara kommunen, landstinget eller staten – och be om lite mera pengar är inte en fri kultur.

Jag har upplevt det här. Jag var med när mina f.d. elever från Filminstitutet, Dramatiska institutet och Danshögskolan var tvungna att gå och be om mera pengar. Jag har också varit med och försökt att sätta i gång kulturverksamheter tillsammans med invandrargrupper, men misslyckats därför att minoriteternas kulturer fortfarande misshandlas systematiskt i ett land som har för lite pengar för kulturen.

För att undvika den pinsamma tiggarsituationen behöver vi fria, starka, helt självgående fonder. Får man inte stöd från den ena sidan, kan man få stöd från en annan sida. Alla människor har inte samma smak. Alla människor har inte precis samma bild av kvalitet i kultur. Finns det flera finansiarer finns det mycket större frihet för kulturen.

Kulturen behöver stöd till kontinuerlig verksamhet. Jag berättade om tiggarrställningen, om upprepade gånger och om upprepade ansökningar. Det är ingen grund för en bra kontinuerlig verksamhet. Därför är jag mycket glad över att teatermänniskorna äntligen har kommit fram till de fleråriga avtalen. Men å andra sidan är jag lite rädd för att vi nu kommer att låsa fast oss till nya kollektivavtal som försöker att stöpa all verksamhet i en och samma form. Det behövs flera modeller om vi vill ha mångfald i kulturen.

Det är ungefär vad kulturen behöver. Vi kommer att jobba inom partiet med en planering för dessa förändringar. Jag hyser mycket stora förhoppningar om att vi kommer att finna bra lösningar och att vi kommer att kunna övertyga väldigt många politiker om detta.

Innan jag avslutar vill jag säga ett par ord om två mycket viktiga delar av kulturen.

Förra året diskuterade vi det kommande tillståndet för *public service*. Då fick vi löfte om att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas som på djupet skulle diskutera de mycket komplicerade frågorna om *public service* och framtiden. Denna utredning har ännu inte kommit i gång. Jag undrar varför.

Sedan vill jag säga två ord om Forum för levande historia:

Jag tycker personligen att diskussionen om kommunismens brott fortfarande har varit alldeles för fragmentarisk och för tyst i det här landet. Vi har ingen rätt att blunda.

Den religiösa intoleransen och ateismens intolerans har också diskuterats för lite. Jag tycker, precis som det står i vår gemensamma reservation om Forum för levande historia, att det behövs en stark insats från väldigt många håll i detta sammanhang. Det civila samhället har i första hand en skyldighet att arbeta för detta.

Därför yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 12.

Anf. 32 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Ana Maria Narti för detta mycket inspirerande inlägg. Jag tror att 31 år av väntan på ett svar har varit lite för lång tid, men debatten kom i alla fall nu.

Ana Marias fråga är varför institutionerna och de fria grupperna har så lite pengar och varför visionerna fattas. Denna fråga ställer jag mig också. Jag tycker precis samma sak. Mitt svar på det är att de kulturpolitiska målen så att säga inte har nått fram till folkets medvetande. Det finns också ett strukturellt problem – precis det som Ana Maria Narti tar upp här – i och med att vi satsar på fel saker. Hur kommer det sig att AMS har 60–70 miljarder kronor, och hur kommer det sig att vi inte kan lägga en del av de pengarna på kulturen i stället? Det skulle frigöra så mycket mer kreativitet och så många fler arbetstillfällen än vad som finns i dag.

Jag har en fråga – det var egentligen därför jag begärde replik. Hur ska de fria kulturfonder som Ana Maria talar om byggas upp? Är det via privata finansörer eller är det via offentliga finansörer?

Anf. 33 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Tack, Charlotta! Det är roligt att se att ideologiskt sett så långt från varandra stående organisationer som Folkpartiet och Vänsterpartiet ibland träffas. Vi träffades en gång tillsammans med Johan Lönnroth i utbildningsdebatten och i forskningssammanhang. Det var mycket intressant.

Just AMS-pengar skulle sitta väldigt bra i fonderna, men frågan om hur vi kommer att organisera detta kommer jag att svara på om några månader. Vi jobbar nämligen med det här. Vi har alltså ingenting emot privata finansörer och donationer, men det måste finnas en ordentlig summa pengar i grunden för att kunna sätta i gång sådana här fonder.

Jag var själv med på den tiden när Harry Scheins gamla filmfonder användes för stöd till filmkultur och filmproduktion. Jag satt i en av fondernas ledande grupper. Detta fungerade alldeles utmärkt – och det var fonder som inte hade någonting att göra med vare sig skattepengar eller med reklamintäkter. Det var en mycket intressant verksamhet.

Så låt oss fortsätta denna diskussion, och tack en gång till!

Anf. 34 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! *Kultur som kraft och motkraft* är rubriken på Miljöpartiets partimotion. Under de senaste åren har Miljöpartiet ökat den statliga kulturbudgeten med över 200 miljoner kronor. Vi har också fått gott stöd från våra samarbetspartier. Vi ser detta bara som en början på en inslagen väg.

Ett rikt och mångfasetterat kulturliv är nyckeln till mänsklig livskraft. Miljöpartiet vill därför klart och tydligt visa att kultur i alla dess former är något som samhället prioriterar. Men kultur är inte bara en kraft i sig – kultur kan också fungera som motkraft. Inte minst är kultur den motvikt som behövs i en tid när så mycket kretsar kring det materiella; arbetsliv, karriär och ekonomi. Möjligheterna att leva ett rikt och aktivt kulturliv oavsett om du låter det fyllas av intryck genom att se en teateruppsättning eller om du själv står för uttrycket genom att sjunga i kör ger det dig som människa den energi som behövs för att vardagen inte ska reduceras till ett flöde av måsten.

Kulturens roll som helande kraft kan inte nog understrykas. Genom det kulturella uttrycket stärker vi varandra och kan därmed stå bättre rustade i livets olika prövningar. Vi eftersträvar alltid en helhetssyn i

Miljöpartiet, och vi ser därför satsningar på kultur som förebyggande investeringar för att motverka såväl social utslagning som medicinska problem. Den utmattningsprocess och stress som alltfler känner och som de senaste åren gett upphov till en lavinartad ökning av antalet sjukskrivningar är resultatet av ett samhällssystem som i alltför stor utsträckning har varit inriktad på ekonomisk tillväxt, materiellt välstånd och arbete. Det är därför oerhört angeläget att samhället stärker och lyfter fram andra värden i livet. Hela människan behöver ges utrymme att utvecklas, och varje människas skaparlust måste få möjlighet att komma till uttryck.

På Umeå universitet har forskning kring kulturens påverkan på oss som samhällsmedborgare pågått under flera år. Man har bl.a. funnit att vi som njuter kultur lever längre. Det finns alltså i dag också vetenskapliga bevis för att kultur och hälsa hör ihop. Kulturupplevelser ger biologiska effekter direkt. Det går med andra ord inte att lagra kulturupplevelser, utan det behövs ett ständigt tillskott. Enligt Olle Bygren, professor i socialmedicin, påverkar de både immunförsvaret och hormonsystemet – rena rama friskvården alltså!

Mängden kulturnjutning är dock avhängig utbildningsnivån. Av dem som har längre utbildning har t.ex. tre fjärdedelar gått på bio under det senaste året medan endast en fjärdedel av dem som har kortare utbildning har gjort det. Detta stärker de övriga bilder som finns i samhället.

Sjukvården når i alla fall alla i samhället. Alla blir vi sjuka någon gång. Därför är kultur i vården så viktig. I Stockholms landsting har man sedan lång tid tillbaka satsat på kultur i vården. Vi hoppas att den ambitionen inte förfuskas.

Vi vill att rollfördelningen mellan nationell och regional kulturpolitik tydliggörs. Annars finns det en risk för att det blir kultursidan som får stryka på foten när landstingen har dålig budget och operationsköerna växer. Vi ser med stor oro på de annonserade nedskärningarna till kulturen som Norrbottens landsting har gjort. Situationen tycks för mig mycket märklig med tanke på de tidigare lyckade regionala försök som har gjorts där med just lokalt anpassad kultur. De har varit mycket framgångsrika, men någonting har hänt. Besparingarna på kulturen räcker ju knappast för att driva landstingets budget ett par dagar. Det är alltså mycket märkligt. Däremot får det förödande konsekvenser för kulturlivet, för varje satsad krona på kultur ger oss minst två tillbaka i sidoeffekter. Tyska forskare hävdar att det ger fem gånger insatsen tillbaka. Vi tycker att det är hög tid att se kulturen mer i ett helhetsperspektiv, och inte som särlösningar.

Vi menar också att kulturpolitik ska främja ett personligt ansvarstagande för naturen, miljön och vår omgivning så att ett större ekologiskt medvetande kan uppnås. Vi vill därför komplettera de kulturpolitiska målen med ytterligare ett mål, nämligen att verka för en hållbar livsstil som utvecklar förmågan att hantera sitt liv med minskat beroende av myndigheter och snävt marknadstänkande. Inte minst vill vi understryka att det är nödvändigt att alla län får in kulturen i sina lokalt förankrade tillväxtavtal.

Grundtanken i tillväxtavtalen är att regionerna själva har den bästa kunskapen om sina specifika förutsättningar. En viktig aspekt som avgör om unga människor flyttar tillbaka till sina hemregioner efter avslutad utbildning är just tillgången till ett rikt kulturliv i form av välförsedda

bibliotek, en levande länsmusik, lokal teater, engagerade studieförbund, blomstrande amatörkultur och öppna och aktiva museer. Återigen ser vi en starkt offentlig satsning på kulturen som den motvikt som kan förhindra en fortsatt negativ samhällsutveckling.

Fru talman! Miljöpartiet ifrågasätter den stora ekonomiska skillnaden mellan Kulturrådets anslag och det anslag som avsätts till mer temporära kulturprojekt som fördelas av Framtidens kultur. Det behöver göras en bättre fördelning mellan stöd till långsiktigt hållbar verksamhet respektive till mer temporär verksamhet.

Den samiska kulturen har en alldeles unik situation i Sverige, eftersom den samiska minoritetsbefolkningen genom århundraden har behandlats illa av den svenska statsmakten. Tyvärr fortsätter de här övergreppen. Att Sverige ännu inte har antagit ILO-konventionen om ursprungsbefolkningars rättigheter i ett internationellt perspektiv är oerhört pinsamt. På Nordiska museet finns en stor samling samiska föremål. En del finns i utställningar, men det mesta är undanstoppat i magasin. Vi anser att den samiska kulturskatten ska överföras till de samiska museerna.

I det ekonomiskt globaliserade tidevarvet är det oerhört angeläget att lyfta fram kulturens kraft vad avser internationell solidaritet för att motverka den ekonomiska globaliseringens negativa sidor. När människor från olika delar av världen möts och bjuder in varandra till olika kulturyttringar tror vi att det påverkar det globala arbetet för fred och demokrati positivt. Vi ser därför att det är viktigt att man fortsätter att utveckla de stöden.

När det gäller konstnärernas ekonomiska villkor är det inte konstnärerna som lever längre, utan det är vi som njuter av kultur som lever längre. Vi tycker att det offentliga stödet till konstnärerna – det ges ju på olika sätt – fortsättningsvis även behöver ökas. Stöden fungerar i dag inte fullt ut, vilket gör att vissa konstnärer och konstnärsgrepp missgynnas. Det är alltså en viktig principiell och ideologisk markering att slå fast att det offentliga stödet till konstnärerna är en ersättning för arbete och inte ett understöd. Bl.a. har våra tolv centrumbildningar erhållit 10 miljoner kronor och Teateralliansen 15 miljoner kronor från AMS. Den här verksamheten fungerar bra, men stöden behöver utvecklas för att man ska kunna möta efterfrågan. Vi hoppas att den här överföringen kan öka och att den går till verksamhet.

De fria grupperna får nu 20 miljoner mer i stöd. Det kan man väl se som en kompensation för tidigare uteblivna uppskrivningar. Det behövs minst 20 miljoner till, men man får väl ta det här i olika etapper. Men det är viktigt att inte pensionspengarna tas från de här stöden. Jag undrar fortfarande varför man slutade att skriva upp stödet till de fria teatergrupperna. Jag har ännu inte fått något svar på den frågan, och jag har frågat många.

När det gäller inköp av konst till offentliga platser är det viktigt att också medborgarinflytandet i valet av konst till offentlig miljö stärks. Det finns sedan 1937 en rekommendation att 1 % av byggkostnaden ska avsättas för utsmyckning av offentliga platser. Det är en angelägen rekommendation, men den fungerar inte speciellt bra. Vi tycker att den principen ska fastställas, att det ska vara minst 1 % vid ny- och ombyggnation samt vid infrastruktursatsningar.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Vi tycker att inköp av konst till offentliga miljöer är viktigt. Men man har också i privata miljöer, t.ex. på en privat tandläkarmottagning eller på en frisörsalong, samma behov som en statlig myndighet, som CSN, av att ha det vackert omkring sig. Därför kan vi inte förstå att momsen inte är avdragsgill vid inköp av konst till den privata sektorn. Vi hoppas att insikten om att det inte är någon skillnad ska tränga igenom.

Vi tycker alltså att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas så att fler konstnärer kan komma i fråga för stödet. Det kan inte vara meningen att ett statligt konstnärsstöd bara ska rikta sig till en mindre, exklusiv grupp av konstnärer. Miljöpartiets vision är att fler efterfrågade konstnärer ska ha möjlighet att leva på sin lön. Det som är en självklarhet för andra yrkeskategorier, t.ex. pension och ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet, tycker vi ska gälla också konstnärer. Att inte ge välutbildade och meriterade konstnärer möjlighet att leva på sitt arbete är ett resursslöseri som samhället inte har råd med. Miljöpartiets modell innebär att de första hundratusen intjänade kronorna för en konstnär ska vara befriade från skatt.

Sedan vill jag säga någonting om kollektivverkstäderna. Vi tycker att det är positivt att landets 20 kollektivverkstäder numera har rätt till statligt stöd, men dagens direktiv medför att en stor del av verksamheterna inte kvalificerar sig för stödet, och det var inte Miljöpartiets avsikt när vi verkade för stödets inrättande. Vi vill därför att stödets konsekvenser ska utvärderas, så att man kan se hur stödet kan bli angeläget för alla kollektivverkstäder.

Så, fru talman, ska jag tala lite grann om genusperspektivet. Den bristande jämställdhet som råder i samhället gör sig självklart gällande också inom kultursektorn. Inte minst har kvinnliga konstnärer oftast svårare att klara sig ekonomiskt än vad manliga har på grund av en strukturell snedfördelning till förmån för manliga normer och värderingar. Genustänkandets frånvaro visar sig bl.a. i de olika kulturella beslutsfunktionerna. Det gäller inköpta verk och prissättningar. Det behövs riktade insatser för att bryta det bristande genusansvaret.

Sedan menar vi att de pengar som blir följderna av minskade hyreskostnader, som kulturinstitutionerna numera ska få, ska ligga kvar hos institutionerna. I vårbudgeten anges det att det totala tillskottet skulle vara 19,1 miljoner kronor. Vi tycker att de kulturinstitutioner som borde få behålla de här pengarna är Operan, Dramaten, Naturhistoriska riksmuseet, Statens historiska museum, Nationalmuseum, Östasiatiska museet, Etnografiska museet och Medelhavsmuseet. Vi hoppas på att det blir som det står i vårbudgeten, att 19,1 miljoner successivt förs över till dem som det gäller.

När det gäller teater, dans och musik tycker vi att de tre R:n, Riksteatern, Rikskonserter och Riksställningar, har lyckats bra med respektive verksamhet, men också de behöver ekonomiskt stöd för att utveckla sin verksamhet. Det gäller alltifrån konstnärlig nydaning till klara lönepåslag. Det handlar om prishöjningar och hyra och om att köpa in ny utrustning. Vi vill gärna lyfta fram extra satsningar inom folk- och kamarmusik och att man får ut teatern till de områden i landet där Unga Riks kanske är barnets enda möjlighet att få se en föreställning under uppväxtåren. Vi vill även påminna om Riksteaterns ökade publiksiffror

och den folkrörelseprocess som nu är på gång. Utskottet stöder inte heller det föreslagna sparbetinget inom det området.

I Miljöpartiets värld får skolbarnen gå på teater minst en gång per läsår förutom att barnet ges möjlighet till ett eget kulturuttryck i skolan. Det är sex kommuner i dag som saknar en kommunal musikskola. Utvecklingen går i rätt riktning, inte minst tack vare det arbete som Sveriges Musik- och Kulturskoleråd lägger ned för att förmå kommuner att inte svika barnets behov av att kunna uttrycka sig i kultur och musik.

När det gäller Länsmusiken delar inte Miljöpartiet synpunkterna i den utvärdering som har gjorts när man har tittat på Länsmusikens roll. Här prioriteras en länsmusik som inte har fast anställda. Vi menar att just möjligheten för Länsmusiken att ha fast anställda musiker som en grund för verksamheten har gett mycket positiva effekter. Därmed har vi inte sagt att Länsmusikens ansvar för t.ex. folkmusik, jazz eller kammarmusik skulle negligeras på något sätt, tvärtom.

Arrangörstödet behöver också stärkas framöver. Det här är en växande kraft och rörelse. Det är många olika samarrangemang som görs. Stödet gör det möjligt för olika former av möte mellan både amatörer och professionella och mellan olika former av musik och dans. Stödet har faktiskt en avgörande betydelse för att ett levande och vitalt musik- och dansliv ska kunna fortsätta att utvecklas.

Sedan ska jag gå över till fonogramstödet. Det är inte bara den levande musiken som behöver ökat stöd utan också produktionen och utgivningen av fonogram. I budgeten för 2001 skar regeringen bort 3 miljoner kronor i anslaget för fonogramstödet, vilket motsvarar ungefär 40 % i nedskärning. Svenska skivbolags möjligheter att producera smala men intressanta fonogram, inklusive barnmusik, står och faller med fonogramstödet.

Regeringen har påtalat att nedskärningarna inte skulle få några konsekvenser. Det kräver vi i Miljöpartiet nu bevis för. Vi vill se att regeringen skyndsamt utvärderar de här effekterna. Också utskottet vill se en snabb utvärdering.

Fru talman! Eftersom jag är ensam talare inom detta område fortsätter jag en liten stund till. Jag har inte tre till som kommer efter mig.

När det gäller den lokala och regionala teatern och dans- och musikinstitutionerna vill vi särskilt lyfta fram Dalhalla festscenplats som en unik kulturplats. Det är faktiskt en av Sveriges akustiskt sett bästa utomhusscener. Vi vill att denna scen ska kunna utvecklas ytterligare med nationellt stöd, eftersom den är en nationell angelägenhet. Sedan vill jag också särskilt framhålla tre andra regionala institutioner, nämligen Göteborgsoperan, Länsteatern på Gotland samt Norrlands musik- och dansteater. Utskottet har också lyft fram Göteborgsoperan gemensamt.

Folkmusiken har under den här perioden kraftigt stärkt sin ställning och är i dag en högst levande konstform som ständigt utvecklas. Folkmusik från vitt skilda länder har samtidigt på ett mycket glädjande sätt knutit människor från olika kulturområden och olika kulturer närmare varandra. Vi ser att den ständiga korsbefruktnings som sker har mycket stora kulturella värden – men också demokratiska värden, då kulturen bidrar till att skapa förståelse över språkgränser och på så sätt också motverkar rasism och främlingsfientlighet. Det är därför extra angeläget att ge stöd åt Forum för världskultur, och med det också stöd åt fortsatt

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

mångkulturellt arbete och festivaler. Vi skulle önska att Kulturrådet hade resurser att bygga upp en verksamhet på sex olika ställen i landet, där Stockholm, Göteborg och Malmö är givna ställen.

När det gäller folkmusikcentrum tycker vi att det är mycket glädjande att Folkmusikinstitutet i Tobo nu har fått ett permanent nationellt stöd. Utifrån de positiva erfarenheterna från Folkmusikinstitutet tycker vi att det nu är dags att gå vidare med fler folkmusikcentrum över hela landet. I våra grannländer Norge och Finland står staten som ekonomisk garant för en regionalt spridd musikkultur med bl.a. folkmusikcentrum. I Rättvik är man redan i gång med ett folkmusikens hus där kommun och landsting i dag står för hela kostnaden. Här tycker vi att det är dags att gå in med ett nationellt stöd på sikt. Även när det gäller Östersund, som samarbetar med Trondheim, Visby och Växjö är detta en utvecklingslinje.

Sedan behöver jag väl inte påminna er om att Miljöpartiet vill ha nyckelharpan som nationalinstrument. Det kommer ni redan ihåg, eller hur?

Vi har också synpunkter på elektroniskt publicerade verk. Här vill vi ha en översyn över författarnas rättigheter till de publicerade verken. Vi vet inte hur text kommer att läsas framöver, om det blir mer i tryckt form eller mer i elektronisk form. Det vore mycket olyckligt om det på grund av brister i lagstiftningen uppstår en situation där författarna förlorar kontrollen över sina verk eller inte får rimligt betalt.

Efter lång och envis kamp, närmare bestämt sju år, står vi nu inför det fantastiska resultatet att momsen för böcker och tidskrifter sänks till 6 %. Jag vill dock påminna om att redan en enig kulturutredning föreslog detta när man lämnade sitt betänkande 1995. Det kom aldrig någon propp då, men det gör det nu.

Slutligen vill jag säga någonting om kulturmiljön. Miljöpartiet har lyckats få igenom kraftfulla förstärkningar till kulturmiljövård. En del av dessa ska gå till Agenda kulturarv. Syftet är bl.a. att finna former för att öka det demokratiska inflytandet och delaktigheten i arbetet med vår kulturmiljö. Genom miljöbalken har också kulturmiljöns ställning stärkts, och i och med det också möjligheterna att inrätta kulturresevat.

Det finns en hantverksskola i Mariestad som heter Dacapo, och det är den enda skolan i Sverige som verkligen jobbar med att utveckla byggnadshantverket. Man är nu på väg att bygga upp en institution, och vi skulle behöva ett nationellt uppdrag att utforska och utbilda i de hantverksmässiga arbetsmetoderna. Det här är mest en fråga för utbildningsutskottet, men vi tycker också att man skulle behöva tillgång till anslag för att gå vidare när det gäller kulturmiljövård, för att utveckla arbetsmaterial och för att bygga upp ett nationellt arkiv för bygghantverk.

När det sedan gäller hemslöjden har vi i utskottet stött ett utökat anslag för den. Även på Kulturutredningens tid påtalade vi hemslöjdens roll som inspirationskälla för andra konstnärliga verksamheter, liksom för industriell formgivning och mönsterutveckling.

När det gäller museerna är det faktiskt 17,8 miljoner människor som besöker museer med statligt stöd varje år. Men det behövs ändå ekonomiskt stöd från statens sida för att de ska kunna utveckla sin verksamhet på ett bra sätt. Naturhistoriska riksmuseet vill bygga ut och brandsäkra sina samlingar i bergrum invid museet. Nu har ett enigt utskott sagt att

man kommer att följa den här utvecklingen mycket noga under mandatperioden och att en av utgångspunkterna för det framtida arbetet ska vara museets egna önskemål.

Länsmuseerna får också ett tillskott i årets budget, och det är vi väldigt glada för.

När det gäller särskilt riktade stöd vill vi lyfta fram Nordiska akvarellmuseet och hoppas att det i framtiden kan vinna regeringens öra då det gäller ett ökat nationellt stöd. Övriga museer i akut behov av stöd är Världskulturmuseet samt i Stockholm Östasiatiska museet, Etnografiska museet och Medelhavsmuseet. De får nu också stöd i årets budget.

Fru talman! Även om medvetenheten om de bristande genusaspekterna på våra museer ökar är bristen fortfarande mycket stor. Vi menar därför att könsperspektivet radikalt måste få ett större genomslag i museernas verksamhet, inte minst för att föra vidare visionen om ökad jämställdhet mellan könen i morgondagens samhälle. Generella förbättringar i museernas utställningsverksamhet vad gäller kvinnors roll och kvinnors perspektiv motsäger inte behovet av ett särskilt kvinnomuseum. Vi vill att regeringen återkommer med förslag om nationellt uppdrag för ett kvinnomuseum. Ett sådant museum vore världsunikt och skulle kunna ta sin grund i genusforskningen från världens universitet.

Den utveckling som finns för att lyfta fram specifika kvinnor, exempelvis Museum Anna Nordlander i Skellefteå, är också ett mycket eftertraktat område. Vi vill att man ska se över hur den typen av utveckling också skulle kunna få stöd. Med det yrkar jag bifall till reservation 24 under punkt 4.

Till slut vill jag säga några ord om Riksförbundet Öppna kanalen. Vi tycker att Öppna kanalen har en stor betydelse för grundläggande demokratiska värden som yttrandefrihet och möjlighet att ta del av den parlamentariska debatten utan att informationen filtreras. Verksamheten är också viktig för många invandrarföreningar, som driver verksamhet i Öppna kanalen. I dag har drygt en miljon svenska hushåll tillgång till Öppna kanalen och kan bl.a. se direktsända debatter från EU-parlamentet. Men förbundet får inget statligt stöd. I stället är det i första hand de större kommunerna som ger verksamheten bidrag, vilket leder till kraftiga regionala skillnader. Det är inte acceptabelt, menar vi. Vi menar att ett statligt stöd ska inrättas, precis som i Danmark och Tyskland. Med det yrkar jag bifall till reservation 37 under punkt 54.

Ni får ha förståelse för att jag är ensam om att ta hela denna debatt. Jag hoppas att ni står ut med att jag har dragit över tiden.

Till sist – nu är det tredje gången jag säger det, men nu lovar jag att det blir så – vill vi se en förstärkning av det offentliga stödet till kulturen. Detta innebär inte att vi inte också är positiva till att kulturstödet kompletteras med privat sponsring. Vi menar dock att kulturlivet inte får göras beroende av sponsring utan att sponsringen bara ska ses som ett värdefullt komplement till ordinarie finansiering av kulturverksamhet. Sponsring kan också medföra att t.ex. museerna når nya besöksgrupper.

Riksdagens revisorer efterfrågar nu, precis som Miljöpartiet tidigare gjort, tydligare regler när det gäller kultursponsring. Vi tycker att det i regleringsbrev ska fastställas hur stor del av verksamheten som får sponsras. Vid en jämförelse mellan de svenska bestämmelserna för kultursponsring och vad som gäller i t.ex. Danmark, Storbritannien, Tysk-

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

land och Frankrike finner vi att dessa länder saknar det krav på koppling mellan sponsorn och sponsormottagarens verksamhet som i Sverige medför att kultursponsringen missgynnas i förhållande till annan sponsring, t.ex. inom idrott.

Falcon fick avdrag för sitt bidrag till projektet Rädda pilgrimsfalken, eftersom det fanns en koppling mellan Falcons varumärke och pilgrimsfalken. Men KF nekades avdrag för kampanjen Håll naturen ren, eftersom man, som det sades, bara sålde förpackningar som slängdes i naturen.

Den här oförutsägbarheten måste undanröjas via en lagändring. Vi är där nu faktiskt. Den bör lyda så här: Sponsring är en avdragsgill kostnad under förutsättning att sponsorn erhåller en motsvarande direkt eller indirekt motprestation. Kostnaden är dock endast avdragsgill om det inte är uppenbart att det råder ett missförhållande mellan sponsorsbidraget och motprestationen.

Så tycker vi att lagändringen ska se ut. Vi hoppas att det blir en majoritet i skatteutskottet för en förändring.

Med det tackar jag för mig.

Anf. 35 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! För det första vill jag yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet. Det är rätt unikt att någon gör det i dagens debatt.

För det andra vill jag säga att jag inte kommer att beröra museifrågorna. Dem kommer Annika Nilsson senare att ta upp till diskussion.

Utgångspunkten för den socialdemokratiska kulturpolitiken är just att vi ska nå kulturell aktivitet i hela landet. Vi vill med politiska insatser stimulera, inte styra, både den nationella, regionala och lokala kulturen. Vi vill att alla människor ska ha nära till kultur, oavsett var man bor, vilken social, etnisk eller ekonomisk bakgrund man har.

En sådan satsning på kultur innebär helt enkelt att fler människor får möjlighet att ta del av kulturlivet. Det är alldeles självklart att en aktivt uppsökande verksamhet bidrar till att lägga en bra grund för att komma till rätta med dessa problem i kulturlivet.

Men det är också viktigt att vi leder in kulturpolitiken på ett nytt spår för att undvika en geografisk centrerings som tyvärr är realitet i dagens Kultursverige. Vi menar alltså allvar med kultur i hela landet. Jag tror att det är viktigt att vi framöver ägnar just detta större uppmärksamhet. Efter att ha lyssnat till debatten förstod jag också att i vart fall Birgitta Sellén var inne på det resonemanget.

Vi vill skapa ett demokratiskt kultursamhälle. Det innebär självklart också att kulturella satsningar kan motiveras utifrån en massa argument av olika slag. De är bra för regionalpolitiken. De är bra för skolan. De kan vara bra ur en rad olika synpunkter. Men grunden måste ändå vara egenvärdet. Kulturen har alltså en viktig roll därför att den har ett egenvärde. Kulturen gör att vi kan växa som människor. Det hindrar inte att den också kan ha positiva effekter på andra områden, t.ex. inom hälso- och vårdspolitiken eller som jag nyss nämnde regionalpolitiken. Men satsningarna måste ytterst motiveras utifrån egenvärdet.

Det förslag från utskottet som vi nu har att ta ställning till innehåller flera delförslag som gagnar spridningen av kultur i hela landet. Det kan exempelvis gälla ökning av stödet till Konstfrämjandet, Skådebanan,

Kultur i arbetslivet, det område som vi värnar om. Det är glädjande att vi nu också kan öka anslaget till de regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna med 20 miljoner kronor.

Vi har från utskottets sida gjort ett antal ändringar i det förslag som kom från regeringen. Vi har haft flera diskussioner om Göteborgsoperan. Vi har varit på besök där. Vi vet att institutionen är i behov av mer resurser för att kunna bibehålla den höga konstnärliga kvaliteten.

Regeringen föreslår att Göteborgsoperan ska få ett investeringsbidrag på 2 ½ miljoner kronor. Det är bra. Men det är inte tillräckligt. För att ha möjlighet att fortsätta bedriva en verksamhet av god kvalitet krävs också ett ökat driftstöd, alltså en nivåhöjning. Därför har det varit angeläget att försäkra att Göteborgsoperan får ta del av den anslagshöjning på 20 miljoner kronor som gäller de regionala institutionerna. Kulturrådet har för sin del argumenterat kraftfullt för en höjning av anslaget till Göteborgsoperan och argumenterat bra i den frågan. Det finns ingenting att invända mot detta.

Nu ser vi att Kungliga operan i Stockholm får en anslagshöjning på 6 ½ miljoner kronor. Jag är inte främmande för att Kulturrådet i sin slutsats kommer fram till att det inte är orimligt att motsvarande höjning skulle kunna gå till Göteborgsoperan.

I regeringens proposition föreslås en minskning av Riksteaterns medel med 3,8 miljoner kronor. Jag tycker att det är fel att minska anslaget för en institution med en motivering som baseras på att Riksteatern har en bra verksamhet med höga besökssiffror. Moderaterna vill gå ännu längre. De vill sänka anslaget med 180 miljoner kronor. Folkpartiet vill sänka anslaget med 27 miljoner kronor. Jag tycker att vi ska upprätthålla den verksamhet som Riksteatern så framgångsrikt bedriver och som dessutom medverkar till att människor i många delar av landet får möjlighet att ta del av teater av god kvalitet.

Riksteatern producerar turnerande föreställningar samtidigt som den har en väl utbyggd arrangörsorganisation. Det är viktigt att vi inte försvårar denna verksamhet.

Riksteatern ansvarar också för en finskspråkig teater. Ska man vara uppriktig har denna verksamhet inte fungerat på ett tillfredsställande sätt, men det är inte Riksteaterns fel. Vi föreslår från utskottets sida att ansvaret för den finskspråkiga teaterverksamheten flyttas över till Statens kulturråd. Det gäller både ansvaret och finansieringen. Finansieringen bör kunna ingå i de 7 miljoner kronor som föreslås gå till kultur för nationella minoriteter. Man kan exempelvis, utan att lägga sig i hur det organiseras, säga att det faktiskt finns finsk teater i Finland som också kan bedriva turnéverksamhet i Sverige. Jag tror att det är viktigt att vi slår vakt om finskspråkig teater i Sverige och ger stöd för att få till stånd och ha en fungerande verksamhet.

Jag vill gärna också markera att detta inte får innebära att bidraget till Tornedalsteatern inskränks. Det är också viktigt att poängtera att ytterligare kulturpolitiska insatser för minoriteter är nödvändiga i framtiden.

Vi har gjort några andra modifieringar i regeringens förslag. Det gäller Svenskt visarkiv som föreslås få en höjning på 1 miljon kronor i förhållande till regeringens förslag. Det gäller hemslöjdens behov. För att kunna öka stödet för verksamheten ute i landet föreslår vi också där en anslagshöjning på ytterligare ½ miljon kronor.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Jag är nöjd med och glad över att vi har lyckats uppnå majoritet för dessa förslag i utskottet.

Något ökat stöd till allmänna samlingslokaler finns inte med i regeringens förslag, som har framkommit av diskussionen tidigare. Däremot föreslår man en översyn. Det tycker jag är bra, även om jag hörde någon som kritiserade detta något. Jag tror nämligen att man därigenom kommer att få starka argument för att vi också i fortsättningen måste ha väl fungerande samlingslokaler som kan användas för bildningsverksamhet och förenings- och kulturliv. Det är väl just i möteslokalerna som man ser exempel på den kulturella eller, om ni så vill, den demokratiska infrastrukturen. Kulturen måste kunna utövas någonstans. Diskussionen måste kunna föras någonstans. Det är i samlingslokalerna. Det är där man kommer i kontakt med olika människor och får möjlighet att bryta åsikter och argumentera.

Jag tror alltså att den ideella sektorn, för att ta det ord i min mun som förekom tidigare under diskussionen, har ett stort behov av mötesplatser. Det är viktigt att vi kan erbjuda organisationer lokaler att bedriva verksamheten i. Det är en grundpelare i demokratin.

Det finns många exempel på att man har skapat en rad arrangemang, aktiviteter och verksamheter som har engagerat människor i närområdena. Jag behöver bara nämna namn som Rinkeby, Biskopsgården, Orminge, Hammarkullen, Smedjebacken eller Kumla för att peka på exempel på ett lyckat och utvecklat förenings- och kulturliv. Aktiviteterna har stärkt hembygdskänslan, samhörigheten och det sociala kapitalet. Men det krävs naturligtvis också att föreningen har lokaler att vistas i. Det behovet fyller samlingslokalerna.

Detta är bakgrunden till att utskottet för sin del föreslår en höjning av stödet till de allmänna samlingslokalerna med 10 miljoner kronor.

Jag beklagar att Moderaterna helt vill avskaffa stödet till samlingslokaler. Det var intressant att höra Inger Davidsons replik förut. Hon sade att om man sitter i regeringsförhandlingar måste man komma överens. Här är Inger Davidson nöjd med att majoriteten höjer anslaget med 10 miljoner kronor. Moderaterna vill sänka det. Då kan man fråga sig vilken politik som en borgerlig regering kommer att föra om den olyckan skulle inträffa.

Utskottet har också diskuterat huvudmannaskapet när det gäller filmvårdscentralen i Grängesberg. Vi tycker att man ska titta över detta en gång till, bl.a. utifrån vad remissinstanserna har framfört här.

När det gäller medelsfördelningen totalt sett inom utgiftsområdet vill jag säga att man egentligen aldrig blir överraskad över hur Moderaterna vill fördela pengar. Man reserverar sig när det gäller anslaget till folkbildning. Där föreslår man en del överflyttningar och en del sänkningar. Det handlar om en sänkning på 300 miljoner kronor.

Vi tycker att folkbildning spelar en central roll i samhället. Den ska verka som en motkraft. Det kan vi knyta an till Inger Davidsons regeringsförhandlingar igen. Förra gången vi hade en borgerlig regering blev det kraftiga sänkningar av folkbildningsanslaget. Det är det sättet som man kom överens på den gången.

Jag kan fortsätta. Stödet till Ungdomsstyrelsen och ungdomsorganisationernas verksamhet ska skäras ned. Stödet till Ungdomsstyrelsen ska skäras ned 17 ½ miljoner kronor om Moderaterna får som de vill. Man

ska i stort sett slopa anslaget till den nationella och internationella ungdomsverksamheten på 72 miljoner kronor. Det är tydligen inte heller några problem att komma överens med Moderaterna om att göra den nedskärningen, Inger Davidson.

Jag tycker att det är konstigt att Moderaterna vägrar att inse den breda förankring som denna verksamhet har och den stimulans som samhället kan ge till verksamheten. Jag skulle vilja kalla detta för en traditionell moderat folkrörelsepolitik, och därför blir jag inte överraskad när jag läser reservationerna.

Det är också viktigt att Moderaternas ungdoms- och folkrörelsepolitik lyfts fram i ljuset. Det är lite tragiskt att man vill dra undan benen på en aktiv folkrörelsepolitik. Jag tror faktiskt att man förstår vad det handlar om.

Ungdoms- och folkrörelsepolitiken är viktiga områden i ett demokratiskt samhälle. I det moderna samhället handlar det om att från Moderaterna sida sätta käppar i hjulet för verksamheten snarare än att komma till insikt om den enorma kraft och framtidstro som finns inom folkrörelseverksamheten. För en socialdemokrat är det näst intill ofattbart att någon över huvud taget kan tänka på det sätt som Moderaterna gör i det här avseendet.

Radio och TV har nämnts tidigare här. Jag ska inte fördjupa mig mer i det. Jag vill bara säga att det finns ett tidigare riksdagsbeslut med en beställning om att det ska tillsättas en parlamentarisk utredning för att göra en bred översyn och inkomma med förslag i god tid innan nästa tillståndspériod går ut. Jag ser fram emot att det arbetet kommer i gång, så att man också får den tid på sig som är nödvändig att ha i det här fallet.

I betänkandet finns, som jag nämnde, flera förslag som jag tror kommer att stimulera tillgängligheten till kultur. Vi vill göra den tillgänglig för alla människor i hela landet. Det finns fortfarande mycket som kan förändras, men vi har kommit en bit på väg. Om man ska ta de krafttag för kulturen som Ana Maria Narti efterlyste tror jag inte att det är en dålig utgångspunkt om man utgår både ifrån institutionerna, som jag vet att Folkpartiet i stor utsträckning gör, och ifrån de breda folkrörelserna.

Fru talman! Därmed ber jag att än en gång få yrka bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Anf. 36 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Det känns trevligt när Åke Gustavsson pratar om kulturen i hela landet och att människor ska ha nära till alla utbud. Där är vi rörande överens.

Men jag undrar hur Åke Gustavsson ser på att det är ca 80 % av statens pengar som går till storstäder. Jag tycker att det är lite oroande, speciellt med tanke på att kommuner och landsting skär ned pengarna till kulturen eftersom man satsar mer på sjukvård och skola.

Sedan har jag också en fråga om behovet av kultur. Det varierar ju mellan unga och äldre. Olika delar av landet kan ha lite olika krav. Det gäller också invandrare, minoritetsgrupper osv. Därför undrar jag: Varför ställer inte Socialdemokraterna upp på att göra en utredning av om utbudet verkligen överensstämmer med vad folket efterfrågar?

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 37 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! I början av mitt anförande sade jag att det är viktigt att vi försöker leda in politiken på ett nytt spår för att undvika en geografisk centrering, vilket tyvärr är en realitet i dagens Kultur-Sverige. Den förra kulturutredningen gjorde ju en ganska ingående kartläggning som visade på detta. För att nyansera bilden och för att vara uppriktig ska man väl samtidigt säga att det är klart att det också finns ett behov av nationella institutioner. De finns i Stockholm i väldigt stor utsträckning. Jag har inget emot att vi arbetar med att få fler nationella institutioner ute i landet på olika platser – tvärtom. Det finns ju exempel på detta också. Arbetes museum i Norrköping är ett exempel, och samemuseet Åjtte är ett annat. Det kan man titta vidare på. När vi nu får ett nytt museum i Göteborg är det ytterligare ett exempel. Det är den vägen som jag skulle vilja gå i det här sammanhanget.

Sedan förstod jag inte riktigt vad Birgitta Sellén syftade på med dessa 80 % i kulturdeltagande, men det kan hon kanske återkomma till i sin replik.

Anf. 38 BIRGITTA SELLEN (c) replik:

Fru talman! Det är 80 % av de statliga pengarna som går till storstadsområdena. Det var de pengarna jag undrade över. Det är så lite som går ut till övriga landet.

Sedan fick jag heller inget svar på frågan varför Socialdemokraterna inte kan tänka sig att ställa upp på att göra en utredning av om utbud och efterfrågan överensstämmer, som vi i Centerpartiet har motionerat om.

Anf. 39 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte kommentera siffran 80 %. Jag känner inte till den. Jag vet inte hur man räknar. Jag försökte säga att det finns en del nationella institutioner som ligger centrerade till Stockholm. Det gäller i första hand Stockholm och inte storstadsområdena. Det finns alltså inte alls så många i de andra storstadsområdena. Jag tror att det är viktigt att man gör den nyanseringen. Om det ska vara meningsfullt måste man gå in och titta på de nationella uppdragen i de här sammanhangen.

När det gäller kulturkonsumtionen och dess fördelning är det ett löpande uppdrag som Kulturrådet har. Det har gjort flera översyner i det här sammanhanget. Jag kan bara rekommendera Birgitta Sellén att studera de utredningar och de översyner som har skett under senare tid, bl.a. på musikområdet och flera andra kulturella områden. Då kommer Birgitta Sellén att få svar på de frågor som hon ställde.

Anf. 40 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Man säger så mycket i en debatt. Jag utgår ifrån att Åke Gustavsson inte riktigt menade vad han sade när han sade ”om den olyckan skulle inträffa”, dvs. om vi får en borgerlig regering nästa år. Det innebär ju att demokratin har fungerat. Det är egentligen ett gott betyg till den regering som inser detta och avgår.

Sedan tror jag inte att Åke Gustavsson ska bekymra sig speciellt mycket om förhandlingarna mellan partierna. Vi är olika partier. Vi betonar olika saker. Förhandlingarna gick alldeles utmärkt 1991, och det kommer de att göra nästa år också.

Åke Gustavsson tog upp frågan om Riksteatern. Det inte fråga om någon elakhet mot Riksteatern. Den kom till en gång i tiden på 30-talet när Marita Ulvskogs företrädare Arthur Engberg insåg att vi behövde göra någonting när i stort sett alla resande teatersällskap hade packat ihop under 20-talet. Därför fick vi en riksteater som skulle täcka det behov som då hade uppstått. Sedan dess har vi, framför allt under 70- och 80-talet, fått regionala teatrar. Vi har med andra ord dubblerat, och det är av det skälet som vi anser att man i stället bör satsa på t.ex. marknadsförings- och publikkontaktfrågor för de föreningar och de teatrar som finns.

Åke Gustavsson vet att jag för några år sedan reste i stort sett i Riksteaterns spår och tittade bl.a. på Nässjö teater. Jag tittade både på hur det fungerade och på vad man spelade. Jag kunde då konstatera att man väldigt många gånger spelade i närheten av områden där det redan fanns ett bra teaterutbud. Om man hade haft en lite annorlunda policy hade man kanske också kunnat nå flera. Jag tycker att man egentligen har spelat färdigt när det gäller det här allmänna, när vi nu har fått regional-teatrarna. Däremot har vi sagt att vi ska slå vakt om Tyst teater, Cullbergbaletten osv.

När det sedan gäller synen på folkrörelsepolitiken har vi en lite annorlunda uppfattning. Det innebär inte att sätta käppar i hjulen, men vi tycker också där att man bör låta var och en stå lite mera för den verksamhet man beslutar över.

Anf. 41 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är möjligt att jag inte ska bekymra mig för eventuellt kommande borgerliga regeringsförhandlingar – den situationen lär väl inte uppstå. Men det kan ändå vara intressant att få svar och synpunkter från Lennart Fridén och Inger Davidson. Vi har fått ganska klara besked från Birgitta Sellén om vad man tycker i de här frågorna. Jag ska inte använda uttrycket spreta, men jag går på hur det var förra gången – då var det dramatiska nedskärningar på folkbildningen. Det är naturligtvis ett bekymmer.

När det gäller utvecklingen för Riksteatern försökte jag säga i mitt anförande att det är någonting mycket positivt som har inträffat. Trots att vi har byggt ut länsteaterverksamheten – vilket är alldeles utmärkt, och jag önskar den all framgång – har Riksteatern kunnat öka sina besökssiffror flera år i rad. Det visar väl att den verksamhet som Riksteatern bedriver, den turnerande teaterverksamheten, finns det en efterfrågan på. Att då rycka undan benen för den verksamheten är detsamma som att säga att vi tycker inte att man behöver den verksamheten, om man inte råkar bo i en storstad som t.ex. Göteborg.

Anf. 42 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det har ju funnits många förslag till hur man skulle kunna använda pengarna till Riksteatern bättre, bl.a. genom att låta de regionala teatrarna turnera. Det är sådant som de gärna skulle vilja göra. Man skulle då kunna nå stora delar av landet med produktioner som är från andra delar av samma land.

Detta har de flera gånger fallit på, just därför att det har saknats pengar för själva distributionen och för själva turnerandet. Jag har själv varit med vid ett tillfälle och utarbetat ett sådant avtal, men det föll just

därför att man saknade pengarna. Där hade från början Riksteatern också tänkt ställa upp.

Jag kan bara konstatera att vi har olika uppfattningar när det gäller detta. Länsteatrarna och regionalteatrarna är jättebra, men de borde kunna utvidga sin verksamhet i sin region på ett annat sätt än vad de kan göra i dag.

Anf. 43 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! När vi antog riktlinjerna för den nu gällande kulturpolitiken fanns det ett förslag om att man skulle vidta åtgärder precis för detta som Lennart Fridén efterlyste. Detta stoppades ju – tyvärr, vill jag säga. Där var just tanken att stimulera länsteatrarna att turnera utanför det egna länet i större utsträckning. Nu finns det självfallet inget förbud mot det – tvärtom är det väldigt positivt. Detta var ett försök att stimulera till detta ökade utbyte som riksdagen tyvärr sade nej till. Jag har själv i något sammanhang suttit i Helsingborg och sett Västerbottensteatern spela Hummelhonung, för att ta ett sådant exempel. Visst finns det exempel.

Vi kan möjligen vara överens om att det är bra att länsteatrarna turnerar i större utsträckning, men vi kanske ska fundera framöver på hur vi ska stimulera dem att göra det ytterligare. Under alla förhållanden är det viktigt att vi också har kvar en aktiv turnerande riksteaterverksamhet, både på de speciella områden som Lennart Fridén nämnde och utifrån en bredare genre inom verksamheten.

Anf. 44 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har ett ganska gott samarbete inom kulturutskottet. Ibland har jag en känsla av att socialdemokraterna där kommer bättre överens med vissa av partierna än de gör med sina egna regeringskamrater. Det är kanske inte så konstigt att man har olika åsikter inom ett stort parti som Socialdemokraterna och mellan flera olika partier i en eventuell borgerlig koalition.

En sådan här fråga är samlingslokalerna, där regeringen har varit nere på noll under en period och utskottet fick se till att anslaget behölls. På den tid när jag hade ansvar för de här lokalerna låg det någonstans på 40–50 miljoner – 50, säger Ewa Larsson här. Då satt jag i samma regering som Moderaterna. Jag tycker att den argumentationen är ganska dålig.

Jag undrar: Varför tycker Åke Gustavsson att det behövs en ny översyn, när alla som har gjorts har slagit fast det som vi är överens om, dvs. hur viktiga de här träffpunkterna är för demokratin, för kulturen och för att gemenskapen ska kunna utvecklas i samhället? Alla har varit enhälliga. Det behövs ytterligare en sådan för att övertyga regeringskamraterna, så att sådana här lapsusar inte ska inträffa. Eller vad beror det på?

När det gällde folkbildningen gjordes det nedskärningar mellan 1991 och 1994. Jag håller med om det, och jag kan tycka att det var olyckligt. Det var många anslag som skars ned då därför att den ekonomiska situationen var som den var. Jag tänkte bara höra med Åke Gustavsson: Vad hände med anslaget 1994 när Socialdemokraterna kom tillbaka?

Anf. 45 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Först var det frågan om en utredning om samlingslokaler. Det kan finnas ett antal motiv för det, och jag ska bara redovisa

något. Ett motiv är den befolkningsomflyttning som vi har haft i Sverige och som innebär att vi har brist på samlingslokaler i storstadsområden. Samtidigt har vi samlingslokaler som ibland tvingas slå igen i avfolkningsbygder. Hur ska vi hantera den situationen?

En annan sak som jag tror att det finns anledning att utreda och att titta mer på är samlingslokalers roll i närsamhället. Det har man inte gjort i tillräcklig utsträckning.

Den tredje punkten som jag personligen tycker är speciellt viktig att titta på är vilken funktion samlingslokalerna kan ha just som en del av den kulturella infrastrukturen i förhållande till de nya medborgargrupper som vi har fått, inte minst i storstadsområdena. Det är den centrala roll som exempelvis Folkets hus i Rinkeby spelar, vad som har hänt ute i Orminge eller för den delen på Hammarkullen i Göteborg. Vad kan det spela för roll i Rosengård i Malmö? Den typen av frågor kan man titta på.

Utöver det kan man också titta något på just hur man kan vara mer effektiv och mer operativ när det gäller att få lokalerna handikappanpassade. Det tyckte ju Moderaterna också, men de hade tyvärr inga pengar i detta avseende eftersom de hade en annan budget.

När det slutligen gäller folkbildningen och den nedskärning som gjordes är det intressant att höra att Inger Davidson beklagar detta. Nu står vi här i dag och ska diskutera ett betänkande där Moderaterna i stort sett vill slopa anslaget till ungdomspolitiken. Vad kommer att hända på den punkten?

Anf. 46 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan köpa argumentet att det kan vara bra med en utredning eller en översyn för att lyfta fram goda exempel. Det är alltid bra att kunna göra det. Men i grunden tror jag alltså inte att översynen skulle behövas, utan staten borde ha den insikten att det här är ett viktigt stöd som behöver hållas på en hög nivå.

Jag fick inget svar om vad som hände med folkbildningsanslaget 1994. Jag tycker att det är en viktig fråga. Det är inte ovanligt att Socialdemokraterna kritiserar en borgerlig majoritet, antingen i en regering eller i landsting och kommuner, för nedskärningar som görs men att de inte gör någonting åt det när de själva sedan kommer tillbaka till makten. Det är också en viktig markering, att behöva inse att det var en nödvändighet av ekonomiska skäl. Det är nyttigt för alla som sitter i regeringsställning, oavsett var det är.

Sedan skulle jag vilja ställa ytterligare en fråga till Åke Gustavsson, och det gäller sponsringen. Behövs det en lag? Har vi kommit till det skedet att lagändringen behöver komma till nu, eller kan vi vänta längre? Jag vet att Åke Gustavsson har en i grunden positiv inställning, men han har tidigare sagt att vi inte behöver komma med en lagändring ännu. Nu är det fler och fler som lutar åt det positiva hållet – Laila Freivalds kan vara ett exempel. Min fråga är: Behövs det en lagändring, eller ska vi vänta längre på en sådan?

Anf. 47 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska försöka besvara alla frågorna. Jag gör inte nu den bedömningen att det är aktuellt med en lagändring. Jag tycker faktiskt att det verkar fungera ganska hyggligt.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Den andra frågan gällde folkbildningsanslaget. Jag ber om ursäkt för att jag inte svarade på den. Vi har under perioden successivt höjt det anslaget. Exakt hur det var 1994 kan jag inte svara på, men tillsammans med den kraftiga satsning som har skett på Kunskapslyftet har man kunnat öka satsningarna på såväl studieförbunden som folkhögskolorna.

Jag glömde en sak när det gällde orsaken till att det behövs en utredning om samlingslokaler, nämligen att det på sina håll kommunalt har gjorts kraftiga nedskärningar. Det förs en livlig debatt i Stockholm, där jag med glädje noterar att kd:s företrädare har börjat tänka om i de här sammanhangen. Kraftiga nedskärningar hotar viktiga samlingslokaler med konkurs, inte minst i storstadsområdena. Det finns när man diskuterar detta anledning att kartlägga hur det i själva verket ser ut. Det är ytterligare en faktor som tillkommer i detta sammanhang.

Anf. 48 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Kulturdebatten i riksdagen, som brukar hållas vid första advent eller vid tredje advent, är alltid angenäm, av det skälet att det då blir lite högtidligt – det blir t.o.m. kulturinslag från talarstolen – men framför allt därför att vi i många fall är väldigt ense.

När man ser på de olika partiernas förslag och ställningstaganden finner man visst nyansskillnader. Man kan göra olika betoningar av olika delar. Det kan finnas synpunkter att man bör räkna upp eller räkna ned något anslag med en halv miljon, men framför allt tycks det finnas en grundhållning, en bred enighet om att kultur faktiskt är något som är alldeles för viktigt för att det ska vara förbehållet bara några människor, bara vissa sociala skikt eller t.ex. bara människor som bor i Stockholmsregionen eller i de större städerna. Där finns en samsyn.

Det här syns också tydligt i det som har sagts så här långt om klass, kön och etnicitet, och det återkommer också i regeringens propositioner liksom i i stort sett samtliga regleringsbrev till alla de statligt finansierade institutionerna. Det syns också när det gäller barn och ungdomar.

Som en följd av denna samsyn finns det också – vanligtvis, vill jag tillägga – en grundläggande inställning att vi måste ha en kraftfullt offentligt finansierad kultur. Det finns dock ett parti som skiljer ut sig, och det är Moderata samlingspartiet. Jag skulle aldrig drömma om att försöka beskriva Lennart Fridén som en ond människa, definitivt inte, men jag kan konstatera att moderaterna återigen föreslår en mycket kraftig neddragning av kulturbudgeten. Det handlar om 303 miljoner kronor. Man kan tycka att det är lite pengar. På kulturområdet är det en kolossal summa, som skulle få enorma effekter. Man kan faktiskt tala om kulturslakt.

Vanligtvis brukar de moderata förslagen möta väldigt hårda ord, trots den högtidliga stämningen kring advent, från de kolleger som moderaterna har på den borgerliga sidan. Centerpartiet brukar vara oerhört kraftfullt i sina inlägg. Lennart Kollmats gjorde ett utmärkt inlägg från Folkpartiets sida i förra årets debatt, där han kritiserade moderaterna mycket hårt, liksom även Inger Davidson.

Men nu går vi inom kort in i ett valår, och då hör man väldigt lite av den här kritiken från de andra borgerliga partierna. Man förhåller sig väldigt passiv till de neddragningar som moderaterna föreslår, och man

har väldigt lite att säga om den grundsyn som naturligtvis också avspeglar sig i budgetsiffrorna.

Det här är naturligtvis inte konstigt, eftersom de borgerliga partierna vill regera tillsammans. Det är också det som gör det nödvändigt för oss andra att återigen ta upp denna fråga. Man kan inte känna sig lugn när det gäller kulturens resurser när man tittar på hur det ser ut på de ställen där borgerliga partier samregerar. Då måste man ju faktiskt se på vad detta samregerande har inneburit i Stockholms kommun.

Där är det ju Kristdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet som praktiserar det borgerliga samarbete som de borgerliga partierna i riksdagen, här kompletterade med Centern, vill överföra till riket i stort. Det visar sig då att det inte är de förslag som kommer från de mindre partierna som får genomslag i politiken, utan det är de moderata minisiffrorna och de moderata neddragningarna. Det är en moderatpolitik som bidrar till elitisering och segregation och till en väldigt svag kulturpolitik.

Låt mig som exempel ta Inger Davidsons lovtal här till de allmänna samlingslokalerna, som jag verkligen kan instämma i och som jag också utgår från att det ansvariga statsrådet Britta Lejon helt och hållet instämmer i. Men hur agerar kristdemokraterna själva när de har makten i dessa frågor? Låt oss titta på hur Inger Davidsons kristdemokratiska kollega Alf T. Samuelsson, borgarråd i Stockholm, har klarat sin uppgift sedan 1998. Den påse som används för stöd till samlingslokaler har sedan 1998 fått 60 % mindre att fördela, och det har fått oroande resultat: 50 % färre kulturlokaler och 40 % mindre i stöd till de återstående allmänna samlingslokalerna.

Det finns också fler exempel. Det är tyvärr inte så att kristdemokraterna nu inför valåret egentligen har ändrat uppfattning. När man ser på den kostnadsökning som Alf T. Samuelsson har att hantera och det påslag han påstår sig göra, finner man att det handlar om budgetteknik på hög nivå som innebär att man klarar att inte göra ytterligare neddragningar på det här området under valåret.

Det finns ytterligare exempel på hur det borgerliga samarbetet riskerar att slå sönder en ambitiös kulturpolitik. Birgitta Sellén säger också: När vi borgare tar över regeringsmakten. Sedan talar hon varmt om Riksteatern och vad den innebär. Där vill ju moderaterna som sagt göra en väldigt kraftig bantning, som vi har fått utredd i detalj här av Lennart Fridén. Det handlar om en bra bit över 100 miljoner kronor. Vad blir det kvar av Riksteatern, och tror verkligen Centern att man skulle kunna förhindra en kraftig slakt på Riksteatern i ett samarbete med de tre andra borgerliga partierna? Jag tror inte det.

Vill man vara snäll kan man säga att de borgerliga alternativen sannoligen inte hänger ihop. Det menar jag att den socialdemokratiska statliga kulturpolitiken har gjort under hela denna period, visserligen med starkt stöd från flera andra partier och rätt ofta också från de borgerliga partierna utom Moderata samlingspartiet. Det blir bra kulturpolitik om vi socialdemokrater får vara den samlande kraften.

Resurserna har varje år ökat ordentligt reellt sett inom kulturbudgeten sedan vi fick makten igen 1994. Det fanns en del som trodde att de hade ökat lite mer när det var valår. Nej, men däremot kan man säga att de har ökat ännu kraftigare under de tre senaste åren, då vi naturligtvis har haft en ekomisk situation som har gjort det lättare för oss att ge ännu större

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

påslag. Men det intressanta med kulturområdet under lågkonjunkturen, under de dåliga åren, har varit att vi har sagt att kulturen är för viktig för att vi ska satsa på den bara i goda tider. Vi måste satsa på den långsiktigt uthålligt, och det har vi faktiskt bevisat att vi gjort genom att reallt tillföra statens kulturbudget nya resurser.

Detta har varit en väldigt viktig markering, och vi tror också att resultaten kommer att visa sig vara väldigt goda.

Vi har dessutom valt att vidga kulturpolitiken till skolans område. Vi menar att viktiga kulturinstitutioner är förskolan och skolan. Vi har valt att vidga kulturpolitiken när det gäller låt oss kalla det för konstarterna, där filmen har blivit en naturlig, given och självklar del placerad inom kultursektorn, och där har också arkitektur-, form- och designfrågorna hamnat.

Den budget vi nu diskuterar handlar om ett tillskott på teater-, dans- och musikområdet där reformerna omfattar ungefär 60 miljoner kronor. På musei- och kulturarvsområdet lägger vi 80 nya miljoner och dessutom i viss mån engångsmedel. På kulturmiljöområdet handlar det om 62 miljoner plus engångsmedel.

Det är klart att man kan diskutera detta med engångspengarna. Varför är det inte permanenta medel redan från början? Ja, det är så att på kulturområdet kan man inte komma med färdiga fyrkanter från början. Man prövar, och sedan i nästan samtliga fall är det så att de livskraftiga verksamheterna blir permanenta medel året därpå eller något år senare. Det är ett bra sätt att arbeta på, och det har fungerat väldigt väl under den uppbyggnadsprocess som vi har ägnat oss åt när det gäller kulturen och den kulturella infrastrukturen.

Helt kort vill jag, innan min talartid är ute – vilket den redan är – tillägga att Riksteatern har regeringen icke föreslagit några besparingar på. Däremot har vi föreslagit att vi lyfter ut just den finska teatern, som har legat väldigt bastant i det regleringsbrev som Riksteatern har att arbeta efter, där det står att man ska klara den uppgiften och att man också ska satsa ordentligt med pengar på den. Det står också i budgetpropositionen att det är den finska teatern som ska bort ifrån de uppgifter Riksteatern har därför att teatern själv inte tycker att man riktigt orkar med alla uppdrag – man har andra, mycket spännande och viktiga uppdrag – och att det är bättre att lägga det på Kulturrådet. Så det handlar om att överföra ett uppdrag och medel.

Riksteatern är Sveriges näst mest offentligt och statligt finansierade kulturinstitution, och det kommer Riksteatern att fortsätta att vara så länge det är en socialdemokratisk regering. När det inte längre är så kan jag se framför mig att Birgitta Sellén kommer att vara rätt ensam i kretsen som talar väl för Riksteatern.

Anf. 49 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag börjar med att ta upp några frågor som jag ställde i mitt anförande, som jag gärna skulle vilja ha kommentarer runt, och det är ju just det här t.ex. med de fria grupperna; vi ser nu att en del etablerade kanske kommer att få läggas ned. Hur ser ministern på det? Var det tanken från regeringens sida att det skulle bli de följderna?

När det gäller filmvårdscentralen vill vi gärna se att man räddar teknisk apparatur och att det får bli filmarkiv. Jag skulle vilja ha ministrernas syn på det också.

Sedan gäller det Riksteatern. Ja, jag kommer naturligtvis att slåss för den eftersom jag tycker att det är viktigt för hela landet, men jag är inte orolig. Vi har ju sett på, från sidan av här, hur det har fungerat med den regering som har suttit nu med de samarbetspartner som har varit: Det verkar ju inte ha varit problemfritt om man ska tro allt som har stått i medierna. De senaste dagarna har vi ju också kunnat läsa att inte ens ministrarna inom regeringen riktigt kan hålla sams, utan att man bråkar en del där också. Där har ju kulturministern varit lite indragen. Så jag är inte ett dugg orolig för den följden.

Man jag skulle gärna vilja få svar på mina frågor.

Anf. 50 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Birgitta Sellén, allt som står i tidningarna är inte sant, till att börja med. Jag kan tala utifrån erfarenhet, eftersom jag är journalist till yrket från början. Det är naturligtvis en helt annan sak att befinna sig i ett regeringssamarbete, där ett parti, som är det stora och starka partiet, står för en helt annan kulturpolitik både när det gäller värderingar och hur mycket offentliga medel man vill satsa. Då tror jag att Birgitta Sellén kommer att stå sig ganska slätt i diskussionen, vilket bevisas av hur det har gått i det borgerliga samarbetet i Stockholm. Där finns visserligen inte Centern med, men där är det ändå så att den stora starka slår de svaga.

När det gäller de fria grupperna har vi ju markerat i budgetpropositionen att det är viktigt att villkoren för de fria grupperna förbättras. Det finns grupper som har varit verksamma i decennier och där de som arbetar har mycket besvärliga villkor: De får inte alls några rimliga ersättningar för sitt arbete utan de går till a-kassan, som de då utnyttjar på ett sätt som man inte får utnyttja den på för att sedan kunna hålla i gång sin kulturverksamhet i sin fria grupp. Det är viktigt att de här nya 20 miljonerna används till att ge anständiga villkor för de fria grupperna. Sedan har man ju alltid en förhoppning om att det ska räcka till så många som möjligt, och jag kan ju inte ge mig in i att överpröva de bedömningar som Kulturrådet gör. Men den grundambition som Kulturrådet nu praktiserar är ju den som anges i propositionen, alltså att se till så att grupper som är verksamma faktiskt får anständigare villkor.

Jag återkommer till frågan om Grängesberg.

Anf. 51 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det är riktigt som ministern säger att Centern inte sitter med i Stockholm. Förhoppningsvis gör vi det efter nästa val, även där. Jag ser det som så att tre partier kan hålla ihop. Jag är medveten om att det kan vara frågor där Moderaterna har en annan ståndpunkt än vi andra tre, men om vi tre tillsammans är starkare måste ändå vårt förslag bli det som vinner.

Tack för svaret om de fria grupperna. Det stärker tanken att vi måste se på utbud och efterfrågan, som jag har begärt en utredning om. Bl.a. *Pistivakt*, som Pistolteatern har kört, har dragit väldigt mycket publik, men tydligen anses inte kvaliteten vara tillräckligt hög för att man ska

kunna få anslag så att man kan leva vidare. Då är ju frågan: Det folket vill ha; är det det som är viktigt, eller är det kvaliteten?

Det finns en fråga till som jag skulle vilja lyfta fram lite, och den handlar om momsen. Det är underbart att bokmomsen sänks, men vi vill ju gärna se över hela kulturmomsen. Jag vet ju att det här inte är en fråga som direkt berör kulturministern eftersom den rör skatter, men det skulle ändå vara intressant att höra generellt hur ministern ser på det här med att kulturmomsen är så olika. En sak har ju ändrats nu, dvs. att tidningarna hade olika momssatser, men vi har ju andra frågor som är snarlika: dans har 25 % i moms, konserter har 6 % osv. Det finns så mycket som är orättvist med momsen. Hur ser ministern på möjligheten att titta över kulturmomsen?

Anf. 52 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Jag vill först helt kort beröra frågan om Grängesberg, som jag inte hann svara på. Där arbetar ju regeringen på ett direktiv som har skickats ut till de olika intressen som vi anser bör vara representerade i den organisationskommitté som ska börja bygga upp verksamheten under våren. Jag kan alltså inte närmare gå in på direktiven där. Vi kommer förhoppningsvis att vara klara med dem och kunna redovisa dem under nästa vecka, och då kanske också organisationskommitténs sammansättning. Det är i alla fall vår interna tidtabell.

Sedan till detta med partier och vilka som egentligen regerar. Skulle Centerpartiet göra ett kanonval i Stockholm – jag är inte helt säker på att ni kommer att göra det – kanske det skulle kunna bli större än Moderaterna tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna. Men jag tror att det är väldigt avlägset. Det kommer att vara ett stort parti som håller i taktpinnen. Det brukar inte, vare sig i riket eller Stockholm i något sammanhang, gynna de mål som Birgitta Sellén brukar tala sig varm för.

Vem ska vara uttolkare av vad folket vill ha när det gäller kultur? Ska det vara vi som har politiska uppdrag? Jag känner en väldigt stor osäkerhet kring det, eller rättare sagt motstånd. Jag tror inte att vi ska sitta som uttolkare av folkets smak och vilja. Det måste vara så att vi praktiserar armlängds avstånd, som vi brukar kalla det, inom kulturpolitiken. De som är verksamma som kulturarbetare och kulturarrangörer får ändå ta det ansvaret. De tar väldigt ofta hänsyn till sådant som de upplever att det finns ett starkt intresse av.

Anf. 53 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag läste en gång en intervju med Marita Ulvskog. Hon sade att det kändes som en statskupp 1976 när de borgerliga tog över makten. Därför engagerade hon sin politiskt. Har man den inställningen förstår jag att det låter som det låter från talarstolen i dag. Det handlar om att inte kunna acceptera att partier har lite olika inställning och att demokratin och parlamentarismen mår väldigt väl av att det görs byten då och då. Socialdemokraterna har innehaft regeringsmakten under så lång tid och under så långa perioder att ni på något sätt har fått inställningen att det är det enda rätta. Så är det inte i parlamentarism. Det vill jag framhålla.

Eftersom kulturministern ägnade så stor del av sitt anförande åt Stockholms kommun känner jag mig föranlåten att också göra det i min

replik. Det finns 17 samlingslokaler väl spridda över hela Stockholms innerstad. Nästa år blir det 18. Samtliga är handikappanpassade, och samtliga har nolltaxa för barn, ungdomar och handikappade. Det är väl fungerande, väl renoverade lokaler. Det satsas över 20 miljoner till samlingslokaler av den betydligt mindre budget som Stockholms kommun har om man jämför med hur mycket staten har.

Där satsas i dag 29 miljoner efter det att utskottet har gjort en brandkårsutryckning. I praktiken är det 25 miljoner, eftersom 4 miljoner läggs tillbaka till Ungdomsstyrelsen och används för att utreda ungdomars behov av lokaler. Jag noterar att kulturministern inte säger något i år om biblioteken. Det kanske är svårt att tala om biblioteksslakt en gång till när antalet bibliotek ökar med två och när 7 miljoner tillförs för att öka öppethållandet och höja kvaliteten på biblioteken.

Anf. 54 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Först till frågan om statskupp. Inger Davidson har uppenbarligen läst en artikel från 1991 eller 1992 i tidningen Vi. Då måste hon också ha läst sammanhanget. Maktskiften är bra. Det är en viktig del av vår demokrati. Stillastående gölar luktar illa.

Jag befann mig som journalist på Svenska Dagbladet där jag arbetade 1976 när vi fick en borgerlig regering. Det som inträffade där kring de människor som uppsökte husorganets redaktion och det jag mötte på natten när jag försökte ta mig hem till min bostad – de öppna lyxbilarna, de fulla ungdomer, de fladdrande svenska fanorna i de öppna sportbilarna – kändes som statskupp. Det var inte maktskiftet utan det som följde på valresultatet ute på gator och torg.

Så till frågan om samlingslokalerna. Borgarrådet Alf T. Samuelsson är kristdemokrat och ansvarig för de allmänna samlingslokalerna. Det han åstadkommit med sina beslut är att sex lokaler har stängts antingen efter direkt beslut av kommunen eller på grund av uteblivet stöd. Det är Bromma Medborgarhus, Gubbängens Medborgarhus, Hjorthagens Medborgarhus, Fokus i Hagsätra, Samlingen i Västertorp och Drakenbergssalen på Södermalm.

Ytterligare elva lokaler förlorade sitt kommunala stöd men håller ändå via andra insatser fortfarande öppet. Det är ABF-huset på Sveavägen, bygdegården Anna Whitlock, Godtemplargården i Älvsjö, Folkets hus och park i Älvsjö, Forsgrenska medborgarhuset, Hartwickska huset, Herrängens gård, Hässelby Villastads Folkets hus, Hökmossens gård, Serafen på Kungsholmen osv. Övriga har fått väldigt kraftiga neddragningar av sina anslag. Det är kristdemokratiskt försvar för allmänna samlingslokaler.

Anf. 55 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Det första inlägget kräver egentligen ingen kommentar. Ni hörde själva vad kulturministern sade. Att glada ungdomar far omkring i bilar efter att det har blivit ett maktskifte efter massor av år med socialdemokratiskt regeringsinnehav tycker inte jag är så märkvärdigt, men det tycker tydligen kulturministern.

Jag önskar att jag hade namnen på de samlingslokaler som försvann under socialdemokraternas regeringstid mellan de två borgerliga regeringsperioderna i Stockholms kommun. Jag har tyvärr inte dem. Det var

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

ett antal lokaler som lades ned under den tiden. Jag undrar vad Marita Ulvskog tycker om det. Var det lagom när de hade kommit bort, eller var går lagomgränsen?

Kvar står att kommunen satsar 20 miljoner medan staten satsar 25 eller möjligen 29 miljoner till hela landet för att man ska kunna handikappanpassa och rusta upp sina lokaler. Kommunförbundet har nyligen gjort en jämförelse mellan satsningarna på kulturområdet mellan olika kommuner. Där ligger Stockholm främst på flera områden.

När det gäller t.ex. kultur- och musikskolan är anslagen mycket högre än de är i socialistiskt styrda kommuner som Malmö, Uppsala och Göteborg. Jag har siffrorna här. Dem kan vi titta på efteråt, eftersom jag inte hinner räkna upp dem. På område efter område kan vi med siffror visa att man i Stockholm satsar betydligt mer på kulturen än vad man gör i de stora socialdemokratiskt styrda kommunerna.

Låt oss nu tala om vad staten gör när det gäller samlingslokaler. Svara mig gärna: Vad är lagom, och hur mycket tycker Marita Ulvskog att det borde anslås för att man runtom i landet, inklusive Stockholm, ska kunna ha ett tätt nät av samlingslokaler? Det tycker jag är viktigt att få svar på.

Anf. 56 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Det bekymmersamma med Inger Davidson är att hon inte har fakta utan bara talar rakt ut i luften. Jag föreslår att Inger Davidson ställer en fråga till det ansvariga statsrådet Britta Lejon, som naturligtvis har den fulla överblicken över allmänna samlingslokaler och utvecklingen på det området.

Frågan ställdes om hur Stockholm står sig i förhållande till andra kommuner. Tittar man på Stockholms län, där det nästan bara finns borgerligt styrda kommuner, ligger Stockholms län på 18:e plats bland 21 län när det gäller kultursatsningarna. Däremot ligger Västra Götalands regionen och Skåne väldigt väl framme.

Anf. 57 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har två frågor. Den ena handlar om de fria grupperna. Villkoren för de fria grupperna ska bli bättre. Det har vi enats om. Årets förbättringar betraktar jag bara som ett steg på vägen, om man ska basera sin kunskap på det Kulturrådet har tagit fram. Dagens allvariga situation beror bl.a. på en kontinuerlig urgröpning av stödet bl.a. för att man i början på 90-talet tog bort den automatiska uppskrivningen. Jag har fortfarande inte fått klart för mig varför man tog bort den uppskrivningsmöjligheten för de fria grupperna.

Frågan är nu om Marita Ulvskog är beredd att ta in den möjlighet till uppskrivning som alla andra institutioner och grupper har i landet.

Min andra fråga handlar om amatörkulturen. Den hade jag uppe också i förra budgetdebatten. I och med att Riksteatern tog undan sitt stöd till amatörkulturen fanns det ingen där som fyllde på. I årets budget får de en påfyllnad, men amatörkulturen ligger i ett kraftfullt expansions-skede, och ansvarsfrågan är fortfarande inte riktigt löst. Jag undrar hur det går med samtalen här och vad man har för framförhållning för att lösa ansvarsfrågan.

Anf. 58 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! När det gäller de fria grupperna kan jag inte ge något besked om uppräknings. Det finns i kulturbudgeten fler än de fria grupperna som inte har någon automatisk uppräknings. Vi gick in i den budget som lades fram hösten 1996 med en ganska ordentlig uppräknings av stödet till de fria grupperna. Nu kommer vi tillbaka. Jag ser det, precis som Ewa Larsson, som en insats som måste följas av fler, självfallet. Det finns behov som inte täcks med dessa 20 miljoner.

Rent allmänt kan man säga, för att återgå till den samsyn som de flesta partier i riksdagen tycks ha, att vi är rätt stolta över svensk kulturpolitik och framför allt över svenskt kulturliv, men vi är inte nöjda. Det behövs mer resurser.

Det är Folkbildningsrådet, som ligger under skolministern Ingegerd Wärnersson, som har huvudansvaret för amatörkulturen. Vi tycker att det där är knepigt. Det finns ju delar i amatörkulturen som väldigt naturligen söker sig till Kulturdepartementet. Nu har Ingegerd Wärnersson haft ett möte med amatörkulturens företrädare. Det tror jag är en bra början till en fortsatt diskussion.

Anf. 59 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det tolkar jag som att det finns möjligheter att ha möten också med Kulturdepartementet. Men amatörkulturens representanter själva har också synpunkter. Då måste man lyssna på båda parter synpunkter.

När det gäller de fria teatergrupperna är jag glad för att Marita Ulvskog säger att det här kan ses som bara en del av de förstärkningar som behövs. Men för att deras stöd inte ska fortsätta att urgröpas behöver de komma in i systemet där de kan få en uppräknings.

Jag har fortfarande inte fått klart för mig varför man tog bort uppräkningsen just för dem. Fanns det något syfte, ville man minska de fria gruppernas totala volym, eller vad var syftet egentligen?

Anf. 60 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte svara på den frågan. Jag är osäker på om det över huvud taget var under den socialdemokratiska regeringsperioden som detta inträffade, men det var likväl långt innan jag fick ansvar för det här frågorna. Jag har inte hunnit reda ut detta.

Anf. 61 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Mild i röst som ulven i sagan om Rödluvan började ministern tala om läget just nu och att vi har den här lilla adventsdebatten varje år. Sedan – på samma sätt som man tar fram julsakerna så här års – plockar man fram från sin kartong alla invektiv och vrångbilder som man haft inklusive bilden av Stockholm när kulturministern ska vända sig mot det som hon tycker är den stora stygga vargen – moderaterna.

Det är ganska intressant att lyssna på en del av inläggen. Vi ska hålla kulturen på armlängds avstånd, säger Marita Ulvskog. Men släpp då i Guds namn handen, håll den inte så hårt. Det är det som är problemet. Det hjälper inte om man håller armlängds avstånd om man samtidigt håller fast vid det som finns på det avståndet.

De glada unga i de öppna bilarna – det är väl de som tidigare varit med på socialdemokraternas affischer med dalmatinerna i framsätet. Jag kan tänka mig att de blir ännu gladare när det blir ett regeringsskifte.

Om alla tänker lika, som tydligen förutsätts här, blir det inte mycket tänkt. Därför blir jag lite förvånad när Marita Ulvskog utgår från att alla måste tycka lika. Hon säger att det är svårt med ett samarbete med ett stort dominerande parti. Jag förmodar att det är erfarenheten från nuläget som talar.

Det är inte så ofta vi debatterar kultur, i synnerhet inte dess inriktning. Det är ännu mera sällan vi i kammaren har Marita Ulvskog på besök. Det hade varit skojigt om man hade fått kommentarer och bedömningar av det man har sagt själv.

Vårt alfabet har 28 bokstäver. Jag ska nöja med att ta fram några av de saker som jag nämnt på en enda bokstav, bokstaven F. Vad tyckte Marita Ulvskog om det jag sade om frihet, förnyelse, förtroende för den enskilde, flera finansieringsvägar, framtidens kultur, fondgivning, film, fria grupper? Om detta har jag icke hört ett dugg!

Anf. 62 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Jag har svårt att i detta allmänpolitiska inlägg urskilja några konkreta frågor. Fria grupper har jag berört. Ska man översätta de kulturpolitiska målen till tre ord, för att vara lika kortfattad som Lennart Fridén, tycker jag att man kan säga: Frihet, jämlikhet, broderskap. Jag tror att bästa grenen för moderaterna är frihet. Men vi andra vill räkna in också de två som följer därefter.

Anf. 63 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det är som när man debatterar med Marita Ulvskog: Hon vill inte debattera de frågor man tar upp, hon tar alltid upp någonting annat och vinklar det på sitt sätt. Det är ett gammalt gott knep från journalisttiden, förstår jag. Det är väl som i den handbok som man hade bland vänsterjournalister på 70-talet, att man skulle vrida och vända, klippa i fakta och framför allt se till att man fick den som man intervjuade att framstå som ohederlig. Jag måste säga att det är ett ohederligt sätt att debattera på. Även om vi då och då kan diskutera på tu man hand vid sidan om debattlokalen på ett normalt sätt, undrar jag vad som sker med Marita Ulvskog varje gång hon uppträder i talarstolen. Hon blir en helt annan människa då. Jag beklagar det.

Anf. 64 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Jag beklagar att jag inte samma stiliga hållning som Lennart Fridén har. Jag är djupt engagerad i de frågor som vi diskuterar. Jag tycker inte att högtidlighet är det viktigaste i kulturpolitiken. Kultur handlar om att ägna sig åt en samhällsförändrande kraft, det är blod, svett och tårar, inte bara högstämda dikter. Jag tror att också den skillnaden gör att vi uppträder lika olika i talarstolen.

Som sagt skulle jag aldrig indela mänskligheten i onda och goda på det sätt som Lennart Fridén tidigare beskyllde en debattdeltagare i kammaren för att göra. Jag skulle heller aldrig dela in mänskligheten i ulvar och får.

Anf. 65 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag ska passa på att fråga kulturministern om den fria scenkonsten jag också, trots att Tassos Stafilidis senare kommer att utveckla den här frågan, men risken är att kulturministern då inte är kvar. Den här debatten tenderar ju att dra ut lite på tiden.

Det är ett stort problem med anslaget för de fria grupperna. Det har byggts upp hål för utbetalda pensionsutbetalningar. I och med att Kulturrådet nu har fått ytterligare 20 miljoner till anslaget, som jag tycker borde ha varit högre, kommer man att tillämpa en ordning som gör att även pensionsinbetalningar tillgodoses i anslaget för fria grupper.

Min fråga gäller de retroaktiva pensionskostnaderna. Hur blir det med dem? Enligt Vänsterpartiet bör inte ansvaret ligga hos de enskilda grupperna själva, utan det här borde staten ta ett ansvar för. Min fråga blir: Vad anser kulturministern att göra för att även den fria scenkonstarbetaren får en avtalspension?

Anf. 66 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Jag blir Charlotta Bjälkebring svaret skyldig. Jag kan inte svara på det i dag. Däremot vill jag passa på att nämna att vi nu har gett ett utredningsuppdrag. Direktiven är klara och beslutade, liksom utredaren som ska syssla med att titta över just socialförsäkringsfrågor och liknande som rör konstnärer och deras villkor där de ofta faller mellan stolar och inte hamnar i de allmänna systemen.

Anf. 67 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det är viktigt att även kulturarbetare har råd att leva när de blir pensionärer. Så jag hoppas att det här får sin lösning.

Jag vill också göra en kommentar till det som ministern sade om anslaget till Riksteatern och till Centerns eventuella problem med övriga borgerliga partier i den här frågan.

Regeringen föreslog i budgeten en neddragning av anslaget till Riksteatern på 3,8 miljoner kronor. Kulturutskottet föreslår i betänkandet att neddragningen ska minska med 1 miljon kronor, vilket mildrar effekterna av den. Vi föreslår vidare att Riksteaterns tidigare ansvar för finsk teater ska överföras till Kulturrådet. Det innebär också en lättnad för Riksteatern. Den neddragning som kulturministern föreslog i budgeten blir alltså inte så stor.

Jag skulle bara vilja veta hur kulturministern motiverar neddragningen på 3,8 miljoner som regeringen föreslog i budgeten.

Anf. 68 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Riksteatern har ju genomgått förändringar som man själv har genomfört. Man har befunnit sig i en oerhört stark förändringsperiod under de senaste åren, och man har genomgått förändringar vid många tidigare tillfällen. Ibland har verksamheter lyfts bort. För några år sedan togs t.ex. barnteaterkonsulenter bort. Dessa pengar drog staten tillbaka och använde till någonting annat.

Jag kommer inte ihåg de exakta formuleringarna i budgetpropositionen, men det som vi har föreslagit är precis samma operation, alltså att man flyttar över finsk teater och tar bort 3,8 miljoner från anslaget för att

finansiera verksamheten för finsk teater. Det var tanken bakom vårt förslag. Nu blir det lite annorlunda.

Det viktiga är att Riksteatern icke ska behöva ägna tid och kraft åt finsk teater, utan den ligger på ett separat konto tillsammans med Tornedalsteatern och andra minoritetsspråkverksamheter hos Kulturrådet. För övrigt markerar vi mycket tydligt i budgetpropositionen att detta bara är en inledning. Man måste naturligtvis tillföra ytterligare medel till det anslaget.

Anf. 69 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag vill påminna kulturministern om att 1998, när det blev regimskifte i Stockholm, fanns det 41 bibliotek i staden. I dag finns det 42, och när biblioteket i Hammarby Sjöstad blir klart kommer det att finnas 43. Det var en folkpartist, Birgitta Rydell, som jobbade envist med denna fråga. Detta är ett praktiskt bevis på att ett litet parti kan påverka ett stort parti.

Jag vill gå vidare och fråga kulturministern om hon känner till den praxis som ofta är förekommande. Får man ett anslag från staten betalar också kommunen och landstinget ut mycket generösa bidrag. Försvinner det statliga anslaget blir det tvärtom. Jag undrar om inte denna tendens till centralisering kommer att slå väldigt hårt mot de fria grupper som i dag har fått mindre stöd eller ingenting.

Anf. 70 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! När det gäller biblioteksutvecklingen i Stockholm inledde man 1998 med att säga att biblioteksverksamheten skulle läggas ut på entreprenad. Den skulle utsättas för samma behandling som t.ex. äldre-
vård och annat i Stockholm.

Det blev då ett ramaskri. Vi minns bl.a. de aktioner som ägde rum i en del av förorterna i Stockholmsregionen. Detta ledde till att den moderata politiken inte kunde genomföras. Man bytte ut kulturnämndens ordförande som var moderat. Birgitta Rydell behövde inte agera på det sättet.

Däremot har man valt att kraftigt dra ned på personal. Man har minskat öppettiderna. Man har använt de statliga medlen till den internationella verksamheten och lånecentralen på ett bra sätt, vilket de statliga pengarna var en förutsättning för. Det finns väldigt många hål i biblioteksverksamheten, även om jag är övertygad om att Birgitta Rydell gör så gott hon kan. Men med en moderat dominans i Stockholm går det inte att få tillräckligt goda resultat.

Tyvärr uppfattade jag inte riktigt den andra frågan. Kanske Ana Maria Narti kan upprepa den.

Anf. 71 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Det finns en rutin, som inte står någonstans i några regelverk eller direktiv, hos de finansiärer som finns i dag för kulturen. Den ena följer efter den andra.

Jag undrar om de fria grupperna som nu får mindre pengar från Kulturrådet inte är väldigt illa ute. Jag är rädd för att varken kommun eller landsting kommer att hjälpa dem. Dessutom har denna centraliserings-
tendens, dvs. om en offentlig finansiär ger någonting följs den av andra,

också andra aspekter som vi måste tänka på. Arenan för mångfald kan minskas väldigt mycket. Alla följer i samma spår. Ser inte kulturministern en fara i detta?

Innan jag slutar vill jag bara säga att jag är glad över en sak som kulturministern har sagt: Det går inte att göra undersökningar om utbud och efterfrågan i kulturen av den enkla anledningen att det inte gäller att sälja ost eller skor.

Pierre Bourdieu, som är en mycket stor kultursociolog och som dessutom är mycket omtyckt i Sverige, beskriver mötet mellan kulturakten och åskådaren som ett litet mirakel. Men upptäcker att man behöver just den upplevelsen först när man får ta del av den. Tidigare visste man inte att man längtade efter den. Det är därför som mötet med kulturen liknar kärlek vid första ögonkastet. Så på den punkten är vi helt överens.

Anf. 72 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik:

Fru talman! Man kan säga att rutinen för statligt stöd till t.ex. länsinstitutioner är att om staten går in med mer pengar så ska landstinget eller kommunen satsa lika mycket. Så är rutinen. Däremot har vi inte samma strikta ordning för en del andra verksamheter. Man gör hela tiden undantag från regeln.

Det behöver alltså inte vara så att verksamheter är helt beroende av en likformighet, inte när det gäller fria grupper. Men det är klart att det kan finnas andra finansiärer som de fria grupperna har haft som kliver av därför att kommunen eller staten drar ned på sitt stöd respektive inte räknar upp det tillräckligt. Detta kan få konsekvenser, och det är naturligtvis ett problem när det gäller mångfalden.

Det kan finnas grupper som behöver börja på ny kula, som kanske inte är intressanta eller som inte har någonting att säga. De får komma igen i någon ny konstellation. Allt kan ju inte bli nya institutioner och nya permanenta verksamheter. En del verksamheter dör medan andra kommer till.

Samtidigt ser jag en risk för mångfalden. Det är därför som jag vill markera att jag tror att vi får vara inställda på att statens stöd till fria grupper ökar, men samtidigt är det viktigt att det finns andra finansiärer som är med och stöder särskilt den fria teaterverksamheten.

Anf. 73 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag trodde i min enfärd att vi skulle debattera kulturutskottets betänkande om anslagen inom kulturområdet. Men det handlar, som i de flesta fall när kulturministern är med, om Stockholmskulturen. Men jag skulle i alla fall vilja börja med att säga att jag önskar att kulturministern läser insändarsidorna i tidningarna i min hemtrakt. Det finns nämligen en f.d. vänsterpartistisk bibliotekarie som har flyttat till Stockholm, och hennes lovord över sin nya arbetsplats, sina bibliotek och hennes sorg över att socialdemokrater och vänsterpartister lägger ned bibliotek i Sandviken är värda att läsa.

Fru talman! I den allmänna debatten talas det gärna om svaga grupper. Man räknar upp ensamstående mammor, invandrare, handikappade, m.fl. Och till de svaga grupperna räknas också alla dem som på olika sätt har sin utkomst från yrken inom konstens eller musikens värld. De klarar sig inte utan politikernas och statens försorg.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Johan Fritzell och Olle Lundberg skriver i rapporten *En konst att leva* från 1998: "Inte minst i modern tid har konstnärernas levnadsöden kommit att fångas till den grad att det utvecklats närmast mystiska föreställningar om konstnärers liv och leverne. Här har vi bilden av den missförstådda, utfattiga, sjuka och kanske även utstötta konstnären som först efter sin död erhållit berömmelse."

Regeringen säger i budgetpropositionen "att insatser för att förbättra konstnärernas villkor är en fortsatt prioriterad fråga." Det är bra, men har de fått ökade möjligheter med de pengar som kulturministern och socialdemokraterna säger sig ha satsat? Har verkligen satsningarna gått till kulturskaparna? Tyvärr kan man inte svara ja på den frågan. I alltför många fall har ökade anslag ätits upp på vägen av höjda hyror, skatter, sociala avgifter osv., pengar som staten tar tillbaka. Stat och offentlighet som alla goda gåvors givare är med andra ord en sanning med modifikation.

Ett exempel på hur fel det kan bli när man tror att bara det offentliga kan skapa förutsättningar är när kommunen, länsarbetsnämnden och kulturarbetsförmedlingen i mitt hemlän häromåret anordnade s.k. kärllkurser för konstnärer. Yrkesverksamma konstnärer och formgivare tvingades gå på kurs för att lära sig att rita planteringskärll. Det kallas sysselsättningsåtgärder när ett antal redan kompetenta och proffsiga konstnärer fråntas sin egen kompetens. Jag kallar det slöseri, både med mänskliga och ekonomiska resurser. Om kommunen behöver planteringskärll så kan den begära in förslag från de konstnärer som är intresserade.

Fru talman! Är bildkonstnärer, dansare, skådespelare, författare, kompositörer eller musiker svaga? Knappast, men kulturbranschen är tuff. Det är inte lätt att försörja sig själv. Många av våra författare, bildkonstnärer, musiker och även skådespelare är egna företagare. Och just det påpekar man på Författarförbundets hemsida, nämligen att de flesta författare och översättare är företagare. Därför arbetar man också med att försöka lösa problematiken för att hitta förenklade regler och problematiken med skatter.

De lider precis som alla andra företagare av onödig byråkrati, höga skatter och svårtolkade regler. Det är ytterligare en anledning för regeringen och Näringsdepartementet att sätta fart på arbetet med att förenkla regler, ta bort onödig byråkrati och sänka skatterna. Jag ställer frågan: När kommer de förslag från regeringen och stödpartierna som verkligen skapar bättre förutsättningar för alla kulturskapare? De är inte statens kunder utan en väsentlig del av den svenska ekonomin.

Jag ser fram emot att Ewa Larsson ska driva den frågan framåt. Det lovas mycket i debatten, men det görs lite i praktiken.

Det är glädjande att regeringen nu börjar ta form och design på allvar. Det kan inte nog understrykas hur betydelsefull utformningen är av de saker och redskap som vi omger oss av. I vår reservation 4 påpekar vi just formens betydelse för såväl näringsliv som för privatpersoner. Det skapar dessutom många nya arbetstillfällen för konstnärer av olika kategorier.

För att också lyfta fram hemslojdens betydelse som formgivare vill vi att man slår samman Svensk Form, Svenska Institutet och Svensk Slöjd. Det tror vi kommer att ge en kraftfull agent på denna marknad.

Formen är också inte minst betydelsefull för funktionshindrade som är i behov av olika hjälpmedel för att enklare klara av sin vardag. Funktionshindrad är man i stor utsträckning därför att omgivningen är besvärlig.

I vårt särskilda yttrande tar vi under Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter upp betydelsen av en ökning av anslaget till Talboks- och punktskriftsbiblioteket med 9,8 miljoner. Den nya tekniken slår igenom på bred front och underlättar livet på många sätt. Daisy är en ny talboksspelare. Just nu förs en kampanj i landet för att underlätta övergången ute på biblioteken till Daisytalböcker.

Så här säger Gerda Larsson, 98 år:

”Det är ju så enastående fint med Daisy. Det är lättvindigt.”

Gerda Larsson lärde sig hanteringen på tio minuter. Daisy är både ett bättre och lättare sätt att läsa talböcker än att läsa talböcker på kassett. För Gerda Larsson och alla andra som behöver hjälp av den nya tekniken är det väsentligt att den snabbt görs tillgänglig.

Fru talman! För ca 750 år sedan föddes en flicka som fick namnet Birgitta. Hon var dotter till lagmannen Ulf Persson och hans hustru Ingeborg. Hon blev den heliga Birgitta och är en av våra mer välkända och respekterade personer genom tiderna. Den heliga Birgitta är också sedan ett par år ett av Europas skyddshelgon. När hennes son Karl, en elegant och självmedveten politiker, gjorde ett besök i Rom sade Birgitta när hon mötte honom: Questo cuore, vilket hjärta. Och man antar att hon menade: Ditt arma syndiga hjärta – är du fortfarande densamme som förr? Jag säger detsamma om den samlade Vänsterns kulturpolitiker: Questo cuore. När lämnar ni 70-talet och det gamla folkhemsidealet, där alla förut-sattes ha samma talanger, alla kunde spela och sjunga, och alla tyckte om samma saker? Stat och monopol skulle sköta kulturen, och ve den privatperson eller det företag som gav sig in i leken. Befria kulturen från monopol! Den behöver inte bara en supporter utan många – enskilda människor, många små och stora företag och naturligtvis också offentliga organ. Vi talar ofta om mångfald. För kulturen är mångfald fundamentalt.

Anf. 74 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Någon har sagt från talarstolen – jag tror att det var Ewa Larsson – att de som njuter av kultur lever länge. Nu vet jag att våra kamrater här i kammaren som inte är kulturpolitiker tycker att vi har talat ganska länge. Jag ska därför, till skillnad från vissa andra, försöka hålla min talartid.

Även om inte Inger Davidson är kvar kan jag inte låta bli att kommentera det som har sagts om Karl den döves sigill. Såvitt jag förstår är det en viss skillnad när det gäller att ge en gåva till att något ska förvärvas, vilket jag har förstått att man ha gjort i detta fall. Eller ska Jan Guillou ha någon liten skrift på Historiska museet som visar att han har gjort en bestående insats? Jag hoppas att han inte har det kravet utan att han har gått in med en gåva på 100 000 kr. Det rimliga vore förstås att Historiska museet hade de pengar som krävdes för att man skulle kunna förvärva viktiga objekt.

Folkpartiet anser att vi ska mer pengar till kulturen. Ja, det tycker nog alla här. Men det är lite märkligt att man envetet för fram allmänna skattesänkingsförslag. Men när det gäller kultur finns det obegränsat med

pengar. Problemet är att jag som vänsterpartist aldrig kan gå med på de förslag som Moderaterna, Folkpartiet och ibland även Kristdemokraterna för fram om neddragningar någon annanstans för att finansiera vissa saker. Det nämner man aldrig i denna debatt.

Jag konstaterar att utskottets majoritet, dvs. socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, tillstyrker förslaget i betänkandet i fråga om medelsfördelningen till dessa anslag med sex kloka avvikelser. Utifrån mina ansvarsområden vill jag framför allt lyfta fram den extra miljonen till Svenskt visarkiv som kommer att rädda verksamheten från det hot som nu vilar över den. Flera har redan nämnt Göteborgsoperan. Det är mycket glädjande att vi har lagt till ytterligare 10 miljoner kronor för medlen till allmänna samlingslokaler. Det är dessutom av stor betydelse att det tillförs 20 miljoner kronor till den fria scenkonsten, även om detta inte kommer att lösa alla problem, vilket Tasso Stafilidis kommer att behandla i ett anförande lite senare.

Fru talman! Kampen för en sänkt bokmoms har varit lång och har inte sällan upplevts som tröstlös. Nu har regeringen varit starkt pådriven av Vänsterpartiet och Miljöpartiet och har äntligen kommit till skott genom att gå med på kraven om att sänka bokmomsen, dvs. skatt på det skrivna ordet i böcker och tidskrifter. Vi har från Vänsterns sida drivit frågan länge. Men vi vill också påpeka att det har varit viktigt att få med socialdemokratin i kampen och inte enbart ägna oss åt plakatpolitik i diverse tidskrifter, pamfletter osv. Vi har också sagt att om det ska vara någon vits med att sänka bokmomsen måste det få motsvarande genomslag på bokpriserna för kunderna. Det är därför klokt att regeringen avser att tillsätta en speciell bokkommission som ska ha till uppgift att följa upp att denna sänkning av momsen sker i verkligheten, dvs. att priserna i bokhandlarna sänks i motsvarande mån. Vi har därför i ett särskilt yttrande också lyft fram behovet av ett bokprisindex som ett fungerande verktyg för att verkligen följa upp att bokmomssänkningen från 25 % till 6 % motsvarar en sänkning på 15 % för bokpriserna. De som fastställer bokpriserna får då gärna ta ansvar för sina egna utredningar och sänka priserna ytterligare eftersom det finns en viss vinstmarginal i de beräkningar de själva har gjort. Vi utgår därför från – och kommer att kontrollera noggrant – att bokbranschen tar sitt ansvar enligt den avgiftsförklaring de tidigare uttalat och sänker priserna.

När det gäller ungdomspolitikerna har vi inom Vänstern lyft fram behovet av att inom bidragsgivningen kunna stödja generationsövergripande verksamhet. Regeringen föreslår nu att grundbidraget till ungdomsorganisationer ska göras om och ersättas med ett nytt bidrag i tre nivåer. Det särskilda bidraget ska behållas.

Vi tycker att det är klara förbättringar, men i vår motion skriver vi att vi fortfarande saknar en ny stödform för generationsövergripande verksamhet. Denna typ av verksamhet kommer, såvitt vi förstår, fortfarande att vara hänvisad till att söka dispens för att få bidrag. Det är som att bjuda med baksidan av handen. Vi tycker att det är viktigt att det ska finnas en speciell stödform för generationsövergripande verksamhet. Därför vill vi att regeringen ska få uppdraget att införa en ny stödform enligt vilken bidrag fördelas till föreningar med generationsövergripande verksamhet. Detta har tyvärr inte tillgodosetts, och därför yrkar jag bifall till reservation 38.

Ett av de kloka förslagen bland utskottets socialdemokratiska, vänsterpartistiska och miljöpartistiska ledamöter är att höja anslaget för allmänna samlingslokaler med 10 miljoner kronor till 29 miljoner kronor. I utskottstexten är vi närmast lyriska när vi beskriver samlingslokalernas betydelse för demokratin och den lokala identiteten osv. Där finns det stor samstämmighet. Jag är glad för att kristdemokraterna har samma nivå på anslaget. Jag konstaterar att Centern vill gå ytterligare framåt osv. Men här ska jag vara lite polemisk, och jag konstaterar att moderaterna avviker kraftigt och vill i princip ta bort hela anslaget och att kommunerna ska sköta detta själva. Sedan verkar moderaterna låtsas som om att det inte finns några ekonomiska problem i olika kommuner.

Jag kan glädja er med att jag i dag – om jag hinner med tåget som går kl. 14.34 – kommer att vara med om att inviga Ungdomens Hus på Folkets Hus i Degerfors, som bl.a. har möjliggjorts därför att det för det första fortfarande finns ett Folkets Hus, för det andra har givits ett bidrag från Ungdomsstyrelsen – som visserligen var för litet men som möjliggjorde satsningen – och för det tredje att socialdemokraterna har gått in med bidrag för att köpa stolar och att Vänstern stöttar själva invigningsproceduren. Det är ett mycket bra samarbete. Vi har inte några som helst krav på att vi ska stå i några tidningar eller finnas med i form av ”loggor” för att det ska synas att vi har givit stöd med en gåva. Det har inte varit någon form av sponsring utan en gåva för att förverkliga en viktig dröm som ungdomarna i Degerfors har haft under lång tid.

Jag skulle vilja veta av moderaterna hur ert förslag skulle ha sett ut i verkligheten. Dessa pengar finns inte i Degerfors, så vi hade inte klarat detta med helt egna medel. Det handlar inte om att vi tycker att det är oviktiga frågor utan det handlar om att leva upp till vissa lagbundna saker, t.ex. ha en fungerande skola, vård och omsorg.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att tacka Kulturdepartementet och inte minst ledamöterna i kulturutskottet – framför allt socialdemokrater och miljöpartister som vi har samarbetat med i framtagnandet av detta betänkande – för de kloka förändringar vi i stort samförstånd har kommit fram till och som t.o.m. har förbättrat regeringens förslag på ett antal punkter.

Anf. 75 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag fanns i kammaren, så jag hörde vad Peter Pedersen sade. Jag satt inte på min plats, men jag var här.

Är det för att den som sponsrar får sitt namn på en platta eller någon annan form av bevis för att gåvan har givits som Vänsterpartiet har något emot själva sponsringen? Lagtexten kräver att man kan visa att man har fått någon typ av motprestation för att man ska få göra skatteavdraget. Det är viktigt om det ska gå att få i gång något större omfång på sponsringen. I så fall borde ni kräva att förbehållet tas bort ur lagen så att det går att ge en gåva och göra avdrag för den rakt av. Då behövs det inga plaketter e.d. som visar vem som har gett vad.

Det är lite spännande att höra hur glad Peter Pedersen verkar vara för att bokmomsen sänks. Jag tror dock inte att det hade hjälpt om Vänsterpartiet hade varit det enda pådrivande partiet eftersom ni har haft en mängd förbehåll av ungefär samma slag som de kulturministern har haft. Det är mer ett konstaterande att ni också gläder er åt detta.

Anf. 76 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! För mig är det viktigare vad de människor som håller på med bokfrågor utanför kammaren tycker. Med det stöd vi har fått, den argumentation och de samtal jag har haft med bokbranschen, är jag övertygad om att de vet vilket inflytande Vänsterpartiet har haft i denna process, även om vi inte har försökt att göra en speciellt stor sak av detta. Jag säger inte att vi ska ta åt oss hela äran, men bevisligen har vår strategi varit framgångsrik. Nu kommer bokmomsen att sänkas den 1 januari. Nu pratar vi inte om det längre utan nu är det en realitet.

Sedan var det sponsringen. Kulturutskottet gjorde ett klokt uttalande förra året i form av ett yttrande till skatteutskottet. Där framgick att utskottet ville avvakta och se de utslag som skulle komma avseende Pharmacia & Upjohn. Vi konstaterade, med stöd av Centern, att vi inte kan acceptera om kultursponsring går ut över de kulturpolitiska målen.

Jag konstaterar att det är precis som när man stöttar en idrottsförening. Det är skillnad på att säga att man ska sponsra eftersom det bygger på något slags motprestation. En gåva är någonting helt annat. En gåva ges för att man tycker att någonting är bra, inte med något slags bakomliggande tanke att profilera sig själv. Det finns en rad företag som sponsrar både kultur och idrott. Det är inte så att de älskar bandy och Operan, utan de vill profilera sina företag.

Anf. 77 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag gratulerar att de tre partierna tillsammans har fått igenom förslaget om en sänkning av bokmomsen. Det är väldigt roligt att det blir av och inte bara är prat. Jag tror att det har varit många insatser som har lett fram till att det har blivit som det har blivit – inte minst just nu. Det är valår nästa år. Det är bara att konstatera att det i vilket fall som helst är roligt.

Det finns ett förslag, som det låter som om Peter Pedersen skulle vilja stödja, som förvånar mig lite, nämligen att få göra avdragsrätt för just gåvor. Det låter som om Peter Pedersen pläderar för detta nu, dvs. om det bara inte är fråga om en motprestation skulle han tycka att det var jättebra. Då skulle vi tillsammans kunna driva frågan om avdragsrätt för gåvor. Det är många ideella organisationer och institutioner som behöver pengar. Det finns många människor som skulle vilja skänka dem om de hade möjlighet att dra av motsvarande summa på skatten.

Anf. 78 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Ibland blir jag lite full i skratt! Om jag ger bort en julklapp i gåva förväntar jag mig inte att få göra avdrag för det på skatten. Jag gör det för att jag tycker om den personen eller de personer jag ger gåvan till.

Det fattas inte direkt pengar i industrin. Om vi tycker att det finns viktiga projekt att stödja, förstår jag inte att det varje gång ska göras avdrag – ungefär som för oss riksdagsledamöter varje gång vi gör något. Det är en märklig inställning.

Se till den verksamhet som finns! Gå in med de pengar som behövs utan förbehåll! Det är en bra princip.

När det gäller kultursponsring utgår jag från de översyner som görs med anledning av det kloka yttrandet från kulturutskottet till skatteut-

skottet, så får vi avvakta innan vi går vidare och tittar på om vi behöver se över lagen.

Prot. 2001/02:38
30 november

Anf. 79 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jag önskar att Peter Pedersen ska hinna med tåget till Degerfors och Ungdomens hus. Det är en mycket viktig verksamhet inom kultursektorn, speciellt på en ort som Degerfors.

Efter många intressanta inlägg i denna kulturdebatt vill jag bara kort belysa några områden som har en koppling till det mer lokala och regionala kulturarbetet. Det handlar om arkiven, folkbildningen, kulturmiljön och bidragen till ungdomsorganisationerna. Jag har inget yrkande men står självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer och de yrkanden som är framlagda tidigare här i debatten. Det jag kommer att beröra finns också i vårt särskilda yttrande.

Fru talman! Intresset för kulturmiljöarbetet ökar, och det gör också medlemsantalet i organisationer inom kulturmiljösektorn. Det finns flera orsaker till detta, men främst tror jag att det handlar om att man vill vara med och ta ansvar för vårt gemensamma kulturarv. Här gör bl.a. landets hembygds- och fornminnesföreningar en värdefull insats. Det är därför glädjande att regeringen i budgetförslaget för 2002 höjer anslaget på just kulturmiljöområdet – även om det nu naggas i kanten lite grann av utskottsmajoriteten. För att stödja det ökade engagemang som ideella organisationer visat för kulturmiljöområdet föreslår regeringen också en höjning av anslaget på just detta område med 1 miljon nästa år.

Nu vet jag hur det är med dessa pengar när de ska fördelas ut. Det finns många angelägna och intressanta projekt där de ideella krafterna tillsammans med länsstyrelser och museer kan göra fina insatser, men tyvärr stupar det ofta när det gäller ekonomin. Vi kristdemokrater tror på ett ökat samarbete på det här området. Vi vill därför omfördela anslaget så att ytterligare 1 miljon kronor utöver regeringens förslag kommer de ideella organisationerna till del.

Fru talman! Arkivområdet är också en viktig del av kulturarvsarbetet. Runtom i landet finns arkiv av olika karaktär. De intressanta lokala arkivsamlingarna som finns speglar människors egna tankar, föreställningar och handlingar. I Värmland, där jag ibland besöker Arkivcentrum, är det mycket intressant att se t.ex. skolungdomarnas forskande i den egna bygdens historia. Det är därför viktigt att bevara men också utveckla mångfalden och tillgängligheten på detta område. Intresset för släktforskning och hembygdsforskning har ökat på senare tid, och det har gjort att besöken på arkiven också ökar. Forskarplatserna utnyttjas mycket flitigt, och det fordrar i sin tur personal och service.

Trots att arkiven genomgått en stark utveckling har resurserna inte ökat. Det statliga stödet ligger kvar på den nivå det hade när det infördes 1972. Att samla in och säkerställa information, att göra den tillgänglig och dessutom arbeta aktivt för att ännu fler ska få tillgång till samlingarna kräver betydligt större resurser än arkiven i dag har till sitt förfogande. För att möjliggöra en utveckling föreslog vi kristdemokrater en höjning av anslaget med 1 miljon till folkrörelsearkiven i vår budgetmotion.

I ett eget särskilt yttrande har jag också föreslagit att Emigrantregistret i Karlstad, som bl.a. verkar för att skapa kontakter mellan anförvanter

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

på båda sidor om Atlanten, borde få del av den ökning av anslaget till landsarkiven som föreslås i årets budgetproposition.

Fru talman! I budgetpropositionen kan jag konstatera att regeringen pekar på den viktiga roll som folkbildningen har, nämligen att försvara, vitalisera och utveckla demokratin. Den uppfattningen delar vi kristdemokrater. Demokratifrågorna är mycket viktiga, och det ska bli mycket intressant att läsa den proposition om demokratifrågor som regeringen aviserat. Nästan dagligen diskuteras det svaga politiska engagemanget samtidigt som vi ser alltför exempel på människor som väljer andra metoder än de demokratiska för att driva sin ståndpunkt. Debatten om demokratin är alltså nödvändig.

Folkbildningen har en unik möjlighet genom sitt demokratiska arbetsätt att få medborgarna att känna sig delaktiga också i det politiska samtalet. Det ska vi ta till vara. Kristdemokraterna har i flera år föreslagit att regeringen ska initiera en bred folkbildningssatsning om demokratin och om medborgarnas delaktighet i den politiska processen. Det skulle inte förvåna mig om vi får se sådana tankar i den väntade propositionen. Eftersom majoriteten inte har tillstyrkt vårt förslag har vi en reservation i frågan, reservation 47.

Fru talman! Till slut vill jag kommentera frågan om det nya statsbidraget till ungdomsorganisationer som ska gälla från 2003. Det måste vara ett bekymmer för regeringen att det i betänkandet finns tre reservationer från tre partier. Det vi kritiserar är statsbidraget till de generationsövergripande organisationerna. Regeringen framhåller visserligen i propositionen att dessa organisationer är värdefulla. De som genom dispens erhållit statsbidrag ska även fortsättningsvis kunna söka dispens. Det är viktigt att påpeka att generationsövergripande organisationer inte missgynnas i det nya bidragssystemet. Det kan nog lätt bli så att dispensrätten blir en typ av restpost när merparten av bidrag är fördelade. Vi kristdemokrater anser att statens roll ska vara stödjande och inte styrande.

Det skulle vara intressant om t.ex. Annika Nilsson, som arbetar mycket med dessa frågor, ville kommentera det faktum att flera partier har reserverat sig på denna punkt när det gäller de kommande statsbidragen till just ungdomsorganisationerna.

Anf. 80 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag ska försöka vara mycket kort. Det är många intressanta frågor som behandlas i detta kulturbetänkande. Jag har motionerat om t.ex. Textilmuseet i Borås, som ligger mig mycket varmt om hjärtat. Röhsska museet skulle jag också kunna säga någonting om. Jag vet att andra har gjort det, och jag stöder de delarna. Det är verkligen viktiga kulturyttringar, som har en viktig funktion i vårt samhälle.

Det som jag tänkte säga några ord om är hemslöjden. Jag vill påstå att det är en av de mest folkligt förankrade kulturyttringarna som vi har i landet. Det är en folkrörelse med många medlemmar, och den är spridd ute i hela landet. Inte minst finns det ett stort intresse för hemslöjden hos hela befolkningen – det märker vi på alla marknader, mässor och all övrig verksamhet som handlar om slöjd.

Hemslöjdsorganisationens uppgift i dag är att bevara och förvalta ett kulturarv, som jag vet att kulturutskottet och riksdagen är mycket intresserade av. Det ger oss en kulturell identitet. Slöjden förmedlar också en

kunskapstradition och en hantverksskicklighet. Inte minst detta med handens kunskaper är så oerhört viktigt. Det är viktigt för barn och ungdomar och för skolan. Det är någonting som vi i hemslöjdsrörelsen försöker jobba med.

Det handlar också om att förnya den här kunskapen på traditionens grund. Det är en uppgift som vi håller på med.

Vi är övertygade om, och har också fått erkännande för det, slöjdens unika möjligheter till mångkulturellt samarbete och närmande mellan olika kulturer därför att det finns ett likartat ursprung. Det finns projekt som arbetar med den delen också.

Slöjden är också grunden för all vår formgivning och all vår design i Sverige, som är någonting som vi är väldigt stolta över och som vi försöker utveckla. Hemslöjden är det som ligger till grund för allt detta. Konstnärer och formgivare inspireras av den svenska slöjdtraditionen – det har vi otaliga bevis på, med alla dess symboler och formspråket.

Slöjden ligger också till grund för mycket av industriell formgivning och mönsterutveckling. Jag behöver inte orda så mycket mer om det.

Hemslöjden är organiserad i en ideell rörelse, Svenska Hemslöjdsförningarnas Riksförbund, SHR. Det finns en statlig nämnd, Nämnden för hemslöjdsfrågor, med konsulenter ute i alla våra olika län. I den ideella verksamheten har vi en kulturtidskrift, med 15 000 prenumeranter, som är av mycket hög kvalitet.

Vår rörelse har haft oförändrat anslag i sju år, och vi var ganska övertygade om att vi skulle få något ökade resurser i budgeten. När budgeten lades fram blev vi förstås ganska besvikna när vi såg att vi inte fick mera pengar.

Vi har satt i gång ett stort förändringsarbete som pågår, och det kommer att pågå oavsett om vi får mera pengar nu.

De pengar som kulturutskottet i sin vishet gav hemslöjden är vi mycket glada för, för det gör att vi kan göra ett förändringsarbete och gå vidare. Vi kommer att ha ett samarbete med Kulturdepartementet i fortsättningen. Vi vet att vi möts av förståelse där.

Jag vill till slut kort och gott uttrycka min tacksamhet över att kulturutskottet faktiskt har beviljat hemslöjden 500 000 mer än vad som var föreslagit i budgetpropositionen. Det ska ni ha ett stort tack för från hela hemslöjdsrörelsen.

Anf. 81 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Jag vill, även om kulturministern har gått, framföra ett tack till henne för det beröm jag fick för förra årets tal. Nu är hon inte här, men jag hoppas att Åke Gustavsson eller någon annan av hennes nära vänner kan framföra tacket. Jag hade hoppats att hon skulle uttrycka beröm över hela mitt dåvarande tal och inte bara en del, men jag kan ju förstå att det gällde bl.a. inslaget om bokmoms, som jag tog upp förra året. Det var väl en herrans tur att hon inte upprepade vad hon då sade om bokmomsen, för då hade det blivit väldigt konstigt.

Liksom Inger Davidson m.fl. vill jag uttrycka stor uppskattning över att regeringen verkligen villför våra tidigare förslag om sänkt bokmoms. Jag har fått glädjen att behandla ärendet också i skatteutskottet, och det kommer upp här i kammaren närmare jul.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Nu utgår jag från, liksom också Peter Pedersen tog upp, att prissänkningen får genomslag i bokhandeln. Berörda parter har ju tydligt lovat att så ska bli fallet, till fromma för bildningen och en ökning av läsandet. Jag vill också påminna om att förra året var det faktiskt bara Kristdemokraterna och Folkpartiet som hade finansierat bokmomssänkningen. Därför är det roligt att alla nu är med och finansierar den.

Kulturpolitik är så spännande att det inte går att hålla sig ifrån den. Jag hoppas att de värderade ledamöterna i kammaren inte har något emot att Folkpartiet för en gångs skull har mer än en debattör i debatten. Det är ju inte så ofta som vi har tid och möjlighet att uppleva det.

Det är några ämnen som jag vill ta upp och lägga ytterligare vikt vid.

Jag ska börja med något som jag tagit upp i flera tidigare debatter, nämligen decentraliseringen av beslut. Ana Maria Narti har på ett mycket engagerat sätt pekat på ett sätt, nämligen att ha flera finansiärer av kulturen – finansiärer som kan se med olika ögon, vilket är väldigt viktigt för mångfalden. En sådan finansiär finns i dag, och det är Stiftelsen framtidens kultur, även om vi tycker att syftet och deras självständighet har naggats i kanten och vill att detta ska återställas. Det kan man bl.a. göra genom att ta bort personunioner.

Men det handlar också om att öka tilliten till kulturhuvudmän utanför huvudstaden. Då handlar det framför allt om regionerna, landstingen. Jag blev något skakad när jag läste regeringens förslag om regional samverkan och statlig länsförvaltning och fann att man inte bara ville stoppa en utveckling mot ökat regionalt självstyre. Man ville också tydligt markera sin inställning beträffande kulturen.

Jag vet sedan tidigare att kulturministern är en motståndare av hög rang till beslut utanför Kulturdepartementet och Statens kulturråd. Det är möjligen bara konstnärsgarantierna som man vill avbörda sig när det bränner till. Men man går så långt att man föreslår att – och jag ska återge vad som står i propositionen – den i försöksverksamheten ingående uppgiften att besluta om fördelning av kulturbidrag ska återföras till Statens kulturråd när försöksverksamheten upphör. Det översteg t.o.m. min fantasi att det skulle stå så.

Jag hoppas att den propositionen skjuts i sank. Ett och annat skott, har jag förstått, har redan träffat.

Åke Gustavsson sade här tidigare att en socialdemokratisk kulturpolitik ska stimulera, inte reglera – om jag hörde rätt – även på regional nivå. Jag förstår inte hur det går ihop med den liggande propositionen om regionerna.

Folkpartiets förslag är att öka tilliten till de regionala organen och utöka möjligheterna för alla landsting, regioner till ökat självstyre, även inom kulturens område. De har under många år visat att de kan ta ansvar. Om någon skulle underlåta att göra det, både tror och hoppas jag att opinionen tydligt säger ifrån och därmed också väljarna.

Jag kan naturligtvis inte låta bli, fru talman, att också ta upp turerna kring Göteborgsoperan. Utskottet var ju där på studiebesök i våras. I pressen dagen efter kunde vi läsa att Åke Gustavsson lovade högre bidrag. I Göteborgs-Posten stod det: ”Jag utgår från att det i höstens budgetproposition skall finnas med statliga pengar till Göteborgsoperan och jag kommer helhjärtat att arbeta för att så blir fallet, säger Åke Gustavsson.”

Det var därför med stor förväntan som jag såg fram emot budgetpropositionen. Jag har ju också varit så engagerad i frågan. Det är klart att när jag hade en så stor förväntan, blev ju besvikelsen desto större när jag fann att det blev så lite.

Jag ska läsa ur propositionen: Göteborgsoperan behöver förnya tekniken och bygga om vissa scenutrymmen i operahuset. Man fick då ett särskilt investeringsstöd på 2,5 miljoner för upprustningsåtgärder. Det var allt!

T.o.m. Åke Gustavsson insåg att det här var i magraste laget och skrev en motion i ämnet där han påtalade att Göteborgsoperan skulle inkluderas i texten under regeringens övervägande under anslaget till regional musikverksamhet, och det var naturligtvis bra. Jag ska också ge regeringen en eloge för att anslaget till den regionala musikverksamheten ökats med 20 miljoner.

Från vår sida har vi i flera år påtalat behovet av en ökning både till musiken i allmänhet och till Göteborgsoperan i synnerhet. Men vi tyckte inte att den skrivning som Åke Gustavsson föreslog räckte utan har riktat anslagsökningen för driften med 5 miljoner kronor för nästa verksamhetsår, och det är utöver anslaget till regional musikverksamhet.

Nu antydde Åke Gustavsson ytterligare några kronor ur det anslaget, och det är väl inget fel i det. Jag måste ju säga att jag gärna hade sett ytterligare korrigeringar från Åke Gustavssons sida i motionsform i förhållande till regeringens proposition. Men det är bra att man reagerar och att utskottet tog en annan ställning än vad regeringen har gjort tidigare.

En annan punkt där man inte har ändrat sig gäller form och design. I november 1999 kom det ett delbetänkande, *Mötesplats för form och design*, och i september 2000 ett slutbetänkande, *Statens insatser för form och design*. Båda mynnade ut i att mötesplatsen skulle förläggas till Stockholm. I Folkpartiets kulturmotion förra året föreslog vi att den skulle placeras i Göteborg och till Röhsska museet. Det är en institution som sedan 1997 har ett nätverksansvar inom form- och konsthantverksområdet.

Jag har, fru talman, förståelse för att det inte är lätt att flytta befintliga statliga institutioner utanför Stockholm, även om det har gått i något enstaka fall. Men jag kan inte förstå varför det inte ska gå att använda sig av en institution som redan har uppdrag inom området och som skulle fungera utomordentligt väl i sammanhanget när det är fråga om en ny verksamhet. Jag anser därmed att mötesplatsen för form och design skulle placeras i Göteborg. Med dagens kommunikationer kan det inte vara nödvändigt att all kultur med nationell prägel ska finnas i huvudstaden. Jag vet inte riktigt vad detta med armlängds avstånd, som kulturministern tog upp, innebär. Jag tror att hon har alldeles för korta armar och för stark hand, för hon vill ha alla institutioner av nationell karaktär på mycket nära håll.

En annan viktig del som har tagits upp i debatten här i dag – även om jag inte suttit i kammaren har jag följt den mycket noga – är de fria teatergrupperna. Vi har i vårt budgetförslag begärt en rejäl ökning av anslaget till dem utöver den ökning som regeringen föreslår. Det här är viktigt för att öka deras möjligheter att finnas också utanför storstadsområdena.

Ett antal fria teatergrupper får i dag bidrag. Jag har siffror från förra året, och jag tror att det var 19 teatergrupper i Stockholm, 3 i Göteborg, 1

i Malmö och ytterligare några få som fick bidrag. Det är alltså en väldigt koncentration till storstadsområdena. Vi ser det ytterligare anslag vi föreslår som ett steg i strävan att grupper ska kunna arbeta även utanför de områdena.

De ska likaså kunna arbeta i enlighet med de arbetsrättsliga intentioner vi har. De ska inte behöva repetera i smyg samtidigt som de uppbär akassa. De fria grupperna är viktiga också därför att de experimenterar med teaterformen och ofta når en ung publik.

Vi inleder vår motion med de kulturpolitiska målen, som vi vill ändra. När jag läser reservationerna ser jag att det är tre eller eventuellt fyra partier som i praktiken vill ändra på dem. Det är dels vi, med vårt förslag, dels Miljöpartiet, som vill ha ytterligare ett mål, dels moderaterna, som framhåller att en ny tid kräver en ny kulturpolitik. Även Centern gör antydningar. I reservation 7 står det att vi måste få en diskussion kring hur den nationella kulturpolitiken kan anpassas till vår föränderliga omvärld. Man vill ha en utredning om den statligt stödda kulturen. Det är den vi diskuterar här.

Mot bakgrund av detta, och även om våra förslag går åt olika håll, börjar det kanske närma sig en tidpunkt när det åter är dags att se över målen.

Jag ska inte närmare gå in på våra förslag, som jag presenterade noggrant i förra årets tal – det berömda – men det jag tog upp då gäller fortfarande.

Slutligen, fru talman, vill jag när det gäller idrotten och folkrörelserna säga att vi alla är överens om att folkrörelserna har stor betydelse i samhället. Sedan kan man alltid diskutera nivåer och inriktningar. Vi i Folkpartiet vill i denna motion ha ett ökat anslag till idrotten, och vi vill att en del av det ökade anslaget ska användas till dopningsbekämpning.

Vi har i höst tyvärr fått ytterligare ett antal fall inom svensk idrott som understryker vikten av denna verksamhet. Jag vet att svensk idrotts ledning både är ledsen och bekymrad över det som händer. Trots ivriga insatser händer detta. Vår uppfattning är att man behöver ytterligare stöd i sin kamp.

Det finns ytterligare ett antal punkter i vårt budgetförslag där vi har andra uppfattningar än majoriteten, men jag avstår från att precisera mig. Jag hänvisar till det särskilda yttrandet.

Sammanfattningsvis vill jag, liksom Ana Maria Narti, yrka bifall till reservationerna 1 och 12. Jag står givetvis bakom övriga reservationer från Folkpartiet, men avstår från att yrka bifall till dem.

Anf. 82 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska ta upp frågan om Göteborgsoperan en gång till. Jag markerade mycket tydlig i mitt anförande vad det innebär ur utskottets synpunkt. Sedan uttryckte jag min personliga synpunkt och sade att jag inte har någonting emot det om Kulturrådet finner det möjligt inom ramen för det kraftigt höjda anslaget för regionala satsningar.

Jag står självklart för varje ord som jag har sagt i dessa sammanhang och för vad som har skrivits i olika tidningar. Jag tycker också att det har fullföljts på ett bra sätt. Möjligen kan man beklaga att det inte var med i budgetpropositionen.

Jag tar ansvar för Socialdemokraternas agerande i kulturutskottet. Ur den synpunkten tycker jag att vi har agerat riktigt och följt den linje som vi har haft i denna fråga.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 83 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag har inte så mycket att säga om det mer än att Åke Gustavsson och jag har haft ett meningsutbyte i artiklar i Göteborgs-Posten. Jag försökte svara på Åke Gustavssons sista artikel, men jag fick inte in svaret. Jag tog där upp att jag tycker att det han gjort är väldigt bra, och jag gav honom beröm. Vi utbyter någon form av beröm.

Det är bra om även Åke Gustavsson, som ansvarig för socialdemokratisk politik i utskottet, har närmare kontakt med departementet, så att han inte behöver skriva så många motioner.

Anf. 84 ANNIKA NILSSON (s):

Fru talman! Det område som jag ska beröra i mitt anförande är museiområdet. Jag vill börja med att säga så här: Ju mer jag sysslar med museifrågor, desto mer fascinerad blir jag av den unika och rika verksamhet som finns på museerna runtom i vårt land. Det är just så att vi har museiverksamhet i alla delar av vårt land. Det finns centrala, regionala och kommunala museer, som kompletteras av bl.a. hembygds- och arbetslivsmuseer. Många människor är djupt engagerade i just sitt museum. Det visar sig både genom att människor själva driver verksamheten och genom att så många vänföreningar är knutna till museerna.

Museerna är vårt gemensamma minne. Deras uppgift är bl.a. att samla in, bevara och levandegöra föremål och andra vittnesbörd. De hjälper oss att förstå det samhälle vi lever i i dag med utgångspunkt i vår historia. Därför är det viktigt att det i museernas verksamhet även finns koppling till det dagsaktuella och till den värld vi lever i just nu.

Att man kan göra denna koppling från dåtid till nutid är museernas styrka, men det är också viktigt att våga provocera och våga ställa problem på sin spets. Det är min vision att museerna ska vara en plats för kunskap och kompetens, men också för debatt och diskussion.

Våra museer står inför både problem och utmaningar. Vi vet att många av våra centrala museers ekonomiska situation varit ansträngd. Orsakerna till detta är många, men vi gör nu i budgeten en rejäl satsning. Flera av museerna får tillskott, och vi satsar även 17 miljoner kronor på de regionala museerna.

Detta kommer att innebära att utvecklingsarbetet stärks och att museerna får möjlighet att arbeta med viktiga framtidsfrågor. Ett sådant projekt är det försök som Historiska museet gör med fri entré. Museet har redan vid två tillfällen haft försök med fri entré, och man har kunnat se att fler personer och framför allt personer som annars inte brukar komma till museet har kommit. Nu får de möjlighet att göra fler försök.

I betänkandet gör riksdagen ett tillkännagivande angående Naturhistoriska riksmuseet. Jag vill börja med att säga att jag delar den oro beträffande främst föremålens säkerhet som kommit till uttryck både i motioner och i diskussionerna i utskottet. Det gäller även den arbetsmiljö som råder i delar av museets lokaler.

I en skrivelse från Naturhistoriska riksmuseet till Kulturdepartementet framhölls behovet av nya magasinslokaler. Museet och Fastighetsver-

ket har gjort en förstudie av behovet av och möjligheterna att anlägga ett bergrumsmagasin i anslutning till museet.

I budgetpropositionen framgår att regeringen avser att göra en översyn av Naturhistoriska riksmuseets magasinbehov. Det skjuts även till extra resurser för att man ska kunna åstadkomma en förbättrad förvaring.

Både jag och utskottet välkomnar översynen och förutsätter att den görs i nära samarbete med museet. Det är viktigt att man prövar olika förslag till utformning och lokalisering av framtida magasin med utgångspunkt i det förslag som museet och Fastighetsverket har arbetat fram.

För mig är det viktigt att vi får en lösning som är långsiktig. Vi i utskottet är överens om att låta regeringen komma tillbaka till riksdagen under innevarande riksmöte med en redovisning av översynen och förslag till åtgärder. Jag tycker att det är glädjande att vi är eniga i utskottet i denna fråga.

En fråga som till viss del hör samman med den tidigare är frågan om säkerheten på våra museer. Kulturrådet har skrivit en rapport där man föreslår en strategi för museisäkerhet, vilken presenterades för någon vecka sedan. Vi utgår ifrån att regeringen nu vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att säkra våra unika samlingar på museerna.

Fru talman! I budgeten presenterades en satsning på de regionala museerna. Anslaget ökas med 17 miljoner kronor. Våra läns museer spelar en viktig roll i det regionala kulturarbetet, både när det gäller kulturmiljövärderna och när det handlar om att utveckla museipedagogiken. Förra året satsades det resurser för att man just skulle utveckla denna verksamhet. Vi vet att många inte söker sig till kultur. Undersökningar av LO visade att LO-medlemmar är minst aktiva medan SACO-medlemmar är mest aktiva. Detta gäller även deras barn. Ska vi bryta denna utveckling är det viktigt att vi får nya grupper att söka sig till museerna. Då spelar museipedagogiken en nyckelroll. Med de satsningar som gjordes förra året och i årets budget ger vi reella möjligheter för de regionala museerna att utveckla sin verksamhet, en verksamhet som finns i hela landet.

Fru talman! Sedan jag kom in i riksdagen har jag varje år debatterat om Arbetets museum i Norrköping. Moderaterna väljer att varje år i sin budgetmotion föreslå en borttagning av stödet till detta museum. Arbetets museum har en unik verksamhet och jobbar på ett förändrat sätt inom museisektorn. Det tycker både jag och utskottet är viktigt. Därför kan jag inte mer än beklaga att moderaterna år efter år väljer att blunda för denna verksamhet.

Avslutningsvis vill jag säga att jag, när jag besöker våra museer, blir både imponerad och stolt, imponerad av all den kompetens som finns och stolt över den fantastiska verksamhet som bedrivs. Själv vet jag att jag, när jag stiger innanför dörrarna, kommer att möta människor, händelser och upplevelser som jag tidigare inte mött. Jag kommer att berika mitt liv och öka min egen kunskap. Jag lär mig nya saker, får se skeenden med andra ögon. Jag växer som människa, och det vill jag att fler ska göra. Därför är det viktigt att öppna dörrarna för fler människor och vidga utvecklingsarbetet.

Därmed vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 85 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Annika Nilsson om att det är väldigt bra när museerna inför fria entréer. Det gynnar framför allt skolorna, som har dålig ekonomi. De kan gå dit och ha studier osv. Så det tycker jag är oerhört bra.

I dag har vi pratat väldigt lite om museer med nationellt ansvar. Det kanske beror på att det gamla försvinner och att vi står inför det nya. Då undrar jag om Annika Nilsson, om socialdemokraterna sitter kvar i makens korridorer efter valet 2002, kommer att verka för att vi kommer att få fler och nya nationella uppdrag. Annika Nilsson gjorde i fjol vissa antydningar om att det fanns goda möjligheter. Jag vill bara kolla upp hur läget är.

Det är också bra med de miljoner som har kommit till läns museerna i år. De hjälper, men de löser knappast problemen helt och hållet. Därför undrar jag om Annika Nilsson är redo att ställa upp på att man gör en ordentlig översyn av vilka problem som verkligen finns i läns museerna i dag.

Anf. 86 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller de nationella uppdragen står vi inför en omprövning inför nästa år. Jag vill inte här och nu låsa fast mig vid att det ska bli fler eller att vi ska ha några nya områden. Jag tycker att nationella uppdrag ska vara exklusiva. Jag tycker att de ska stimulera till ett utvecklingsarbete. För mig är det viktigt. Därför vill jag inte i dagsläget låsa mig fast vid hur de ska se ut inför nästa år.

När det gäller läns museerna finns det naturligtvis behov av ännu mer resurser – det finns det inom nästan alla kultursektorer. Jag tror att de pengar som vi har tillfört förra året och i år leder till ett utvecklingsarbete. Jag förutsätter att man både i Läns museernas samarbetsråd och i Kulturrådet arbetar med hur man ska kunna utveckla verksamheten ytterligare. Jag är inte beredd att säga att vi här ska ta det initiativet.

Anf. 87 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tror att alla som söker för att få nationella uppdrag anser sig vara exklusiva och är nog också det, de som finns nu och de som vi funderar på för framtiden.

Jag skulle vilja utveckla en fråga till när det gäller museerna och samarbete, som jag tycker är väldigt bra. Det skulle vara intressant att höra Annika Nilssons funderingar kring om vi kan få till ett filmarkiv, förhoppningsvis i Grängesberg. Hur ser Annika Nilsson på att man då ska vidareutveckla det så att man har ett gott samarbete med bibliotek och museer?

Anf. 88 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att man samarbetar mellan de olika sektorerna. Det är klart att det finns behov. Jag kan på rak arm börja leta i minnet. Jag tror att vi har gett ett tillkännagivande när det gäller samarbetet mellan arkiv, bibliotek och museer.

Jag är inte beredd – och det har vi inte varit – att här och nu ta ställning till om det ska bli ett nationellt filmarkiv och om det i så fall ska ligga i Grängesberg. Däremot kan jag säga att jag tror att de här tre in-

Prot. 2001/02:38

30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

stitutionerna har möjlighet att berika verksamheten. Det tycker jag borde utvecklas ännu mer. Jag vet också att man jobbar väldigt intensivt med det mellan de olika organisationerna.

Anf. 89 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag hade också tänkt fråga lite grann om ABM-samarbetet, men det har ju Annika Nilsson nu tagit upp.

Vi är mitt uppe i en debatt om budgetpropositionen. Jag har stor respekt för att Annika Nilsson inte talade om ungdomsfrågorna i sitt inlägg, men jag har ändå en fråga på det området. Jag tror att Annika också hörde min fråga. Den gäller ungdomsorganisationer. Jag vill passa på att fråga lite grann, eftersom jag vet att Annika Nilsson är sakkunnig på det området.

Vi har i dagens betänkande tre reservationer från tre partier när det gäller generationsövergripande ungdomsorganisationer. Kritik framförs just på det här området. Det skulle vara intressant att höra vad Annika Nilsson har för tankar och synpunkter kring det. Kan regeringen och också Ungdomsstyrelsen få dra slutsatser av detta i det kommande arbetet? Det finns ju ändå tid fram till 2003 för att titta en vända till på statsbidragen till ungdomsorganisationer.

Anf. 90 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag valde medvetet att enbart prata om museer. Det var det som jag hade tänkt göra från början, men jag svarar så gärna även på ungdomsfrågor.

När det gäller det nya statsbidraget har det från vår sida varit viktigt att inte några organisationer som i dag får bidrag ska stängas ute. Det ska finnas möjlighet för dem som har varit inne i systemet att även i fortsättningen vara en del av systemet. Därför tycker jag att det är bra att man slår fast att dispensmöjligheten ska finnas kvar.

Jag har också noterat att inga andra partier i den här riksdagen föreslår att man ska ha ytterligare medel på anslaget till nationell och internationell ungdomsverksamhet. Däremot är det enbart moderaterna som föreslår en kraftig neddragning.

Jag har alltså ställt mig lite tveksam till att man ska öppna bidraget för ytterligare nya organisationer. Däremot har regeringen avsatt två miljoner kronor av Allmänna arvsfondens pengar till generationsövergripande verksamhet.

Vi får väl se vad som händer. Jag är inte beredd att med de resurser som vi har i dag vidga begreppet för de organisationer som får bidrag, men jag utesluter inte att man i framtiden gör någonting mer permanent för generationsövergripande verksamhet. Men det gäller inte i det förslag som ligger i dag, utan då får man välja att göra det i någon annan form.

Anf. 91 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker på ett sätt att det är lite synd när man ändå under ett antal år har arbetat just med ett nytt bidragssystem för ungdomsorganisationerna. Vi har ju diskuterat det ett antal gånger här i riksdagen, både i utskottet och här i kammaren.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att staten ska vara stödjande, inte styrande. Det tycker jag kanske att man är till viss del när man går in här.

De generationsövergripande ungdomsorganisationerna – de är inte så väldigt många, utan vi kan greppa dem – hamnar liksom lite vid sidan om. De får möjlighet till en dispens, som det heter. Men när jag läser det får jag känslan av att de är lite vid sidan om men att de ändå ska finnas med på något sätt.

Skulle det ändå inte vara möjligt att få in också dessa organisationer, som ofta har ett mycket omfattande barn- och ungdomsarbete men som själva har valt en annan form än vad Ungdomsstyrelsen nu har kommit fram till, i det ordinarie regelsystemet så att man kommer bort från den här dispensdelen i reglerna?

Anf. 92 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Problemet är var vi drar gränsen när det handlar om generationsövergripande verksamhet. Om vi drar gränsen som i budgetpropositionen, att det är de organisationer som har varit inne i systemet som också i fortsättningen ska få söka dispens, har man en avgränsning, och då är de naturligtvis också lätta att överblicka. Men om vi allmänt ska öppna vårt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet till att handla om all generationsövergripande verksamhet finns det faktiskt ett problem med var man drar gränsen. Därför har det varit viktigt för mig att inte öppna det här och släppa in annan verksamhet än vad som var tänkt från början.

Vi får väl se vad som händer. Nu har regeringen avsatt två miljoner av Arvsfondens pengar, och jag hoppas att det faktiskt kan stimulera ett nyskapande på det generationsövergripande området. Men jag är inte beredd att öppna systemet för all form av generationsövergripande verksamhet.

Anf. 93 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Svenska museiföreningens ordförande stod här och talade, som sig bör, väldigt varmt för museer, om hur man växer som människa när man går in i ett museum – det är tur att det inte gäller fysiskt, för då skulle jag aldrig våga gå in i museer mer. Men så undrade jag: När kommer angreppet på moderaterna? Varje socialdemokrat med självaktning måste självfallet ha en liten sådan med. Och så kom den, i samband med detta med Arbetets museum.

Vi har ju en gång kunnat slå fast att det var ett undantag att Arbetets museum fick ett anslag. Vi har tidigare varit överens om att de som startar en verksamhet också ska vara beredda att svara för dess fortsatta överlevnad, i synnerhet om det redan finns sådan verksamhet på andra museer och i andra utställningssammanhang som ett sådant museum presenterar. Och så är det ju faktiskt med Arbetets museum.

Varje år dyker det upp ansökningar från andra museer och andra samlingar. Jag kommer ihåg när TAM, Tjänstemannarörelsens arkiv och museum, fick nej av samma skäl. Då kan man fråga sig: Varför gör vi det här undantaget?

Nu är vi konsekventa och säger nej därför att vi håller på den här linjen. Man kan inte undandra sig misstanken att detta beror på att en del av dem som startade det här museet står Annika Nilssons parti väldigt nära. Det är alltså det jag misstänker är fallet. Men vore vi konsekventa skulle även Annika Nilsson säga nej till det här anslaget, på samma sätt som vi

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

har sagt nej till många andra museer som har dykt upp och bett att få statligt bidrag.

Anf. 94 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! När det handlar om Arbetets museum tyckte jag ändå att jag var lite mildare i tonen än vad jag varit de tidigare åren. Jag bara beklagade detta.

Vi har uppfattningen att Arbetets museum har en unik verksamhet, en speciell verksamhet som inte finns på andra museer och därför är en statlig och en nationell angelägenhet. Det är vår uppfattning; den står vi fast vid och har så gjort under alla år.

Under de år som har gått sedan museet fick sitt statliga stöd tycker jag också att man har visat på den här unika verksamheten. Det är synd att inte moderaterna är villiga att se den verksamheten.

Anf. 95 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det är faktiskt det som många av oss har gjort. Jag har varit där många gånger, och jag har ännu inte sett det där speciellt unika. Jag kan lika gärna åka till textilmuseet i Rydal, som har haft samma typ av utställningar som man haft på Arbetets museum.

Jag har också rest runt i landet under de tolv år jag satt inte ordförande men väl i Svenska museiföreningens styrelse och har sett de flesta av dessa museisamlingar, både de som tillhör organisationen och de som är utanför. Jag tycker inte att det man gör är så förfärligt unikt. Det görs på många andra museer.

Då skulle jag vilja veta: Vad är det, Annika Nilsson, som är så unikt med detta museum, bortsett från att det startats av de lokala fackföreningarna? Det är förresten inte heller unikt, för det finns också på andra orter.

Anf. 96 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Man kan konstatera att vi gör olika bedömningar. Jag har också varit runt och besökt massor av museer och verksamheter, och det drivs bra och fantastisk verksamhet på praktiskt taget alla museer runtom i vårt land. Men det gäller från statens sida att se: Är det något museum som jobbar på ett annat sätt och kanske ser sin verksamhet på ett annat sätt än vad som gjorts tidigare? Det har varit vår uppfattning att Arbetets museum gjort just detta. Man har jobbat gentemot organisationer, människor och utställare på ett annat sätt än vad andra museer har gjort. Det var det som gjorde att man startade, och det är det som gör att vi tycker att museet är speciellt och därigenom ska ha statligt stöd.

Men det är bara att konstatera: Jag och Lennart Fridén gör helt skilda bedömningar av den verksamheten.

Anf. 97 JAN BACKMAN (m):

Fru talman! Jag kommer i detta anförande att komplettera den bild som Lennart Fridén och Anne-Katrine Dunker redan har gett av det moderata budgetalternativet och några av de politiska ställningstaganden som ligger bakom våra siffror. Jag kommer att koncentrera mig till tre områden.

För det första gäller det kulturmiljö. Här vill jag uttrycka vår förvåning – som det heter numera, sedan Annika Nilsson har anlagt en vänlig ton – över att utskottsmajoriteten har plockat bort 10 miljoner kronor från anslaget Bidrag till kulturmiljövård. Utan att göra det till en vana kan jag meddela att vi på denna punkt delar regeringens bedömning.

I budgetpropositionen står det: "Genom anslaget ges kulturmiljövården möjlighet att som kraftfull aktör och tillsammans med andra aktörer inom och utom kulturmiljösektorn, åstadkomma stor kulturmiljönytta med goda effekter." Där står också: "Kulturmiljöområdets bidragsgivning har inneburit att andra parter ofta bidrar med ekonomiska medel såsom arbetsmarknadsmedel, regionalekonomiska medel, EU-medel samt medel från andra centrala myndigheter, kommuner, markägare m.fl."

Det är sådana anslag som vi moderater tycker ska prägla budgeten i större utsträckning, dvs. pengar som lockar fram andra pengar. Ett exempel på det är den kulturfond som Lennart Fridén tidigare beskrev som ett exempel på vår politik.

Fru talman! För det andra vill jag också beröra detta med museer och utställningar. På det området har vi några reservationer som jag inte avser att yrka bifall till men ändå kort vill beröra.

Först gäller det brandskyddet i museer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. När nu Kulturrådets strategi för förbättrad säkerhet vid museerna har färdigställts är det utomordentligt viktigt att regeringen har beredskap att fatta de nödvändiga besluten för att de föreslagna åtgärderna ska kunna genomföras. Det är troligt att även en fastighetsägare som Fastighetsverket kommer att bli inblandad. Förhoppningsvis kan man då svara upp mot behovet av relevanta åtgärder.

Museistrukturen har länge varit ett av oss moderater omhuldat område. Ända sedan Museiutredningen lade fram sina förslag har vi efterlyst åtgärder från regeringen. I nuvarande virrvarr av centrala museer, ansvarsmuseer, museer med nationella uppdrag eller med nätverksansvar, museimyndigheter, myndighetsmuseer och stiftelsemuseer behöver det göras nya markeringar.

En del i detta måste vara att myndigheten Riksantikvarieämbetet renodlas och frigörs från den verksamhet man bedriver t.ex. inom den arkeologiska uppdragsverksamheten. Riksdagens revisorers nyligen framlagda förslag *Det nya Lantmäteriet* (2001/02:RR10) skulle kunna tjäna som en utmärkt inspirationskälla även på det här området. Risken för att det uppstår dubbelkommando mellan Riksantikvarieämbetet och Kulturrådet måste också uppmärksammas av kulturministern. Att som regeringen anse att strukturproblemen löses genom magasinssamordning innebär bara att de verkliga problemen kvarstår och fortfarande väntar på sin lösning.

När det gäller den arkeologiska uppdragsverksamheten, fru talman, har kulturministern i ett svar på en skriftlig fråga den 21 november meddelat att regeringen avser att komma med en första redovisning av sin analys och översyn i 2002 års vårproposition. Det finns uppenbara risker för att den långsamma handläggningen innebär att de alternativa lösningar som ännu i dag finns tillgängliga under tiden hinner upphöra att existera. Möjligen kan man misstänka att detta varit kulturministerns avsikt hela tiden.

Jag vill bara till protokollet ta den text från s. 92 i betänkandet som Lennart Fridén åberopade när det gällde Arbetets museum. Där står ordagrant: "Utskottet hänvisar än en gång till att – när initiativ tas till nya museer – det är initiativtagarnas ansvar att investeringar och drift kan finansieras." Det borde väl en gång i världen också ha gällt initiativtagarna LO, TCO och KF. Man kanske kunde vända sig till Stiftelsen Framtidens kultur och söka bidrag för sin nyskapande verksamhet.

För det tredje några ord om folkbildningen. Ja, vi har i vårt budgetförslag 1,2 miljarder lägre anslag till folkbildningen än utskottsmajoriteten. Av dem överförs 900 miljoner till utgiftsområde 16. Det motiverar vi med att vi anser att folkhögskolorna i sin verksamhet alltmer kommit att närma sig annan vuxenutbildning. Man har vissa yrkesförberedande utbildningar, till fritidspedagoger och annat. Man har studiemedelsberättigade kurser osv. Anknytningen till den fria och frivilliga folkbildningen har därigenom minskat.

Kvar på det här anslaget finns då enligt vårt förslag 1 322 000 000 kr som ska fördelas bland studieförbunden. Det är ungefär samma storleksordning som i Folkbildningsrådets preliminära statsbidragsfördelning för 2002, i synnerhet om vi räknar med att studieförbunden t.ex. kan få en rimlig andel av den kommunala vuxenutbildningen som uppdragsutbildning.

Det nya i vår politik för folkbildningen är att vi vill ge Gerd Engman, som av regeringen utsetts att utvärdera folkbildningen, ytterligare ett uppdrag, nämligen att se efter vilka samordningsvinster man kan uppnå genom att samordna folkbildning och amatörkultur. Vi vet redan att många körer, orkestrar och amatörteatergrupper samarbetar med studieförbunden. Vi vet också att många kulturaktiviteter genomförs med ett studieförbund som arrangör. Vi anser att en fördjupad genomlysning av dessa samband skulle kunna leda fram till att vi, liksom Danmark har gjort i Dansk Folkeoplysnings Samråd, kunde samla studieförbund och amatörorganisationer under en hatt. Inte minst kommuner och landsting skulle nog som bidragsgivare få hjälp av en gemensam handläggning. Jag har uppfattat att kulturministern också ser fördelar med att amatörkulturen knyts närmare Kulturdepartementet.

Fru talman! Jag har inga ytterligare yrkanden utöver dem som Lennart Fridén redan har framställt.

Anf. 98 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns inte mycket mer att gräla om när det gäller folkbildningen. Jag bara konstaterar att det är en kraftig nedskärning som moderaterna vill göra. Det är följdriktigt. Så här har man gjort år efter år. Jag tycker att det är viktigt att alla är medvetna om att det är en negativ attityd man intar till såväl folkhögskolor som studieförbund.

När det gäller folkhögskolorna hänvisar Jan Backman till att de har kommit att närma sig komvux alltmer. Det är inte helt korrekt. Det är faktiskt på det sättet att de folkrörelsedrivna folkhögskolorna i allt högre grad sysslar med sin kärna, nämligen det som deras ägare är intresserad av. De bygger alltså på den mer idémässiga övertygelsen.

Det är dessutom fler folkhögskolor som har kommit in i systemet. Det innebär att när man har ett redan ansträngt anslag med fler folkhögskolor

vill moderaterna också skära där. Det tycker jag ärligt talat är en direkt negativ attityd till hela folkbildningen. Men det får stå för moderaterna.

Prot. 2001/02:38
30 november

Anf. 99 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Det tillförs samma belopp på utbildningsområdets utgiftsområde 16 som vi nu drar bort från utgiftsområde 17, nämligen 900 miljoner. Det är vad grundanslaget till folkhögskolorna kostar i dag i bidrag från staten.

Det är vår tanke att bedömningen av folkhögskolornas bidragsbehov ska kunna göras gemensamt med annan vuxenutbildning i kommunal regi eller i andras regi. Då menar vi att de hör bättre hemma under utbildningsutskottet. Det är för övrigt så att de redan finns på Utbildningsdepartementet.

Anf. 100 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag bara konstaterar att ni av de 1,2 miljarderna vill flytta över 900 miljoner kronor. Resterande 300 miljoner vill ni dra bort.

Anf. 101 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Det är en besparing på studieförbunden. Den rör inte på något sätt folkhögskolorna.

Anf. 102 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! När en teater läggs ned är det en förlust för Sverige. När danskonsten fortfarande inte tillåts utvecklas och expandera är det ett tydligt tecken på fattigdom, en ynkedom, men också ett bevis på bristande struktur och helhet i den nationella kulturpolitiken.

Fru talman! Jag ska lyfta fram scenkonsten, teater- och dansfrågor för Vänsterpartiets räkning. Det är det mitt anförande kommer att handla om. I övrigt vill jag instämma i Charlotta Bjälkebrings och Peter Pedersens anföranden.

Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet i förhandlingarna om kulturbudgeten hade prioriterat den fria scenkonsten högst. Vi har vetskapen om de fria dans- och teatergruppernas behov, den underfinansierade verksamheten och de urusla villkoren för de anställda. Vi har länge arbetat för att nå en lösning. När vi i Vänsterpartiet under tidigare debatter lyfte fram problematiken för de fria teater- och dansgrupperna var det ur de uppgifter vi själva inhämtade från verkligheten, från de scengolv där brinnande scenkonstnärer arbetar i sitt anletes svett och på sin egen bekostnad. Under lång tid har de subventionerat den scenkonst som vi alla i Sverige har kunnat uppleva.

Det är ett mer sofistikerat sätt att säga det på, men vad det handlar om är att vi som ansvariga för den nationella kulturpolitiken utnyttjat den kreativa skaparkraft som konstnärer alltid presterar, oavsett om de får leva på brödsmlor eller dyrbara gräddbakelser.

Fru talman! Inte förrän efter Ylva Gisléns rapport om situationen vid de fria teatergrupperna, som gjordes på uppdrag av Kulturrådet, tydliggjordes att behovet var akut och mycket större än vad de senaste årens budgetpropositioner har visat.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Och vad är det då rapporten visar? Jo, att det i runda tal fattas närmare 70 miljoner kronor hos de fria teater- och dansgrupperna.

Vad är det då vi har gjort? Jo, till slut blev det 20 miljoner kronor efter budgetförhandlingarna. Efter Kulturrådets beslut i förra veckan fördelas de nu med drygt 14,5 miljoner till teatergrupperna och 4 miljoner till dansgrupperna och koreograferna. Det fattas alltså fortfarande närmare 50 miljoner kronor för att nå en acceptabel miniminivå och i verkligheten värna mångfalden och yttrandefriheten.

Från Vänsterpartiets sida, fru talman, ser vi det som en skuld till de fria teater- och dansgrupperna. Har staten en skuld ska den också betalas. Vi ser alltså, i likhet med det kulturministern sade tidigare, de 20 miljoner kronorna som en första insats för att under kommande mandatperiod komma tillbaka och lösa detta ekonomiska gissel. Vi i riksdagen måste faktiskt ta ansvar för att täcka underfinansieringen.

Något som direkt urholkar hela frigruppsanslaget och som även tidigare nämnts är att det saknar en automatisk kostnadsuppräknings, en s.k. pris- och löneomräkning. Detta skulle man kunna säga också är grunden till de problem som grupperna står inför då anslaget till de enskilda grupperna i praktiken minskat från år till år då kostnadsökningarna inte kompenseras.

Liknande problem finns ju även inom institutionerna, då kompensationsen för löneökningar knappt täcker en tredjedel av de reella kostnaderna. Alltså urholkas hela anslaget även där.

Fru talman! Jag skulle önska att anslaget till teater och dans kunde ha samma kostnadsutveckling som våra riksdagsledamotsarvoden.

Ett stort problem med anslaget är att det byggs upp ett stort hål för uteblivna pensionsinbetalningar. Tyvärr kunde inte kulturministern svara på Charlotta Bjälkebrings fråga om detta tidigare. Men det är positivt att man har tillsatt en utredning från regeringens sida som ska se på just konstnärers socialförsäkringar. Men här menar vi att de retroaktiva pensionskostnaderna måste ligga på staten och inte på de enskilda grupperna. Grupperna ska självfallet ta sitt ansvar från det att deras anslag höjs, men ett retroaktivt ansvar är orimligt.

Fru talman! Jag vill även ta upp de konsekvenser som nu gjort sig gällande och som vi tidigare varnat för. Det handlar givetvis om fördelningen av pengarna. Flera andra ledamöter har lyft upp den frågan i kammaren. Vi ser i grunden positivt på den analys som Kulturrådet presenterade under budgetberedningen. Det behövs en tydligare relation mellan beviljat bidrag och planerad verksamhet. Den hittills rådande synen har varit den rakt motsatta, då grupper tvingats genomföra projekt med kanske en femtedel av den faktiska kostnaden.

Tala om att bli utnyttjad eller både nyttja och utnyttja! Problemet nu är att Kulturrådet bestämt sig för att gå hårt fram utan att egentligen föra en dialog med dem som drabbas och i synnerhet genomföra förändringen innan full kostnadstäckning existerar. Det fattas fortfarande 50 miljoner kronor. Men samma krav som skulle ställas med dessa 50 miljoner kronor i fickan ställs redan nu.

Det ser vi i Vänsterpartiet som orimligt. Givetvis måste man börja fylla på de tomma och gapande fickorna för att äntligen påbörja saneringen av de usla ekonomiska och arbetsrättsliga villkoren. Men det ska inte ske genom att hota mångfalden och ytterst yttrandefriheten.

Så här uttryckte sig Ingegärd Waaranperä i en analys i DN i onsdags, som tar upp samma sak som vi tidigare varnat för: ”Att dra in eller frysa stödet till en döende grupp kan vara en välgärning, att göra det till en grupp som står i sin kreativa blomning är ett ingripande som i vissa fall kan liknas vid censur och nedläggningsbeslut. Därför är det viktigt att bidragspolitiken är känslig och avlyssnande: den ska i görligaste mån bekräfta en utveckling som redan har skett – inte styra den.”

Kulturrådet måste alltså se till helheten där de grupper som fått sina anslag sänkta kommer att hamna i en ännu mer problematisk och ohållbar situation än de redan befinner sig i. I synnerhet är detta inte tillfredsställande för Vänsterpartiet som har varnat detta och varit mest pådrivande i frågan om det ökande anslaget till de fria grupperna. Kulturrådet måste även här ta ansvar för de grupper som får sänkta anslag eller inga anslag alls. Det går inte, och är inte möjligt, att bara låta dem hamna i kylan.

Fru talman! Det är en förlust för Sverige när en teater tvingas lägga ned verksamheten. Det är som att Sverige dör en smula.

Jag kommer osökt in på Finska teatern. Det gör jag inte för att den är död, utan för att det bl.a. handlar om de nationella minoriteterna. Som bekant har Riksteatern haft uppdraget att svara för Finska teatern. Det är ett uppdrag som i praktiken går ut vid årsskiftet då ensemblens kontrakt går ut. I betänkandet föreslår kulturutskottets majoritet att ansvaret ska flyttas över till Kulturrådet, som nu också får ett större ansvar för att stödja de nationella minoriteternas språk och kultur.

Det handlar då inte om att Kulturrådet plötsligt ska börja spela teater på finska utan om att finna lösningar på hur den fortsatta verksamheten för finskspråkig teater ska bedrivas. Rent budgettekniskt inryms den finskspråkiga teatern i kontot för de nationella minoriteterna. Men detta, fru talman, får inte innebära några inskränkningar för de övriga verksamheterna som t.ex. Tornedalsteaterns. Det nämnde även Åke Gustavsson tidigare. Vi kommer att följa utvecklingen på detta område och ser fram emot en lösning som tar till vara de nationella minoriteternas intressen så att de inte inskränks.

Här blev jag lite frågande när kulturministern tidigare svarade på frågan om just den finskspråkiga teatern. Om man nu ska lita på det kulturministern sade – regeringen föreslog anslagsminskning i budgetpropositionen – innebär det att det finns pengar som följer den finskspråkiga teatern när nu ansvaret flyttas över till Kulturrådet. Om det är på det viset är det självfallet väldigt positivt. Då skulle inte den finskspråkiga teatern behöva hamna under anslagsposten som rymmer de nationella minoriteterna. Vi får väl hoppas att så är fallet. Kanske får vi ett svar längre fram. Ministern är inte här nu, ser jag.

Vad gäller Tornedalsteatern specifikt har vi en reservation som lyfter upp Tornedalsteaterns utveckling med en målsättning på en utveckling till nationalscen.

Fru talman! Scenkonstområdet är ett viktigt och livsnödvändigt konstnärligt uttryck. Det är också ett område med stort omfång, mångfald och med varierande organisation. Vänsterpartiet har valt att tydligt prioritera den fria scenkonsten i budgeten. Men det betyder inte att den övriga scenkonsten med våra nationalscener, de regionala och lokala scenkonstinstitutionerna är bortglömda. Tvärtom! Det finns ett stort behov inom

hela scenkonstområdet. Precis som de fria grupperna har anslaget för institutionerna i viss mån urholkats när den reella kostnadsutvecklingen inte har kompenserats. Därför föreslås också i budgetpropositionen att anslaget ska öka med 20 miljoner kronor, vilket vi ser som väldigt bra.

Fru talman! Till skillnad från Moderaterna och Folkpartiet vill inte Vänsterpartiet lägga ned Riksteatern, eller som Folkpartiet föreslår lägga ned stora delar av Riksteaterns verksamhet. Vänsterpartiet ser Riksteaterns verksamhet som ytterst viktig. Därför tillförs Riksteatern 1 miljon kronor samtidigt som den finskspråkiga teatern inte längre kommer att ligga under Riksteatern, där den tidigare har kostat 2 miljoner kronor. Riksteatern är således en omistlig konstnärlig upplevelsefaktor med ansvar för hela Sverige.

Fru talman! Det trängda ekonomiska läget på Operan får på inga villkor gå ut över Operabaletten. Därför får Operan ett tillskott på 6,5 miljoner. Men dansen är så mycket mer än Operabaletten. Det är bl.a. verksamheterna vid Dansens hus, som för övrigt just nu bjuder på ett fyrverkeri av italiensk dans, vilket jag varmt vill rekommendera och hoppas att ingen missar. Det är också de få regionala dansinstitutionerna Göteborgsoperans balett, Skånes dansteater och Norrdans. Det är de fria dansgrupperna och koreograferna.

Vi vill alltså slå ett slag för dansen, ja faktiskt många slag för dansen. Dansen är fortfarande ett konstområde som har mycket sämre villkor än t.ex. teatern. Det är viktigt att vi får en tydlig danspolitik som ger dansen möjligheter till utveckling. Ett ypperligt sådant initiativ borde t.ex. vara att dansen utses som nytt ämnesområde för nationellt uppdrag, vilket även lyfts upp i reservation 22 som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna står eniga om.

Vi har i Vänsterpartiet tagit danskonsten på allvar. Den motion som går till djupet med strukturfrågorna om dansen kommer inte upp till behandling i detta betänkande. Jag förmodar att behandlingen kommer att ske i vår. Då återkommer vi i debatten med våra konkreta förslag för att lyfta dansen till samma höjder som en grand jeté av danslegenden Nurejev.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga något om information till invandrargrupper om kulturbidragssystemet. Här har vi en reservation nr 16 som tar upp att Kulturrådet borde ges i uppdrag att genomföra informationsinsatser gentemot invandrargrupper om kulturbidragssystemet.

Här menar vi i Vänsterpartiet att den mångkultur vi värnar och lyfter i alla sammanhang inte på något sätt märks i anslagstilldelningen till t.ex. de fria grupperna. Kulturbidragen ska alltså tillgängliggöras för alla. Det är vad förslaget handlar om. Riktigt så är det tyvärr inte i dag.

Fru talman! Med detta står jag givetvis bakom alla Vänsterpartiets reservationer med yrkanden och yrkar bifall till reservationerna 5 och 38. Jag kan också hjälpa fru talmannen med att påminna om att telefonerna ska vara avstängda i kammaren.

Anf. 103 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Tasso var med när vi justerade betänkan- det. Han har ju trots allt varit med då och då i utskottets arbete. Tasso Stafilidis gör skillnad på Moderaterna och Folkpartiet och säger att Moderaterna vill lägga ned Riksteatern. Jag ska läsa direkt ur vårt särskilda

yttrande: ”att teatern genom sina s.k. specialensembler, som Tyst teater och Cullbergbaletten, skall kunna erbjuda lokala arrangörer det som inte regionteatrarna har kapacitet till.” Vi har också sagt att detta skulle kunna vara någonting som man gör på området musikteater. Det som sades stämmer inte. Men det passar naturligtvis bra att måla ut det som att vi vill lägga ned allt.

Jag vill samtidigt passa på att läsa vad som står i vårt yttrande i betänkandet: ”Vi vill också påminna om att vi i samma motion” där vi tog upp dessa frågor ”har föreslagit att de fria teatergrupperna skall få ett tillskott, utöver regeringens förslag, med 15 miljoner kronor per år under en treårsperiod.” Vi har varit ganska ensamma om att år efter år lägga fram detta förslag som har legat ett bra stycke över vad regeringen har föreslagit. Vänsterpartiet har bl.a. genom sitt budgetsamarbete med regeringen varit förhindrade att lägga fram sådana förslag. Det är till gagn för våra fria grupper, teatrarna och den verksamhet som Tasso Stafilidis ägnade sig åt innan han hamnade i det här sammanhanget.

Anf. 104 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Vi är inte riktigt överens när det gäller Riksteatern. Jag har läst ert särskilda yttrande. Ni har samtidigt en ton som i förlängningen går ut på något helt annat än det som Lennart Fridén lyfter upp här.

Detsamma gäller egentligen också de fria grupperna. Jag och Lennart Fridén har varit överens om behovet av det ökade anslaget till de fria grupperna. Det är ingen hemlighet. Men om vi t.ex. under det förra budgetarbetet skulle ha stött det förslag som var helt i linje med vår åsikt så skulle det ha inneburit att vi hade behövt stödja också det övriga moderata budgetalternativet på kulturområdet. Och det är där skon klämmer, Lennart Fridén!

Fru talman! Jag vill påpeka att skillnaderna vad gäller satsningen på de fria grupperna handlar om att man inte kan se de fria grupperna som en ensam liten ö. Institutioner, fria grupper och andra aktörer finns ju i kulturpolitiken i Sverige och lever i symbios. De måste leva och utvecklas tillsammans. Det går inte att satsa pengar på en grupp och sedan säga: Vi drar ned på det och det området! Det skulle vi i Vänsterpartiet aldrig gå med på. Där är vi inte överens, men vad gäller att den faktiska satsningen på de fria grupperna måste till är vi överens.

Därför vill jag fråga Lennart Fridén om han i likhet med oss andra – både kulturministern och de flesta andra som har diskuterat frågan – är beredd att lägga de här ytterligare 50 miljonerna på sikt framöver för att nå den urholkning av bidragen som har skett.

Anf. 105 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Ni kan kanske börja med att nå upp till den nivå som Moderaterna redan har angett i sitt förslag. Det stödet skulle vi tacksamt ta emot också.

Nu när jag har kommit på att Tasso Stafilidis har läst fel – och också har kunnat påpeka det för honom – eftersom han beskyller oss för att vilja lägga ned allt så försöker han smita undan genom att säga att vi har en ton i det hela som han tolkar på ett annat sätt. Låt mig bara konstatera att i det sammanhanget är Tasso tondöv.

Anf. 106 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte gå in på tondövheten. I talarstolen får vi nämligen tyvärr inte sjunga. Annars hade jag gärna gjort det. Det är jag bra på, Lennart Fridén!

Den motion som ni moderater har väckt i riksdagen säger en sak, och den är tydlig. Den talar tydligt om vad som ska skäras ned, vad som ska förändras, hur det ska förändras osv. Jag tycker att den motionen just talar för att de strukturförändringar som ni vill göra till viss del innebär Riksteaterns död. Att ni sedan modifierar och lättar upp det som ni tycker genom ert särskilda yttrande är förvisso bra och behjärtansvärt.

Anf. 107 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i det som tidigare sagts av Inger Davidson och Dan Kihlström. Jag kommer att koncentrera mig på fyra områden.

Vi kristdemokrater välkomnar den förstärkning på 20 miljoner kronor till regional musik-, dans- och teaterverksamhet som nu föreslås. Vi har i flera tidigare debatter här i kammaren påtalat behovet av en förstärkning – en förstärkning som vi också har följt upp i vår budget. Det är bra att vi nu får stöd för våra tankar.

Fru talman! Det finns behov, inte minst vad gäller omkostnader som kommer av långa och ofta dyra resor, övernattningskostnader och traktamenten men också beroende på att regionernas ytor ofta är stora. Därmed är det förenat med stora kostnader när man ska täcka sådana turnéområden.

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och fästa uppmärksamhet på att jag har tagit upp detta i en egen motion, men då utifrån Norrlandsoperans villkor.

Vi kristdemokrater föreslår ytterligare 5 miljoner kronor utöver regeringens och stödpartiernas förslag till den regionala musik-, dans- och teaterverksamheten.

Tidigare här i kammaren har vi kristdemokrater – och det är många som har varit inne på det under den här dagen – framhårdat i att det finns all anledning att ta upp och förbättra förutsättningarna för konstnärerna. Det gäller t.ex. musik-, teater- och dansgrupper – inte minst för att de ska kunna bedriva en långsiktig verksamhet. Vi vet att många är de konstnärer som arbetar under förhållanden som vi aldrig skulle acceptera för andra grupper. Det handlar ju, precis som Tasso Stafilidis var inne lite grann på, just om att kunna vara någonstans och repetera, att få sin lön och att hinna repetera. Det är alltså grundläggande verksamhetsfrågor, där offentliga kulturmedel kan verka stödjande för de fria grupperna.

I dag har de fria grupperna en självklar plats i svenskt kulturliv. De står för mer än en tredjedel av alla föreställningar som framförs i Sverige varje år. De är som en frisk vind som blåser genom Kultursverige. Ingen kan i dag ifrågasätta de fria gruppernas betydelse. Det är därför en självklarhet att de ska ges rimliga ekonomiska villkor att fortsätta verka.

Regeringens låga uppräknings av löner och priser har drabbat de fria grupperna liksom den regionala teater-, dans- och musikverksamheten hårt. Vi kristdemokrater har under flera år arbetat för en höjning av anslaget. I år har regeringen äntligen tagit *ett* steg i rätt riktning och höjt anslaget. Jag vill påminna Tasso Stafilidis om en sak. Han sade tidigare i

sitt anförande att Vänsterpartiet hade varit den mest pådrivande i frågan. Jag utgår då från att han tänkte på sina två medarbetarpartier, för Kristdemokraterna har drivit denna fråga under samtliga år sedan jag kom till riksdagen 1998.

Fru talman! Det behövs en snar lösning på frågan om hur pensionerna för de fria grupperna ska säkerställas. Det är oacceptabelt att regeringen ännu inte har presenterat någon lösning på problemet eller något förslag. Därför kräver vi att regeringen ska komma tillbaka till riksdagen snarast med ett sådant förslag. Jag blev inte särskilt hoppfull när ministern tidigare i dag, som svar på en fråga som hon tidigare fick vad gäller den delen, inte kunde ge något svar. Hon blev svaret skyldig. För mig tyder det på att det inte är så mycket tankearbete som har ägnats åt detta. Något måste man kunna säga i en så viktig fråga.

För att bibehålla och utveckla kvaliteten på verksamheten måste de fria grupperna få möjlighet till en mer långsiktig planering än de har i dag. Därför välkomnar vi kristdemokrater Kulturrådets beslut att vid fördelningen av bidrag ska långsiktigheten vara en viktig utgångspunkt. Detta är också något som efterfrågas av konstnärerna själva.

Med anledning av att Kulturrådet också avser att ändra principerna för fördelningen av bidrag till de fria grupperna vill vi påpeka att det är av synnerligen stor betydelse på vilket sätt dialogen sker mellan Kulturrådet och dem som berörs av besluten. Besluten måste så långt möjligt är förstås och förklaras och besluten ska vara väl motiverade. Detta är ett oerhört viktigt kvalitetsarbete.

Jag ska nu säga några ord om filmen och filmavtalet. När riksdagen fattade beslut om filmavtalet hade vi kristdemokrater en del synpunkter. Dessa har vi utvecklat i en kommittémotion. När nu Filminstitutet står inför genomförandet av en avstämning av avtalet när det gäller på vilket sätt avtalet som det är utformat hittills har klarat av uppgiften så kommer vi med stort intresse att noga följa det arbetet. Det kommer vi att göra inte minst med anledning av den situation som uppstått beträffande det publikrelaterade filmstödet.

Kulturministern synes, i ett svar på en skriftlig fråga som hon fått här i riksdagen i detta ärende, lägga hela ansvaret för den uppkomna situationen på parterna i avtalet. Hon avfärdar utan motivering att det har något med den tekniska utformningen av avtalet att göra. Det kan möjligtvis vara så, men frågan kvarstår: Hur kan kulturministern vara så tvärsäker på detta?

I dag har vi tre län som saknar de ekonomiska förutsättningar som krävs för att man ska kunna upprätta regionala filmcentrum med allt vad det innebär. Jag har tagit upp detta tidigare i riksdagens kammare. Det är Jönköpings, Gävleborgs och Östergötlands län. Såsom avtalet är utformat lägger det hinder i vägen för en långsiktig lösning. I stället tvingas regeringen att pytsa ut medel via Framtidens kultur. Vilken trygghet ligger i detta? Som jag tidigare sade har vi tagit upp den här frågan tidigare. Frågan kvarstår: Vad gör Socialdemokraterna för att en långsiktig lösning ska kunna skapas? En annan fråga som man måste ställa sig är om detta är Framtidens kulturs uppgift.

Fru talman! Jag ska också säga några ord om dansen. Dans består av rörelser. Det känner vi alla till, men ibland får vi påminna varandra om det. Dessa rörelser fylls med historier och känslor. I dansen kan man

gestalta sina innersta tankar. Men dansen fyller också en social funktion. I alla tider har människor dansat tillsammans för att uttrycka glädje, sorg och önskningar. Dans som konstnärligt uttryck har länge betraktats som en exklusiv konstform, men nu befinner den sig i ett expansionsstadium. Dansen når ut till alltfler. Publiken strömmar till. Många, framför allt ungdomar, upptäcker i dag dansen både som uttrycksmedel och som motionsform.

När de kulturpolitiska målen fastslogs 1996 bekräftades dansen som en egen konstform. Det borde ha varit startskottet för den statliga politiken på danskonstområdet, men sedan dess har inte mycket hänt. Regeringen, liksom den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten, talar sig varm för dansen men gör väldigt lite.

Vi kristdemokrater vill att ett nationellt uppdrag för dansen ska inrättas. Vi konstaterar med tillfredsställelse att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har anslutit sig till vår reservation. Detta är också någonting som Kulturrådet arbetar för. Ett nationellt uppdrag skulle sätta ökat fokus på dansens betydelse och ytterligare hjälpa dansen att nå ut till nya publikgrupper.

Utskottsmajoriteten har avstyrkt vårt förslag men samtidigt uttalat sig positivt om att på sikt införa ett sådant uppdrag. För tredje året i rad har vi i utskottet förutsatt att regeringen ska ompröva behovet av ett nationellt uppdrag när det gäller dansen – ännu har inget hänt.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om Dansens hus. Eftersom dansen saknar fasta institutioner ute i landet är Dansens hus en ovärderlig resurs för den svenska danskonsten. Publiken strömmar dit. Kritikerna är förtjusta. En fjärdedel av publiken är under 26 år, vilket är ovanligt i dessa sammanhang.

Ett stort problem för Dansens hus är hyran. 50 % av anslaget går till att betala hyra för lokalerna. Vi hade naturligtvis hoppats att regeringen skulle ta itu med detta problem när den i våras utlovade en lösning på problemen med kulturinstitutionernas hyror, men så blev det inte.

Dansen lyfts fram och hyllas, men några resurser tillförs inte. I stället utlovas en hearing om dans någon gång under nästa år. Det är positivt, men inte tillräckligt. Dansen måste få det stöd som behövs. Som en del i det arbetet behöver anslaget till Dansens hus höjas.

Fru talman! Jag står självfallet bakom Kristdemokraternas samtliga yrkanden i det aktuella betänkandet, men för tids vinnande vill jag yrka bifall till reservation 22.

Anf. 108 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! I betänkandet föreslås att Kulturrådet bör få ett större ansvar för att stödja de nationella minoriteternas språk och kultur. Det föreslås också att den finskspråkiga teatern bör föras över till Kulturrådet. Stöd till verksamhet med finskspråkig teater bör alltså inrymmas inom de särskilda medel som beräknas under anslaget för stöd till de nationella minoriteternas språk och kultur. Vidare sägs att det inte bör komma att inskränka möjligheterna att stödja de i propositionen redovisade bidragsändamålen. De ändamål som avses är bl.a. barn och unga, projektstöd till Tornedalsteatern, finskspråkig kulturverksamhet, stöd till romsk kultur samt förstärkt bidrag till samisk kultur.

Jag är naturligtvis glad att regeringen uttalat att det kommer att behövas ytterligare insatser på olika områden för att vidareutveckla kulturpolitiken för minoriteterna. Förslaget under anslaget ska ses som ett första steg.

Det finns två motioner från föregående riksmöte om en utveckling av Tornedalsteatern. Det är dels en s-motion av Monica Öhman m.fl., dels en motion från Vänsterpartiet som är undertecknad av mig och Siv Holma. Utskottets svar på dessa motioner är försiktigt. Man säger att motionerna om Tornedalsteatern i viss mån bör bli tillgodosedda genom de nya pengarna i budgetpropositionen.

Fru talman! Om jag tar på mig de allra positivaste glasögonen är väl utskottets skrivningar bättre än inget. Men jag vill ändå framföra vissa farhågor. Om det tillskapas nya medel tycker jag att de borde användas för att klara nya verksamheter och inte till verksamheter som funnits i flera år. Det betyder ingen reell förstärkning för det nya, som det var tänkt. Dessa nya medel borde enligt min mening först och främst gå till de nationella minoriteter som aldrig fått statliga stöd eller som tidigare fått tillfälliga, mycket små statliga stöd. Det handlar i första hand om de minoriteter som är de minsta och kanske mest utsatta. Jag tänker på den romska kulturen men också på den minoritet som jag själv har rötterna i, dvs. den tornedalska.

I praktiken innebär utskottets förslag att man till viss del förstärker befintliga verksamheter på de nyas bekostnad. Det är också olyckligt för den gamla verksamheten, och i detta fall tänker jag på den finskspråkiga teatern. Den finskspråkiga nationella minoriteten är den i särklass största. Finska teatern borde ges bättre ekonomiskt långsiktiga förutsättningar för att bedriva sin kulturverksamhet.

Avslutningsvis vill jag vädja till Kulturrådet, som nu fått ansvaret, att verka för att det blir så positiva lösningar som möjligt för den romska kulturen, Tornedalsteatern och den finska teatern. Jag hoppas att vi som vill stärka minoriteternas möjligheter att utveckla kulturen tillsammans i allianser kan ladda upp med mer och god argumentering så att anslaget för just den verksamheten stärks i kommande budgetar.

I detta anförande instämde Charlotta L Bjälkebring och Tasso Stafiliadis (båda v).

Anf. 109 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s):

Fru talman! Även i år har vi socialdemokratiska ledamöter i Västsverige väckt en motion om Göteborgsoperan under den allmänna motionstiden. I vår motion önskar vi en översyn av Göteborgsoperans statsbidrag.

Göteborgsoperan är en kulturangelägenhet för hela Västsverige – en region med ca 1 ½ miljon invånare. Publiktillströmningen är stor till de ofta uppmärksammade och hyllade föreställningarna. Göteborgsoperan kan i dag mycket väl mäta sig med Kungliga Operan i Stockholm. Sedan Västra Götalandsregionen bildades kan man med fog påstå att Göteborgsoperan nu är hela Västsveriges opera och en kulturell mötesplats för invånarna i regionen med omnejd.

Som sagt – Göteborgsoperan uppfyller med råge publikens högt ställda krav och förväntningar. Jag anser därför att det är beklämmande

att Göteborgsoperan i jämförelse med exempelvis Kungliga Operan tillförs mindre ekonomiska resurser. Självklart argumenterar jag inte emot Kungliga Operan – tvärtom. Jag uppskattar och är stolt över att vi har en magnifik nationalscen i Sverige. Men det är lika viktigt att det ges möjlighet att uppleva och njuta av bra operaföreställningar i Västra Götaland och i hela Sverige.

Fru talman! Kulturrådet har i sin rapport *Från Sevilla till Duvemåla* uttalat att det sannolikt krävs en högre offentlig finansiering av Göteborgsoperan för att verksamheten vid institutionen även i fortsättningen ska bli framgångsrik. Med den betydelse som verksamheten i Göteborg har för musikteaterns utveckling i ett nationellt perspektiv finns starka skäl för en höjning av nivån på statsbidraget, menar Kulturrådet. Att kulturutskottet i sitt betänkande delar den här uppfattningen är positivt. Att kulturutskottet vidare konstaterar att musikteater är en dyr konstform, som fordrar mycket personal, är bra.

Fru talman! Förra året valde jag att inte yrka bifall till den västsvenska motionen, fastän det kliade i fingrarna. I år kliar det ännu mera. Hjärtat säger en sak och huvudet en annan. Det är emellertid glädjande att kulturutskottets s-grupp tagit initiativ till ett tillkännagivande om att Göteborgsoperan ska försäkras få ta del av Kulturrådets höjning av anslagen om 20 miljoner kronor till de regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna. Men faktum kvarstår: Detta är osäkra premisser, och det är därför svårt för Göteborgsoperan att långsiktigt planera sin verksamhet. Det finns en risk för att vi står här igen nästa år – med mössan i hand.

I sammanhanget vill jag nämna att anslagsnivån för Kungliga Operan höjs med 6,5 miljoner per år fram till 2004. Jag anser att Göteborgsoperan borde ha fått med Kungliga Operan likvärdiga ekonomiska villkor.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att det är min och de västsvenska socialdemokraternas förhoppning att regeringen inom en snar framtid drar samma slutsats som Kulturrådet och höjer verksamhetsanslaget till Göteborgsoperan, hela Västsveriges kulturella mötesplats.

Anf. 110 SVEN HULTERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror nog att jag kan säga att jag på senare år inte särskilt ofta har tagit kammarens tid i anspråk, och jag tänker inte göra det i någon större utsträckning nu heller. Jag har inte något yrkande, men jag skulle gärna vilja göra två korta kommentarer innan behandlingen av detta betänkande från kulturutskottet avslutas.

Jag vill först gärna instämma i det som Claes-Göran Brandin nyss sade om Göteborgsoperan och dennas ekonomiska förutsättningar. Jag behöver inte närmare utveckla detta utan vill bara understryka det som Claes-Göran Brandin sade.

Mitt egentliga ärende är att kort kommentera utskottets skrivning när det gäller motion Kr325, som handlar om villkoren för de s.k. öppna kanalernas verksamhet. Utskottet hänvisar i det sammanhanget till att man har noterat att Kulturdepartementet ska genomföra en hearing, som ska ses som ett steg mot en fördjupad dialog om framtiden för öppna kanaler och andra lokala sändarföretag.

Det är klart att ett anordnande av en hearing i och för sig inte förpliktar till någonting, men jag vill ändå gärna ha sagt att jag tycker att det är bra att en sådan genomförs. Jag har vid mina kontakter med företrä-

dare för öppna kanaler fått det intrycket – rätt eller fel – att de här organisationerna har haft vissa svårigheter att få till stånd en bra dialog med departementet. Jag vill därför gärna ge uttryck för förhoppningen att den dialog som man nu har utlovat ska resultera i någonting som är konstruktivt för de öppna kanalernas fortsatta verksamhet. Om så mot förmodan inte skulle ske är det min förhoppning att kulturutskottet, liksom man har gjort när det gäller Göteborgsoperan, tar ett eget initiativ i sammanhanget.

Prot. 2001/02:38
30 november

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 111 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det gläder mig särskilt att Sven Hulterström är engagerad vad gäller öppna kanaler. Vänsterpartiet har ju avgivit en reservation om öppna kanaler.

Min förhoppning är att Sven Hulterström även inom det socialdemokratiska partiet ska kunna verka för att vi ska få möjlighet till öppna kanaler, gärna i hela landet, och till någon typ av statligt stöd för detta.

Jag tror inte att det räcker med att kulturutskottet försöker göra någonting i den här frågan. Socialdemokrater bör också inom sitt parti försöka verka för att stärka de öppna kanalerna.

Anf. 112 SVEN HULTERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har ingen bestämd uppfattning om hur stödet till de öppna kanalerna exakt ska utformas. Jag har bara velat stödja dem i deras ansträngningar att få till stånd en bra dialog om deras arbetsförutsättningar. Min motion handlar inte så mycket om statligt stöd som om möjligheterna för de här kanalerna att i framtiden bli tilldelade frekvenser, så att de kan utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt.

Jag har naturligtvis ingenting emot att också de aspekter som Charlotta Bjälkebring för fram i sammanhanget behandlas, utan jag förutsätter att också de kommer upp till behandling.

Anf. 113 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Jag ska inte säga så mycket mer om de öppna kanalerna än att jag förutsätter att man vid den hearing som ska hållas också tar upp såväl frågan om frekvenser som frågan om statlig finansiering. Det finns också andra ekonomiska ansvarsfrågor i sammanhanget som berör kommuner och landsting.

Jag vill för Sven Hulterström och inte minst Claes-Göran Brandin understryka det som utskottet skriver om Göteborgsoperan. Vi vill inte precisera hur stor ökningen av anslaget till Göteborgsoperan ska vara mer än att det ska göras en ökning. Det bör i stället ankomma på Kulturrådet att besluta om hur stor uppräknings av bidraget som får göras, fördelning osv.

Bakom detta ligger två resonemang. Det ena är att Kulturrådet självt har uttalat att det finns starka skäl för en höjning av statsbidragsnivån. Det andra är, som utskottet självt lägger till, att musikteater är en dyr och personalintensiv konstform. Detta är alltså ytterligare två kvalificeringsgrunder.

Jag har tidigare i debatten tagit mig friheten att säga att jag inte skulle beklaga om Kulturrådet inom anslagsramen kan göra en uppräknings för Göteborgsoperan till samma nivå som för Kungliga Operan i Stockholm, dvs. 6,5 miljoner kronor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 4 december.)

*Förnyad riksdags-
behandling av vissa
ändringar i lotteri-
lagen*

6 § Förnyad riksdagsbehandling av vissa ändringar i lotterilagen

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU6
Förnyad riksdagsbehandling av vissa ändringar i lotterilagen (1994:1000)
(prop. 2001/02:47).

Anf. 114 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Det är ett något märkligt ärende som i dag ska debatteras för beslut i nästa vecka, dvs. i december månad. Om regeringen hade följt tidigare gällande regler och gjort anmälan på sedvanligt sätt, hade detta ärende och detta beslut varit obehövliga.

Nog är det lite pinsamt att man på grund av bristande handlag får göra om en lagstiftningsprocedur efter påpekande om felaktigheter. Därtill har oklarheten om vad som gäller skapat bekymmer inom berörd bransch och för vårt rättsväsende. Just nu är det nog egentligen ingen som vet vilka regler som gäller och hur ärendet ska hanteras.

Fru talman! Moderata samlingspartiet motsätter sig inte att lagstiftningen görs om men beklagar att regeringens proposition inte innehåller några övergångsregler. Eftersom den tidigare lagstiftningen inte ansetts gälla, måste det nu pågående förfarandet anses som ny lagstiftning och behandlas i enlighet med detta, och då krävs övergångsregler.

Det har för berörda företag varit omöjligt att veta när – ja, även om – regeringen avsåg att rätta till misstagen med ett nytt förslag. Inte förrän regeringens proposition i ärendet presenterades blev det klart att lagen skulle tillämpas fr.o.m. den 1 februari 2002, dvs. lite mer än en månad efter riksdagsbeslutet, och det kan inte anses rimligt.

Det hade varit möjligt för regeringen att inte lägga fram något förslag och vidhålla att inget misstag var begånget eller att behandla ärendet under våren tillsammans med övriga aviserade frågor inom spelområdet och då med eller utan övergångsregler. Således var det helt omöjligt att förutse giltigheten från 1 februari nästa år.

Detta uppmärksammas av såväl Svenskt Näringsliv som Sveriges hotell- och restaurangföretagare, vilket alla ledamöter i kulturutskottet väl känner till. Jag förstår att alla företagare som nu får ett beslut med ikraftträdande lite mer än en månad efter riksdagsbeslutet är bekymrade. Det är helt orimligt att företagen ska kunna anpassa verksamheten på så kort tid. Det berör många anställda med uppsägningstider, och sedvanliga förhandlingar ska naturligtvis äga rum enligt sedvanliga former. I många fall är det säkert så att företagen har kontrakt på lokaler med en viss längd på uppsägningstiden, vilket då kan innebära att företag kommer att tvingas betala hyra för onödiga, stora lokaler, vilket kan försvåra för

företag med små marginaler. I många fall är det just mindre restaurangföretag med relativt många anställda som berörs, och i den vikande konjunktur som nu råder är åtgärder som försvagar företagandet det sista som behövs.

Fru talman! Kulturutskottets ledamöter har även fått ta del av ett PM där rättsläget analyseras utifrån gällande lagstiftning och regelverk. Jag ser en uppenbar risk för fortsatta rättsliga och andra ifrågasättanden i detta ärende, eller möjligen när en riksdagsmajoritet beslutar enligt föreliggande betänkande. Det går att undvika om riksdagen i stället bifaller reservation 1, som jag härmed yrkar bifall till.

Fru talman! Således yrkar jag bifall till reservation 1!

Därmed undviks fortsatta ifrågasättanden, och företagen får rimliga möjligheter till nödvändiga anpassningar, vilket Svenskt näringsliv och Sveriges hotell- och restaurangägare framhåller är nödvändigt.

Anf. 115 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 2.

Under de senaste åren har riksdagen vid ett par tillfällen, 1997 och 1999, genomfört förändringar i lotterilagen. Förändringarna har syftat till att anpassa lagen till en ny verklighet på spelmarknaden. Lagändringarna har bl.a. behandlat s.k. automatspel, dvs. penningautomater, skicklighetspel, värdeautomater och varuspeleautomater. Vi har nu att ta ställning till ändringar i lotterilagen som inte innebär någon ändring i sak.

Orsaken är ju att ändringarna i lotterilagen som gjordes 1999 inte föregicks av ett anmälningförfarande till EU-kommissionen, och sedan dess har lagen ifrågasatts. Flera domar under detta år har konstaterat att vissa av ändringarna i lotterilagen inte föregåtts av ett sådant anmälningförfarande och därför inte kunnat tillämpas mot enskilda. Detta skapar självklart en osäkerhet hos rättsvärdande myndigheter, men också hos dem som är verksamma i lotteribranschen.

Detta ska nu åtgärdas genom ett förnyat beslut här i riksdagen. Denna gång har Kommerskollegium på regeringens uppdrag till EU-kommissionen anmält förändringar av lotterilagen av samma materiella innehåll som redan antagits av riksdagen. Den föreskrivna tremånadersfristen för EU-kommissionen eller övriga medlemsstater att lämna synpunkter på de anmälda ändringarna har löpt ut utan att några synpunkter lämnats. Regeringen föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2002 och att några övergångsregler inte ska gälla.

Eftersom förslaget följaktligen främst är ett formaliabeslut av redan beslutade lagändringar har vi kristdemokrater inte för avsikt att här ta upp mer principiella frågor om spel och lotterier. Vi ifrågasätter dock att lagen ska träda i kraft redan den 1 februari 2002. Situationen har varit oklar för många aktörer på denna marknad under de senaste åren. Ingen har kunnat ge klara besked om lagen har varit tillämplig eller inte. Först i och med den proposition som nu ligger på riksdagens bord blir rättsläget tydligt. För att ge de företag som är verksamma i denna bransch en möjlighet att ställa om sin verksamhet anser vi att lagen bör träda i kraft den 1 juli 2002.

Regeringen och majoriteten i kulturutskottet menar att det för aktörerna på spelmarknaden bör ha framstått som uppenbart att regeringen skulle komma att vidta åtgärder för att snabbt stoppa en utveckling på

spelautomatsmarknaden som går stick i stäv med vad regeringen beslutat. Det kan vi nog tycka, vi som verkar i det här huset. Men det har dock gått över två år sedan vi tog beslutet förra gången här i riksdagen, och jag vet att många olika signaler har nått aktörerna, alltifrån att lagen inte gäller till att frågan skulle komma upp i en kommande spel- och lotteri-proposition. Med tanke på detta tycker vi kristdemokrater att tre månaders respit är en mycket kort tid för t.ex. en företagare som ska ställa om sin verksamhet. Därför är det mer rimligt att lagen ska träda i kraft om ett halvår.

Slutligen, fru talman, när vi nu ännu en gång diskuterar lotterier vill jag säga att vi kristdemokrater självklart med stor spänning väntar på en omfattande proposition på området. Då handlar det bl.a. om folkrörelsernas andel av spel- och lotterimarknaden, om utvecklingen på Internet, om spelmissbruk och mycket annat. I det sammanhanget återkommer vi med vår syn på spel- och lotterifrågor.

Anf. 116 LARS WEGENDAHL (s):

Fru talman! Fredagen den 22 november 1996 och tisdagen den 1 juni 1999 fattade vi här i Sveriges riksdag två beslut som dagens betänkande handlar om. Kulturutskottet föreslår i dagens betänkande att riksdagen på nytt ska anta de ändringar i lotterilagen som riksdagen alltså redan har fattat beslut om. Bakgrunden till detta är att det har satts i fråga om de redan beslutade förändringarna är sådana förändringar som borde ha föregåtts av en s.k. notifiering inom EU. Regeringen och riksdagen gjorde bedömningen när beslutet i juni 1999 togs att förändringarna var av sådan art att det inte skulle behövas någon notifiering.

Min avsikt i denna debatt är inte att återigen ta upp det materiella innehållet i lotterilagstiftningen och vad riksdagens tidigare beslut innebär för olika entreprenörer inom branschen. De frågorna diskuterades inför riksdagsbeslutet 1999. Vad jag däremot ska beröra är vad som har hänt sedan riksdagsbeslutet, och jag ska också beröra de två motioner som behandlas i betänkandet.

De beslut som fattades 1996 och 1999 föregicks av breda remissbehandlingar, och även Lagrådet granskade dessa förslag och lämnade dem utan erinran. Jag tror att det är viktigt att slå fast detta, eftersom vi i detta betänkande behandlar förslag som är identiska med de tidigare. Det är också av detta skäl som varken någon remissbehandling eller någon lagrådsremiss skett denna gång.

Beslutet 1999 innebar också en rimlig övergångsperiod för marknadens aktörer. De som hade tillstånd som beviljats före den 1 juli 1999 fick en övergångsperiod på så sätt att de äldre bestämmelserna gällde till utgången av år 2000, och den som vid lagens ikraftträdande innehade en varuspelsautomat med tillstånd enligt 25 § i lotterilagen fick en övergångstid till utgången av år 2001.

Fru talman! Som jag tidigare nämnde gjorde regering och riksdag bedömningen vid den tidpunkten att någon notifiering av de förändrade lagarna inte skulle behöva ske. Vad som har hänt därefter är att det har uppstått en osäkerhet hos rättsvårdande myndigheter om vissa av lotterilagens bestämmelser kan göras gällande mot enskilda. Det handlar då inte om själva innehållet i bestämmelserna, utan det handlar uteslutande

om att lagen inte kan göras gällande eftersom den inte notifierats inom EU.

I de rättsliga prövningar som gjorts kan jag konstatera att en tingsrätt och två hovrätter menar att den förändrade lagstiftningen borde ha föregåtts av en notifiering, medan en tingsrätt inte delar denna uppfattning. Till saken hör att frågan inte har prövats till högsta instans.

Fru talman! När den osäkerhet som jag har beskrivit uppstod kan man säga att regeringen har två vägar att gå, om man verkligen vill att de lagar som stiftas också ska vara giltiga. Antingen väljer man att notifiera ändringarna, eller så går man den juridiska vägen med förhoppningen att i högsta instans få rätt. Det senare alternativet innebär högst troligt att processandet tar en ansenlig tid och att den osäkerhet som råder blir bestående under en orimligt lång tid. Att man nu valt den snabba vägen via notifiering kan förklaras av den utveckling som iakttagits sedan osäkerheten uppstod och som bl.a. Lotteriinspektionen pekat på i en skrivelse till regeringen.

Man pekar där på att många inom branschen ”utnyttjat” den uppkomna situationen genom att ställa ut ett växande antal automater. Detta trots att det för alla inom branschen måste ha varit fullkomligt klart vad innehållet var i de av riksdagen beslutade, men ej notifierade, lagarna. Det måste även för aktörerna på marknaden ha varit helt klart att regering och riksdag skulle komma att vidta åtgärder för att snabbt stoppa en utveckling på spelautomatsmarknaden som går stick i stäv med vad riksdagen beslutat.

Det är också av detta skäl som vi i betänkandet inte föreslår några övergångsbestämmelser. Jag måste säga att det är högst förvånande att marknadsaktörerna under den övergångstid som man faktiskt har haft inte har utnyttjat den till att omdana eller omstrukturera sin verksamhet utan tvärtom till att expandera den. Det finns uppgifter på att antalet automater på bara denna korta tid har ökat långt mer än vad branschen medger. I detta måste naturligtvis ligga ett medvetet företagsekonomiskt risktagande, som jag för min del har svårt att förstå. Det kan inte ha föregat någon oklarhet i lagens materiella innehåll som motiverar denna expansion.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag för det första kort kommentera de två motioner som behandlats i detta betänkande. Vad jag först kan konstatera är att båda motionerna behandlar frågan om en övergångsperiod, inte det materiella innehållet i lagen. Och det är bra. När det gäller övergångsperioder har jag tidigare beskrivit den utveckling som skett under den period som branschens företag egentligen skulle använda för att omstrukturera sin verksamhet. Den är enligt socialdemokratins uppfattning djupt oroande.

I och med att riksdagens tidigare identiska beslut innehöll övergångsperioder finner vi ingen som helst anledning till att branschen ånyo ska få en omställningsperiod längre än till lagens ikraftträdande den 1 februari 2002.

För det andra kan jag konstatera att regeringen nu genomfört, precis som Dan Kilström sade, en notifiering av lagändringsförslaget. Den tremånadersprövning som föreskrivs har genomförts utan att några synpunkter inkommit från vare sig kommissionen eller medlemsstaterna. Det

Prot. 2001/02:38
30 november

*Förnyad riksdags-
behandling av vissa
ändringar i lotteri-
lagen*

föreligger således inget EU-rättsligt grundat hinder att anta lagändringarna på nytt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i KrU6 i dess helhet och avslag på de två reservationerna i betänkandet.

Anf. 117 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det går rimligen inte att återropa tidigare lagstiftning eftersom den inte har varit giltig. Hade den varit giltig hade regeringen inte behövt återkomma nu med detta, utan därför står vi på så att säga ruta noll.

Ser inte Lars Wegendal risk för fortsatta rättsprocesser om man inte har övergångsregler på ett sedvanligt sätt? Lars Wegendal har ju fått del av ett PM i utskottet där man talar om vilka regler som gäller på det här området.

Ser inte Lars Wegendal risk med att på så kort tid avveckla ganska mycket personal under ordnade former? Risken består i att många av dessa i så fall kommer att bli arbetslösa.

Delar Lars Wegendal inte Svenskt Näringslivs och Sveriges hotell- och restaurangägares uppfattning i denna fråga?

Anf. 118 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med risken för fortsatta rättsprövningar. Jo, jag är fullt medveten om de risker som finns. Jag är ganska säker på, om inte helt, att oavsett vilket beslut som vi fattar på tisdag kommer de rättsliga prövningarna att fortsätta. Grunden för den uppfattningen är följande. Går man in på Nöjesbranschens riksförbunds hemsida och läser vad de tycker ser man att det alltså inte handlar om en övergångsperiod utan om att de vill ha en helt fri spelmarknad och full konkurrens på den spelmarknaden. Det är en uppfattning som jag inte delar. Det är också en uppfattning som riksdagen i beslut redan 1996 har försökt att förhindra genom att anordna statliga monopol och genom att fatta beslut som innebär att de s.k. lyckohjulen ska fasas ut från marknaden.

Anf. 119 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det här är något märkligt. Lars Wegendal är fullt medveten om att detta innebär fortsatta rättsprocesser. Men ett beslut enligt betänkandet innebär att man med öppna ögon öppnar för nya rättsprocesser, och det kan inte vara ett rimligt riksdagsbeslut. Hade man däremot biträtt vår reservation, där vi vill ha en övergångstid enligt gängse regler, hade man undanröjt grunden för fortsatt rättsprövning. Det måste vara det som är målet för ett parlament att göra.

Lars Wegendal tog upp konkurrensfrågor. Det finns ingenting i detta betänkande som handlar om det. Det kommer möjligen i nästa stora betänkande till våren. Jag tycker att det är illa att en majoritet är beredd att öppna för nya fortsatta rättsprocesser som lätt kunde undvikas genom att bifalla reservation 1.

Anf. 120 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! När vi fattade beslut 1996 respektive 1999 var vår tanke inte heller att öppna vägen för rättsprocesser. Det är den som startat pro-

cesserna som naturligtvis får ta det avgörandet. Självklart hoppas jag att det inte blir några rättsprocesser. Men med tanke på de idéer som marknadsaktörer har är jag ganska säker på att vi inte kommer att kunna undvika rättsprocesser, oavsett vilket beslut vi fattar, oavsett om vi stöder Roy Hanssons yrkande eller på majoritetens förslag.

Anf. 121 DAN KILSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara något kommentera Lars Wegendals syn på den här frågan. Det låter nästan som att Lars Wegendal har en mer juridisk syn på frågan. Jag har en ganska praktisk syn på den. Lars Wegendal sade i sitt inlägg att han tyckte att företagen hade utnyttjat den här situationen. Det borde vara uppenbart för dem att det snart skulle komma beslut. Ja, två år är väl inte så där väldigt snabbt. Det har ändå gått en ganska lång tid. De flesta av de företagare som vi talar om har säkert inte egna jurister som kan sitta och studera hur det fungerar på det här området.

När vi har gjort vår reservation har vi sett väldigt praktiskt på frågan. Vi tycker att tre månader är en väldigt kort tid för företagare, oftast småföretagare, i branschen som jobbar med automater. För att ge branschen och småföretagarna en chans att ställa om sin verksamhet vill vi förlänga och ge ett halvår i stället för tre månader. Det är utgångspunkten för oss – att se lite praktiskt också, inte bara juridiskt, på frågan.

Anf. 122 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag har alltså sett praktiskt på den här frågan också, tidigare. Dan Kilstrom vet om att vi i samband med beslutet 1999 antog ganska praktiska övergångsbestämmelser. Jag hade hoppats att de skulle fungera. Det visade sig att de inte har fungerat, utan man har från branschens sida expanderat verksamheten. Eftersom vi är överens om det materiella innehållet i lagen rakt över riksdagens alla partier tror jag att det vore bra om vi kom fram till att vi inte skulle ha en övergångsperiod längre än till den 1 februari. Då riskerar vi inte att fler automater ställs ut under den här relativt korta tiden. Ger vi en lägre övergångsperiod tror jag att fler automater kommer att placeras ut, och det är inte bra för spelmarknaden i Sverige.

Anf. 123 DAN KILSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Nu handlar det bara om ett halvår. Det handlar om att ställa om produktionen på en mer rimlig tid än tre månader, som jag tycker är oerhört tufft.

Som en slutkommentar vill jag säga – även om vi nu inte diskuterar det här principiellt, fastän det inte är någon skillnad materiellt – att det finns bekymmer på spelmarknaden. Det visar sig också när det gäller de automater som man kommer att få monopol på. Det har vi anledning att återkomma till och följa väldigt noggrant.

Anf. 124 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Det oro som Dan Kihlström tar upp delar vi fullt ut. Jag hoppas verkligen att vi i kommande debatter i det här ämnet får behandla

Prot. 2001/02:38
30 november

*Förnyad riksdags-
behandling av vissa
ändringar i lotteri-
lagen*

frågeställningar om hur man ska komma till rätta med de bekymmer som spelande generellt åstadkommer.

Anf. 125 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det är inom få områden som man kan ha så kul som man kan ha när man håller på med spel. Samtidigt är det få områden där man har så stora möjligheter att förlora pengar som när det gäller spel.

Sannolikheten att vinna är mycket liten. Att det ändå finns vinnare beror på att det är flera hundratusentals människor som försöker, men det är väldigt få som lyckas. Men det är nästan bara de som lyckas som vi hör talas om. Därför kan hjulen snurra vidare. Det finns hela tiden folk som vill försöka och försöka.

Det här betänkandet kommer tillbaka till riksdagen trots att vi redan 1996 och 1999 beslutade i frågan, och detta på grund av att regeringen inte ansett sig nödgad att notifiera detta i EU, dvs. att informera EU-staterna om att lagstiftningen har antagits och ge dem en möjlighet att lämna synpunkter på den. Detta har då inneburit ett oklart rättsläge i Sverige.

Sist vi beslutade i frågan drev Vänsterpartiet att det skulle införas övergångsbestämmelser. Vi drev också frågan om produktansvar för de företag som skulle skrota de förbjudna maskinerna. Men den här gången anser vi att två månader bör räcka innan förbudet återigen träder i kraft. Vi hävdar det, eftersom lyckohjulsfabrikanterna mycket väl under flera års tid har vetat var vi politiker har stått i frågan. Ser man det hela i det perspektivet har övergångstiden varit väldigt lång.

Ett annat problem som jag tycker är mycket mer oroande är de svårigheter som kan uppstå för många föreningar. Många föreningar har väldigt stora intäkter från den här typen av maskiner. Därför är det viktigt att det snarast görs en total översyn av lotterimarknaden och av föreningslivets andel av lotterimarknaden. Därför vill jag fråga Lars Wegendal: När kommer denna översyn? Kommer det att läggas fram en proposition under den här mandatperioden, eller hur blir det?

Den maskin som vi vill förbjuda kallas för lyckohjul. Det är en spelmaskin som liknar en enarmad bandit, men den har ingen arm. Utbetalning av vinst sker av en person i lokalen, och det finns ett räkneverk på maskinen. Lyckohjulen fungerar inte exakt som de enarmade banditerna, som förbjöds 1979, men de är väldigt snarlika varandra.

Det var inte utan anledning som riksdagen beslutade om att förbjuda den enarmade banditen. Den ansågs som farlig och beroendeframkallande. Snabb vinst, snabb utbetalning och snabb insats ansågs leda till osunt spelande. Jag och Vänsterpartiet delar uppfattningen att sådana här typer av maskiner leder till ökat spelberoende.

Visst kan vissa företag få svårt att klara omställningen. Jag förstår också att många föreningar kan få penningproblem på grund av att man förbjuder den här typen av apparater. Men rent generellt anser Vänsterpartiet att det offentliga måste ta ett större ansvar för barns och ungdomars fritid. Lotteri, bingo och lyckohjul ska inte vara en förutsättning för att finansiera verksamheter. Det offentliga måste här ta ett ökat ansvar. Därför är det också viktigt att vi snabbt får den utlovade propositionen som behandlar alla dessa frågor i ett sammanhang.

För mig och Vänsterpartiet är det nu viktigare att få bort en apparat från marknaden som är skadlig för användare än att tala om övergångsregler.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 126 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Jag ska svara på Charlotta Bjälkebrings fråga.

Enligt de planeringar som finns är en lotteriproposition tänkt att komma den 18 mars 2002. Vad den sedan innehåller vågar jag i dagsläget inte uttala mig om. Jag är rädd för att den inte innehåller allt det som jag och Charlotta Bjälkebring vill att den ska innehålla. Man har nog inte hunnit med alla delar, men jag hoppas att de mest väsentliga delarna kommer att behandlas.

Sedan delar jag Charlotta Bjälkebrings uppfattning och oro när det gäller de lokala idrottsföreningarna. Den totala summan pengar från spel och lotterier som går till idrotten är relativt stor. De går ju till Riksidrottsförbundet, och sedan är det upp till förbundet självt att fördela dessa pengar. I den fördelningen har vi från riksdagen ingen insyn. Jag hoppas att detta får ett bättre genomslag i framtiden ned till de lokala idrottsföreningarna så att de verkligen märker ett tillskott av pengar från spel- och lotterimarknaden.

Anf. 127 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det är bara att beklaga att det kommer att dröja så länge som till den 18 mars innan förslaget kommer och att det inte heller innehåller alla de delar som jag och förmodligen Wegendal är överens om borde finnas med i propositionen.

Man kan också vända på det hela. Nu har övergångsbestämmelserna gällt under väldigt lång tid, eftersom vi fattade beslut 1996 och 1999. Lika lång tid har också regeringen haft på sig för att försöka komma fram till ett förslag som ger ökad möjlighet för föreningslivet till en ökad egenfinansiering och också till att ta över de statsbidrag som går till föreningslivet. Jag vill bara rikta kritik till Regeringskansliet. Så här långsamt får det bara inte gå.

Anf. 128 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Jag lovar att jag ska framföra denna kritik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 4 december.)

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Justitieutskottets betänkanden

2001/02:JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

2001/02:JuU4 Utvidgning av Europols behörighet

2001/02:JuU5 Privilegier och immunitet för Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier och Europeiska unionens satellitcentrum

Prot. 2001/02:38
30 november

*Förnyad riksdags-
behandling av vissa
ändringar i lotteri-
lagen*

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställes

den 30 november

2001/02:318 av *Per-Samuel Nisser* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Informationsteknologin

2001/02:319 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Britta Lejon
Information på flera språk

2001/02:320 av *Margareta Cederfelt* (m) till justitieminister Thomas
Bodström
Fastighetsskatten

2001/02:321 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm

Fastighetsskatten och olika boendeformer

2001/02:322 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm

Fastighetsskatten och villaboende

2001/02:323 av *Jan Erik Ågren* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Den svenska skogsbärsindustrin

2001/02:324 av *Marie Engström* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Bolagsskatten

2001/02:325 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm

Boendeskatte 2002

2001/02:326 av *Carl Fredrik Graf* (m) till försvarsminister Björn von
Sydow

Materieltillförsel till hemvärdet

2001/02:327 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Arbetsförhållandena på UD

2001/02:328 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Portugisiska kvinnors rätt till abort

2001/02:329 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till utrikesminister
Anna Lindh

Folkomröstning om Västsaharas framtid

2001/02:330 av *Marianne Jönsson* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kaliningrad

2001/02:331 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till statsrådet Ingela
Thalén

Gravida kvinnors situation

2001/02:332 av *Göran Norlander* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Ersättningsarbeten i Härnösand

Prot. 2001/02:38
30 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 30 november

2001/02:246 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Fastighetsskatt på äldreboende

2001/02:264 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Vänersjöfarten

Svar 246 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

Svar 264 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

10 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 20 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 48 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 102 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
29 november	1
SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	1
SfU6 Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.	2
2 § Aktuell debatt: EU-harmonisering av lagstiftning på de process-, straff- och polisrättsliga områdena	3
Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v)	3
Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	4
Anf. 3 ALICE ÅSTRÖM (v)	6
Anf. 4 FREDRIK REINFELDT (m)	8
Anf. 5 INGVAR SVENSSON (kd)	10
Anf. 6 GUNNEL WALLIN (c)	11
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp)	13
Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp)	14
Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 10 ALICE ÅSTRÖM (v)	17
Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m)	18
Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd)	18
Anf. 13 GUNNEL WALLIN (c)	19
Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp)	19
Anf. 15 KIA ANDREASSON (mp)	20
Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
Anf. 17 ALICE ÅSTRÖM (v)	22
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	22
3 § Meddelande om frågestund	23
4 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	23
5 § Kultur, medier, trossamfund och fritid	23
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU1	23
Anf. 19 INGER DAVIDSON (kd)	23
Anf. 20 LENNART FRIDÉN (m)	27
Anf. 21 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	31
Anf. 22 LENNART FRIDÉN (m) replik	33
Anf. 23 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	34
Anf. 24 LENNART FRIDÉN (m) replik	34
Anf. 25 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	35
Anf. 26 INGER DAVIDSON (kd) replik	35
Anf. 27 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	36
Anf. 28 INGER DAVIDSON (kd) replik	36
Anf. 29 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	36
Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c)	36
Anf. 31 ANA MARIA NARTI (fp)	40
Anf. 32 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	42

Anf. 33	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	43
Anf. 34	EWA LARSSON (mp).....	43
Anf. 35	ÅKE GUSTAVSSON (s)	50
Anf. 36	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	53
Anf. 37	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	54
Anf. 38	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	54
Anf. 39	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	54
Anf. 40	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	54
Anf. 41	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	55
Anf. 42	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	55
Anf. 43	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	56
Anf. 44	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	56
Anf. 45	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	56
Anf. 46	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	57
Anf. 47	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	57
Anf. 48	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	58
Anf. 49	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	60
Anf. 50	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	61
Anf. 51	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	61
Anf. 52	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	62
Anf. 53	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	62
Anf. 54	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	63
Anf. 55	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	63
Anf. 56	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	64
Anf. 57	EWA LARSSON (mp) replik.....	64
Anf. 58	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	65
Anf. 59	EWA LARSSON (mp) replik.....	65
Anf. 60	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	65
Anf. 61	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	65
Anf. 62	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	66
Anf. 63	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	66
Anf. 64	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	66
Anf. 65	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	67
Anf. 66	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	67
Anf. 67	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	67
Anf. 68	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	67
Anf. 69	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	68
Anf. 70	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	68
Anf. 71	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	68
Anf. 72	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) replik	69
Anf. 73	ANNE-KATRINE DUNKER (m).....	69
Anf. 74	PETER PEDERSEN (v).....	71
Anf. 75	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	73
Anf. 76	PETER PEDERSEN (v) replik.....	74
Anf. 77	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	74
Anf. 78	PETER PEDERSEN (v) replik.....	74
Anf. 79	DAN KIHLSSTRÖM (kd)	75
Anf. 80	MARIANNE ANDERSSON (c)	76
Anf. 81	LENNART KOLLMATS (fp).....	77

Prot. 2001/02:38
30 november

Anf. 82	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	80
Anf. 83	LENNART KOLLMATS (fp) replik	81
Anf. 84	ANNIKA NILSSON (s).....	81
Anf. 85	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	83
Anf. 86	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	83
Anf. 87	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	83
Anf. 88	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	83
Anf. 89	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	84
Anf. 90	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	84
Anf. 91	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	84
Anf. 92	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	85
Anf. 93	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	85
Anf. 94	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	86
Anf. 95	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	86
Anf. 96	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	86
Anf. 97	JAN BACKMAN (m)	86
Anf. 98	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	88
Anf. 99	JAN BACKMAN (m) replik	89
Anf. 100	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	89
Anf. 101	JAN BACKMAN (m) replik	89
Anf. 102	TASSO STAFILIDIS (v)	89
Anf. 103	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	92
Anf. 104	TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	93
Anf. 105	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	93
Anf. 106	TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	94
Anf. 107	GUNILLA TJERNBERG (kd).....	94
Anf. 108	STIG ERIKSSON (v).....	96
Anf. 109	CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)	97
Anf. 110	SVEN HULTERSTRÖM (s).....	98
Anf. 111	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	99
Anf. 112	SVEN HULTERSTRÖM (s) replik	99
Anf. 113	ÅKE GUSTAVSSON (s).....	99
	(Beslut skulle fattas den 4 december.).....	100
6 §	Förnyad riksdagsbehandling av vissa ändringar i	
	lotterilagen.....	100
	Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU6.....	100
Anf. 114	ROY HANSSON (m).....	100
Anf. 115	DAN KIHLESTRÖM (kd)	101
Anf. 116	LARS WEGENDAL (s).....	102
Anf. 117	ROY HANSSON (m) replik	104
Anf. 118	LARS WEGENDAL (s) replik	104
Anf. 119	ROY HANSSON (m) replik	104
Anf. 120	LARS WEGENDAL (s) replik	104
Anf. 121	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	105
Anf. 122	LARS WEGENDAL (s) replik	105
Anf. 123	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	105
Anf. 124	LARS WEGENDAL (s) replik	105
Anf. 125	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	106
Anf. 126	LARS WEGENDAL (s).....	107

Anf. 127 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	107	Prot. 2001/02:38
Anf. 128 LARS WEGENDAL (s).....	107	30 november
(Beslut skulle fattas den 4 december.).....	107	
7 § Bordläggning.....	107	
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	108	
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	109	
10 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.....	109	

Prot. 2001/02:38
30 november

Elanders Gotab, Stockholm 2002